

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan popoldne, izvenredno nedelje in praznike.

Inserati: do 30 petih vrst 2 D, do 100 vrst 2 D 50 p, večji inserati petih vrst 4 D; notice, poslano, izjave, reklame, preklic beseda 1 D; Popust po dogovoru. — Inseratni davek posebej.

Vprašanjem glede inseratov naj se priloži znamka za odgovor.

Upravništvo „Slov. Naroda“ in „Narodna tiskarna“ Knaflcova ulica št. 5, priljubno. — Telefon št. 304.

Uredništvo „Slov. Naroda“ Knaflcova ulica št. 5, I. nadstropje

Telefon št. 34.

Dopise sprejema le podpisana in zadostno frankovana.

Rokopisov se ne vrača.

Posamezne številke:

v Jugoslaviji od 4—6 str. po D. 1-50, 8 in več
2 D. V inozemstvu 4—6 str. 2 D., 8 in več po 3 D.
Poština plačana v gotovini.

„Slovenski Narod“ velja:		V Jugoslaviji		V inozemstvu	
		v Ljubljani	po pošti		
12 mesecev	...	Din 240.—	Din 240.—	Din 360.—	
6	...	120.—	120.—	180.—	
3	...	60.—	60.—	90.—	
1	...	20.—	20.—	30.—	

Pri morebitnem povišanju se ima daljša naročnina doplačati.

Novi naročniki naj pošljejo v prvi naročnino vedno po nakaznici, Na samo pisarna naročila brez poslatve denarja se ne moremo ozirati.

Ob desetletnici sarajevskega atentata.

Pred desetimi leti je bil 28. junija usodni dan, ki je položil prvo bombo pod mogočno in navidez nepremagljivo trdnjavo pangermanistič. nasila nad slovanskimi narodi. Tedanja močna in vojaško dobro organizirana Avstrija se je odpravljala na pohod proti mali Srbiji kot edini zaslonbi avstrijskih Jugoslovenov, in ko je po predhodni aneksiji Bosne in Hercegovine stopila s svojo železno peto v osrčje slovanskega Balkana, je zasanjala njena diplomacija skupno z berlinskimi inspiratorji o zlati dobi, ko bo hlapec-Slovan po popolnem porazu v borbi za svoj svobodni obstanek klečal pred nemškim valpetom in pobiral drobne, ki padajo z njegove gosposke miže. Te sanje je gojil pangermanistični duh dolga desetletja pred dogodkom, ki jih je malo pozneje razpršil v prazno fantazijo prenapetih diplomatskih glav. Svojemu zgodovinskemu »Drangu nach Osten« je hotel pangermanizem žrtvovati primeroma malo število žilavih Jugoslovenov, o katerih je bil itak prepričan, da niso sposobni za samostojno politično in gospodarsko življenje. Mogočna slovanska Rusija je bila žal uradno slovanska samo na papirju, ker je tudi v Petrogradu razpredel nemški pajek svoje mreže. Preostajala je edino mala Srbija, čije poginu je posvetila avstrijska diplomacija na ukaz iz Berlina vso svojo zahrbtnost in zvijačo. Aneksija Bosne in Hercegovine je bila prvi korak bivše Avstrije, te pangermanistič. avantgarde na Balkanu, na poti k dosegi končnega cilja — definitivnega podjarmljenja zadnjih ostankov svobodnega Slovanstva v jugovzhodni Evropi. Tik pred usodnim sarajevskim atentatom so se vršile velike priprave za odločilni napad na neodvisni pijemont Jugoslovenov — Srbijo, čijih dalekosežnosti si takrat niti približno nismo predstavljali, ker so nam šele poznejši dogodki odprli oči. Nemška in avstrijska diplomacija je držala takrat v rokavi pečat, s katerim je hotela zapečatiti usodo avstrijskih Slovanov obenem s Srbi ter jih pahniti v robstvo, iz katerega bi bil samo en izhod — politična in nacionalna smrt ter postopna asimilacija z nemškim elementom. Taka je bila situacija za nas Jugoslovane, ko je počil sarajevski streliški zadel visokega vladarskega eksponenta teh protislovanskih mahinacij.

V tem, ko je nemška diplomacija snovala za zeleno mizo peklenske narčte proti Slovanstvu, so vstajali iz neder tega tisočletnega sužnja možje tekleknega značaja in velikega idealizma, ki so hoteli zoperstaviti svoje duševne in fizične sile mogočnemu valu panger-

manizma. Orjak-Slovan, raztresen in razdeljen med drugimi narodi, se je začel gibati in pripravljati na odpor. Najprej se je zganila njegova duša-misel, iz katere so prišli pionirji slovanske svobode in prvi borci za naše ujedinjenje, med njimi sarajevski atentator Princip, mlad, idealen dijak, poln plamete ljubezni do svojega nesrečnega rodu in želje po osveti nad tistimi, ki so hoteli zakovati v težke verige zadnjo njegovo nado — svobodno Srbijo.

Tedanja Avstrija je z vso sigurnostjo računala, da pride v kratkem do vojne in torej do končnega obračuna z osvraženo Srbijo, v kateri je videla gnezdo slovanskega pokreta na svojem teritoriju. Za to vojno se je bilo treba pripraviti, in v ta namen je napovedala velike vojaške manevre v Bosni in Hercegovini, kjer naj bi oborožena nemška pest začela iztrebljati srbski živeli. Teh manevrov se je udeležil takratni avstrijski prestolonaslednik Franc Ferdinand, ki je bil določen, da prevzame krmilo avstro-ogrsko monarhije potem, ko slednja popolnoma zagospoduje nad Jugoslovani. Usoda je menda hotela, da predstirirani krvnik jugoslovanske misli ni poslušal svarilnih glasov, ki so mu svetovali, naj nikar ne hodi v Bosno, kjer da se zbira nad njegovo glavo črni oblaki. Tudi ni poslušal glasov, ki so ga svarili pred nevarnostjo potem, ko je bilo že jasno, da se snuje v Sarajevu zarota proti njegovi osebi. Morda prirojena ošabnost, morda pa tudi prst usode ga je vodil po prvem ponesrečenem atentatu na mesto, kjer je Principova krogla prodrla njegov vrat in prekrižala vse njegove račune.

Idealni mladenič je sprožil samokres z očitnim namenom, da zadene nosilca protisrbske in protijugoslovanske akcije pangermanizma, ne pa da ubije človeka. To je veliki moment v saraj. atentatu, ki daje temu činu povsem drugačno obilježje. Princip sam priznal, da je imel namen usmrtiti nadvojvodo Ferdinanda, da pa obžaluje, da je slučajno zadel tudi njegovo soprogo, v kateri je videl samo navadnega nedolžnega človeka. S tem je označil svoj čin kot posledico globokega prepričanja, izvirajočega iz brezprimerne idealizma in visoko razvitega nacionalnega čuta, ki mu je narekoval, naj dvigne svoje orožje proti vrhovnemu predstavitelju tiste šovinistične struje med Nemštvom, ki je hotela spraviti pod svojo železno peto vse Jugoslovane in ostale avstrijske Slovane. Glas njegove vesti mu ni mogel očitati zločina, ker je umolknil pred mogočnim klicem čiste zavesti, da je zadel v osebi avstrijskega prestolonaslednika veliko zlo, iz katerega bi se bila porodila katastrofalna nesreča za cele narode in pokolenja. Ljudje, ki zagovarjajo načela nasilja močnejšega nad šibkejšim, ki so nosilci ideje podjarmljenja malih narodov in ki organizirajo oboroženo silo, da z njeno pomočjo odzvezajo tem narodom elementarne pravice do svobodnega življenja, spadajo strogo s človeškega stališča med zločince, četudi se skrivajo za vladarsko vzvišenostjo in raznimi političnimi formulami. K takim prištevamo nadvojvodo Franca Ferdinanda, ki je stregel zlasti nam

Zakaj je šel Radić v Moskvo?

Radićev finančnik Milan Prpić v gmotnih neprilikah. — Da se reši, išče stike z moskovskimi lesnimi izvozniki. — Rad bi dobil izkoriščanje kavkaških šum. — Radić posredovalec.

— Dunaj, 27. junija. (Izv.) Snočna »Die Börse« priobčuje tole zanimivo vest: »Pozornost vzbuja, da išče v Italiji kapital velika zagrebška lesna tvrdka Milan Prpić. Tvrdka Milan Prpić je bila po vojni, odkar torej obstoja, vezana na pokret voditelja hrvatskih kmetov Radića. Splošno se zadržuje, da je Milan Prpić izdatno finančnik Radićev podjetje. Sedaj pa je ta tvrdka radi silne imobilizacije prišla v resne stiske. Prpić je nakupil eno izmed najlepših palač v Zagrebu in neko veleposestvo na Hrvatskem, na katerem je bilo zgrajeno veliko tvorniško poslopje. Sedaj so na prodaj palača, veleposestvo in tovarna. O prodaji teh objektov se je mnogo govorilo, vse pa se je izkazalo kot neresnično, ostalo je samo dejstvo, da se firma nahaja v veletkritičnem položaju. Pred nekaj tedni so se pričela pogajanja med Moskovskim lesnoeksportom in nekaterimi hrvatskimi lesnimi industrijalci, izmed katerih ima eden svojo centralo na Dunaju. Ta pogajanja so baže imela pozitiven uspeh. Gre za izkoriščanje

kavkaških hrastovih šum. V prav to dobo pada tudi Radićev potovanje v Moskvo. Splošno se sodi, da obstoja zveza med temi pogajanimi, med potovanjem Stjepana Radića v Moskvo in z ozirom na njegove intimne odnose z Milanom Prpićem tudi med kritičnim položajem Radićeve firme. Stvar vzbujala radi njegove političnega ozadja veliko pozornost. Že svoječasno smo izrazili mnenje, da Radićeve gmotne razmere niso več tako sijajne, kakor so bile in da je šel Radić tudi radi tega v Moskvo, da dobi denar. Vest, ki jo priobčuje »Die Börse«, v celnem obsegu potrjuje to naše demnevanje. Radić hoče od boljševikov denar, obenem pa tudi finančno rešiti svojega finančnika Prpića, ki je v prejšnjih dobrih časih izdatno podpiral Radićev pokret in Radićev propagando. Že bližnja bodočnost pokaže, ako je Radić s svojim romanjem v boljševiško Moskvo dosegel svoj namen to je, da dobi denar zase, da reši tudi svojega mecena Prpića in si s tem zasigura vir bodočih svojih dohodkov.

Slovenska društva na Goriškem prepovedana.

Videmski prefekt ne upošteva Mussolinijeve obljube.

— Gorica, 27. junija. (Izv.) »Goriška Straža« prinaša danes na uvodnem mestu obvestilo, da je videmski prefekt ponovno zabranil obstoj slovenskih kulturnih in izobraževalnih društev. Obvestilo veli:

Kljub obljubi, ki jo je dal ministrski predsednik Mussolini poslancema dr. Besednjaku in dr. Wilfanu, da se bodo vzpostavila v prejšnji stan vsa po videmski prefekturi prepovedana slovenska kulturna društva, je sedaj videmski prefekt na ponovno vložitev prošnji za odobrenje pravil za 32 kulturnih društev, vsa ta društva na novo prepovedal. To svojo prepoved uteme-

skega prestolonaslednika veliko zlo, iz katerega bi se bila porodila katastrofalna nesreča za cele narode in pokolenja. Ljudje, ki zagovarjajo načela nasilja močnejšega nad šibkejšim, ki so nosilci ideje podjarmljenja malih narodov in ki organizirajo oboroženo silo, da z njeno pomočjo odzvezajo tem narodom elementarne pravice do svobodnega življenja, spadajo strogo s človeškega stališča med zločince, četudi se skrivajo za vladarsko vzvišenostjo in raznimi političnimi formulami. K takim prištevamo nadvojvodo Franca Ferdinanda, ki je stregel zlasti nam

ljuje na naravnost gorostasen način, češ da so pravila izobraževalnih društev protustavna zakonu Italije in dalje zahteva, da se mora v društvih poučevati italijanščina, v odboru samem morajo biti učitelji italijanščine. Odsiki v društvih so prepovedani. Treba je tudi vedeti, če imajo osebe, ki sede v odboru, z ozirom na njih preteklost, zaupanje in da se ne more dvomiti v njih iskreno domoljublje.

List pripominja, da se bodo Slovenci po svojih zastopnikih pritožili radi te prepovedi na najvišjo inštanco.

Jugoslovenom kot malemu narodu po življenju. Zato smatramo sarajevski atentat za čin pravične in neizprosne usode, ki mora zadeti vsakogar, kdor gre v svoji tiraniji predaleč. Res je, da je dal ta atentat signal za krvavo svetovno vojno, ki je zahtevala milijone človeških žrtev, toda njen izid je nam prinesel mesto nacionalne smrti vstajenje, dal je drugim milijonom živečih garancijo za lepšo bodočnost, strl je okove, ki so stiskali nas in naše prednike, bil je balzam na skeleče rane našega nacionalnega organizma. In baš v tem leži ves pomen sarajevskega atentata.

Velike žalne manifestacije za Matteottijem.

— Trst, 27. maja. (Izv.) Danes ob 10. dopoldne se je izvršila velika žalna manifestacija za umorjenim socialističnim poslancem Matteottijem v polnem redu in miru. Vse tovarne, vsa velika industrijska podjetja, obrati, ladjedelnice, prosta luka, vse manjše obrtne delavnice, vse trgovine, javni lokali in gostilne so bili za časa žalne manifestacije zaprti. Povsod je delo v znak žalovanja počivalo deset minut. Sicer so bila vsa večja podjetja in tovarne zastražene z močnimi stražami, vendar se ni nikjer kalil javni mir. Tramvajski vozovi so se na progah v mestu ustavili samo za dve minuti. Na oklic delavskih zbornic je delo v državnih uradih šlo svojo normalno pot.

— Trst, 27. maja. (Izv.) Žalne manifestacije po vsej Italiji so potekle mirno. Nikjer ni prišlo do kakih izgrediv in nemirov. Delo je povsod v znak žalja počivalo deset minut.

VELIK POTRES.

— Faenza, 26. junija. (Izv.) Tukajšnji potresni aparati so danes ob 14.57 zaznamovali močan potres v oddaljenosti 11.000 km. Potresni sunki so bili zelo močni.

Borzna poročila.

ZAGREBSKA BORZA.
Dne 27. junija. Sprejeto ob 13.
Devize: Curli 15.438—15.538, Praga 2.56—2.59, Pariz 400.50—405.50, New York 86.35—87.35, London 375.65—378.65, Trst 374.50—377.50, Dunaj 0.12225—0.12425. Valute: dolar 86.
Efekti: 7% invest. posoj. 1921 65.5—65.50, 2½% drž. renta za ratnu štetu 125.5—126, Ljubljanska kreditna 230, Centralna banka 34—35, Hrv. eskomptna banka 125—126, Kreditna banka, Zgb. 125—126, Hipotekarna banka 60.50—61.50, Jugobanka 115—116, Prastrediona 915—920, Eksploatacijska 120—125, Sečarana, Osijek 1060—1070, Isis d. d. 60—62, Nihag 95—100, Gutman 825—835, Slavonija 97—99, Strojne tov. 150, Trboveljska 580, Union, paromlin 675, Vevče 150.

INOZEMSKA BORZA.
— Curli, 27. junija. Današnja borza: Beograd 6.40—6.475, Praga 16.65—16.675, New York 562.75—563.125, London 24.41—24.42, Pariz 29.825—29.90, Milan 24.35—24.355, Berlin 1.345—1.35, Amsterdam 211.85, Dunaj 0.0795—0.07965.
— Trst, 27. junija. Predborza: Beograd 26.30—26.40, London 99.90—100.10, New York 23.05—23.125, Pariz 123—123.50, Curli 410—412, Dunaj 0.0325—0.0328.
— Dunaj, 26. junija. Devize: Beograd 810—814, London 306.700—307.700, Milan 3074—3086, New York 70.935—71.185, Pariz 3772—3788, Praga 2097—2107, Curli 12.595—12.645. Valute: dinar 809—815, dolar 70.460—70.860, lira 3070—3090, češka kruna 2082—2098.

DR. IVAN ROBIDA:

15 II. meščan: (gleda)

...ki zdaj korak je svoj pospešil?

Rože ob potu.

Kovač: (meščanom)

To vse ni nič!

II. meščan: Kdo je pa to?

Kovač: Rejenka ribičeva. V Trsti prevzeta najdenka...

Fužinar: ...rodu neznanega, ki je menila, da vzame jo domači sin.

Oče: E, pridna bila je, poštena —

Fužinar: Vendar si nista zarečena —

Oče: In če bi hotel jo fantin...

Kovač: (meščanom)

Poglejte, pravkar je iz veže zdaj stopil, — to je on, Franc...

I. kmet: (smeje)

...ki žel Maruši je iz mreže...

Kovač: (prikima)

Ta bil je tudi, ki je rešil, takrat Lucijo iz vodé.

3. prizor.

(France, ki je prišel od zaslišanja, in Maruša, ki se je prerila skozi ljudi do stopnic, se srečata na njih. France se skuša mimo nje zmuzniti.)

Maruša: (grozeče)

Le svoje vpiraj v tla poglede, ki njeni vpaljen vose goriš, in mimo mene brez besede, kot tujec nepoznan hitiš.

Francé:

Daj mir in hodi svojo pot!

Maruša: (razburjeno)

Mir naj mu dam? in krenem naj na svojo pot? Ste čuli zdaj? Kako on govori z menoj, Ki bil nekdan je ljubček moj.

Francé: (resno)

To ni resnica. Nikdar ni, kot več, iz mojih ust prišla

le senca takega slovesa, ki mene nate bi vezala. Če si iz oblakov tja v nebesa dekle si samo most zidalo, si tudi samo krivo ti.

Maruša: (sarkastično)

Jaz sem zidala za oba! Dasi nisva izgovorjena si bila, vendar tvoja žena postala bi, ve srenja vsa, da tujka ta ni k nam prišla. Odkar pa ta se je vselila, — o verjemite mi, ljudje, s pogledi ga je omamila, in otrovala mu srce. Prečarala mu ga do dna

(žuga joča)

zločesta čarovnica ta. balkonu divje strastno! A če te voda ni hotela, Ko bil nedolžen je otrok s teboj, naj vitez veseli se tvoj! — ti — boš — — gor elal

(Plane v hišo, France se zgubi med ljudstvom.)

VI. meščan: Ta ženska kar strasti besni!

Kmet: Kaj hočeš? To je laška kri!

4. prizor.

(Pisar na balkonu.)

I. meščan: Zdaj tiho!

II. » Mir!

III. » Tam na pomol pisar je stopil... kliče do!

Pisar: Gospod Andrej grof Módruski?

VI. meščan: O tega lahko teden dni pozivlje še.

VIII. » Pa ga ne bo!

Pisar: ...grof Módruski?

Ljudstvo: ha! ha! Ga nil Ga nil

Fisar: Gospod Andrej grof Módruski?

1. plemič: (ironično) Ne nadlegujte ga, ljudje.

2. » (smeje) Da dosti nimate nikol!

Italijanska vlada se opravičuje radi obmejnih incidentov.

Odstranitev poveljnika finančne straže. — Izjava zunanjega ministra. — Jugoslovenska komisija na Rakeku.

— Beograd, 27. junija. (Izv.) Javnost se še vedno interesira za obmejne dogodke pri Rakeku. Zlastno je samo to, da so hoteli nekateri opozicijski listi izkoristiti ta dogodek v umazane strankarsko-egoistične svrhe in na račun našega državnega prestiža. Pomočnik zunanjega ministra Panta Gavrilović je izjavil vašemu dopisniku, da je po poročilih, ki jih je prejelo naše zunanje ministrstvo, italijanska vlada ukrenila s svoje strani odločne korake glede nadaljnjega zavarovanja meje, oziroma da se ne ponove več slični incidenti. Poveljnik finančne straže v Kačji vasi Volpi je odstavljen in je bil odveden v zapore. Proti njemu je uvedena kazenska preiskava. Razum tega se je snoči doznalo iz dobro informiranih krogov, da je vladna kraljevine Italije po Mussoliniju odgovorila naši kraljevski vladi, da tudi ona obžaluje dogodek, ki se je zgodil pri Planini. Italijanska vlada tudi izjavlja, da izraža svoje veselje nad tem, kar je ukrenjeno od strani naše vlade, da se krivici izsledijo in kaznujejo. Obe vladi sta prepričani, da bo enkrat konec vsem takim dogodkom na ta način, da se določi med obema državama definitivna meja. Ponovni obmejni incidenti so samo posledica neurejenih meja.

— Trst, 27. junija. (Izv.) Današnji »Piccolo« z veliko nastalo in največjim zadovoljstvom z debelimi črkami reproducira včerajšnje objave privatnih pism, katerimi je »Slovenec« na zunanji denunciral Orjuno in jo dolžil, da je ona bila soudeležena pri napadih na italijansko finančno stražo.

— Rakek, 27. junija. (Izv.) Včeraj ob 15. popoldne se je pripeljala na mesto, kjer je bil izvršen napad na italijansko finančno stražo, jugoslovenska komisija. Na licu mesta od Planine do Unca so si ogledali položaj načelnik za zaščito države v notranjem ministrstvu Žika Lazič, ljubljanski veliki župan dr. Bajtčič in polkovnik državne divizije kot vojaški strokovnjak. Italijanska finančna straža je bila napram komisiji zelo uljudna. Komisija si je ogledala barako, kamor so oddali neznan napadalec več strelcev. Ugo-

tovljeno je, da so strelci padli iz pušk »Mauseric« in pa tudi iz italijanskih karabink »91«. Komisija si je nato ogledala znano Brusovo gostilno »Novi svet« pri Hotederšci. Komisija se je zvečer vrnila v Ljubljano.

Tiskovni oddelček ljubljanske oblasti je o komisijemni preiskavi izdal kratko formalno poročilo:

Danes (26. t. m.) popoldne je dopel v Ljubljano načelnik v ministrstvu za notranje zadeve g. Lazič, ki je nato popoldne z velikim županom dr. Bajtčičem odšel v Planino, na Unec in Rakek, da se preiščejo dogodki o priliki zadnjih obmejnih incidentov. Gospos. načelnik in g. veliki župan sta posetila Planino, Unec in Rakek ter obšla vse kraje ob meji, kjer je prišlo do incidentov zlasti glede zadnjih dveh. Imela sta potrebne razgovore ter dala lokalnim oblastem nalog, da se najprej energično nadaljuje in naj se store vsi ukrepi od naše strani, da se zasigura obmejna varnost.

— Beograd, 27. junija. (Izv.) Minister zunanjih zadev dr. Ninčević se je včeraj v svojem kabinetu neobičajno dolgo zadržal. Ostal je v uradu skoraj do 20.30 zvečer. Vaš dopisnik je imel nato priliko govoriti z njim o obmejnih incidentu pri Rakeku. Zunanji minister mu je kratko izjavil, da je od naše strani uvedena najstrožja preiskava, da se krivici izsledijo in izroče pravični kazni. Sodeč po dosedanjih rezultatih, je videti, da tudi italijanska vlada želi, da se kaznujejo krivci, ki so izvršili prvi napad na našem ozemlju. Zunanji minister je dalje omenil, da je Mussolini velik državnik in da ima pred seboj ravno pot, po kateri vodi zunanjo politiko svoje države. V Rimu sklenjeni pakt prijateljstva se sedaj na obeh straneh izvaja v praktičnem življenju. Zunanji minister ne veruje, da bi mogli taki obmejni incidenti kaliti medsebojne dobre odnose. Na vprašanje, v kakem štadiju se sedaj nahaja vsa zadeva, je minister odgovoril, da se je naša vlada radi dogodka pri Rakeku opravičila pri italijanski. Odgovor italijanske vlade pa še ni do tega momenta prispel.

Vidov dan in Bolgarska.

Značilna izjava bivšega bolgarskega poslanika v Beogradu. — Velike svečanosti v Beogradu na Vidov dan. — Akcija samostojnih demokratov.

— Beograd, 27. junija. (Izv.) Včeraj ni bilo nikakih značilnih političnih dogodkov. Vlado je relativno zatišje. Včeraj ni bilo niti seje ministrskega sveta. Ministrski predsednik Pašić je razgovarjal s člani vlade, sprejel je posebno notranjega ministra dr. Srskiča, ki mu je obširno poročal o svoji avdijenci na Bledu. Kakor zagotavljajo, kar pa še ni popolnoma sigurno pride ministrski predsednik za te praznike na Bled, da poroča kralju o notranjih razmerah. V radikalnih in samostojno demokratskih vrstah sedaj odločno naglašajo, da narod ne more več trpeti nezdržljive in negotove politične situacije, v kateri se država nahaja in da narod sam želi razbistrenje potom volitev. Samostojni demokratje so imeli včeraj sejo, na kateri so razpravljali o razširjenju svoje akcije v Srbiji in so vse ukrenili za veliko manifestacijo zborovanje, ki se vrši v nedeljo v Nišu in kjer govori dr. Edo Lukinič in dr. Grisogono, dočim odpušča prosv. minister Svetozar Pribičević na sarajevski pokrajinski sokolski zlet.

Današnji listi so z ozirom na vidovdansko slavo izšli skoraj vsi v praznični obliki. Zelo značilen članek priobčuje danes »Reč« pod naslovom »Vidovdan in Bolgari izpod peresa bivšega bolgarskega poslanika Koste Todorova, ki je bil eden najboljših in najvnetejših somišljenikov umorjenega bolgarskega ministrskega predsednika Stamboliškega in je eden najodkriteljših borcev za sporazum med Srbi in Bolgari. V članku Kosta Torodov veli:

»Vidovdan ni samo velikega pomena za Srbe, marveč za vse Jugoslovane in tudi za nas Bolgare. Velika kosovska bitka, ki je zapečatila usodo balkanskega polotoka, je bila glavna posledica slovenske nesloge in nesporazuma. Pomisliti je treba, da-li bi bila mogoča zmaga divjih tolpa sultana Murata, da so bili vsi južni Slovenci združeni v

močni državni. Če bi bili v tem času Bolgari, Srbi in Hrvatje v enotni državi, lahko bi branili ne samo neodvisnost države pred Turki, nego bi ustvarili stražo na vratih Evrope v Carigradu. Vidovdan je za nas Bolgare velik simbol. Mora biti znak za vse generacije. Naš nesporazum in nesloga v časih vojne nas je pahnil v strašno robstvo pod Turki, kar je preprečilo naš napredek za štiri stoletja. Vidovdan ima za nas še večji pomen. Po krvavih medsebojnih bratomornih vojnah se je v duši našega naroda ustvaril čut za možnost bratskega sporazuma. Kdo je sedaj na potu temu čutu? Protinarodna vladja v Sofiji.

Kosta Torodov v odločnih besedah navaja, da je sedanja vlada protivna sporazumu med Srbi in Bolgari in da so tuji agenti ubili velikega Jugoslovana Stamboliškega in njegove tovariše, da bi tako onemogočili naše bratsko ujedinenje. Sofijski morilci igrajo v vprašanju južnih Slovanov grdo vlogo, kakor nekdanji bourbonska dinastija pri ujedinenju italijanskega naroda. Kdaj pride južni Slovenom njih Garibaldi? Tedaj, ko bodo južni Slovenci ujedineni od Varne do Triglava, postane velika svobodna država in se ne bodo nikdar več povrnili tragični dogodki kot pri bitki na Kosovem polju.

Za jutrišnje proslavo Vidovega dne, ko obenem slavimo štiriletnico sprejetja vidovdanske ustave, se pripravljajo po vseh važnih centrih naše države, po vseh pokrajinah velike svečanosti. Res za Srbe je Vidovdan tradicionalen praznik. Tudi za našo državo je ta dan velepomemben, ker je to praznik ko manifestira vsa država za državno enotnost in narodno edinstvo. V Beogradu se pripravljajo velike svečanosti. Razna narodna obrambna in druga društva bodo proslavila ta dan z raznimi več ali manj svečanimi prireditvami.

Grof Sforza kritizira Mussolinijevo politiko.

Italijanski senat izreka zaupnico Mussoliniju.

— Rim, 27. junija. (Izv.) Senat je včeraj končal adresno debato. Senator Garofalo je protestiral proti vmešavanju inozemstva v notranje zadeve Italije, posebno ostro je govoril proti sklepu angleške desne stranke v Matteottijevem slučaju. — Senator Spirito je polemiziral proti izjavam senatorja Albertinija o fašistovskih nasilstvih. Senator Abbiatte je zahteval povratek k zakonu, k pravičnosti in svobodi. Senator Lussingiolli je poudarjal, da nosi odgovornost za sedanje dogodke vlada in nje načelnik.

Največjo senzacijo dneva je povzročil govor bivšega zunanjega ministra grofa Sforza, ki je neusmiljeno grajal postopanje sedanje vlade in fašistovske stranke. Med drugim je omenil, da je ministrski predsednik v svojem zadnjem govoru sam sebe poveličeval, vedno grozeč in obenem v lepih besedah dajoč razne obljube. Mussolini je za umor Matteottija navajal kot opravičilo, da so se tudi v inozemstvu dogajali slični

slučaji kot Matteottijev. To opravičilo pomenja le slabost vlade, ker se sklicuje na zunanje dogodke. Stvari pa so bile v resnici tudi drugačne kakor slučaj Matteottijev, ki so ga zagrešili fašisti. Zunanje politične zločine so v resnici zagrešili razredni in politični strankarski fanatiki, niso bili pa v zločin organizirani tako, kakor je to organizirala fašistovska stranka. Tu so izvršile zločin osebe, pripadajoče centru same vlade in so se identificirale s samo domovino. Grajal je tudi grof Sforza Mussolinijevo politični režim, ki grozi, da bo upustil red in mir v Italiji s »vincem, krivo in ponovno poplavo fašizma«. Grof Sforza je dalje teoretično odklanjal fašizem in je v ostrih besedah bičal afarizem. Končno je omenil, da sveta Italija se nikdar ne sme identificirati s fašistovsko stranko. Nato je bila sprejeta zaupnica vladi. Za zaupnico je glasovalo 225 senatorjev, proti pa 21, 6 senatorjev se je glasovanju odtegnilo.

Velika rudniška nesreča v Avstriji.

30 mrtvih, 26 ranjenih.

— Dunaj, 27. junija. (Izv.) V premo-govniku pri Glognitzu (Dunajsko Novo mesto) je nastala plinska eksplozija. Dogodila se je katastrofalna nesreča. Več rudarjev je ubitih. Dosedaj so potegnili iz zasutega rova 30 mrtvih, okoli 20 rudarjev je še zakopanih v rovu. Katastrofa je nastala na ta način, da se je zrušil obrambni zid vsled eksplozije nastalih plinov. Zasulo je okoli 50 rudarjev. Nekateri so se še pravočasno rešili.

— Dunaj, 27. junija. (Izv.) Nižjeavstrijska deželna vlada objavlja, da je v harkem premo-govniku pri Glognitzu včeraj popoldne nastala rudniška nesreča. Po poročilu deželne vlade je 12 rudarjev mrtvih, 26 pa še zakopanih. Vzrok veliki katastrofi še ni znan. Na lice mesta je takoj došla močna rešilna ekspedicija.

— Dunaj, 27. junija. (Izv.) Po raznih poročilih iz Glognitza in Neunkirchena je rudniška katastrofa v harkem premo-govniku nastala na ta način, da se je pod obrambni zid, na kar so začeli strupei plini uhajati v rov, kjer so delali rudarji. Nastala je tudi delna eksplozija, vsled česar so bili rudarji zasuti. Rešilna akcija je zelo težavna, ker se še vedno na mestu nesreče nahajajo plini in je težko priti do zasutih rudarjev. Celokupno je bilo zasutih 29 rudarjev. Izveleki so doslej 11 mrtvih rudarjev. Ostalih 18 se še vedno nahaja v jami in so bili po plinu zastrupljeni. Ponesrečeni rudarji so bili po večini rodbinski očetja. Prizori pred rudnikom so nepopisljivi. Rudarske rodbine z deco hodijo gledat, kdaj jim pripeljejo iz rova roditelja. Rudnik je bil last delniške rudniške družbe Vogel & Noot. Naglašajo, da se je družba zelo malo brigala za varnost rudarjev. Smrt sta v rovu našla tudi 1 prometni svetnik in 1 občinski svetnik — rudar. Rudnik je dnevno zaposloval okoli 250 rudarjev. Dnevna produkcija rudnika je znašala 20 vagonov rjavega premaga.

Na te mislim, Mirim čokolada!

3327

Politične vesti.

— »Slovenec« imenuje SLS kulturno, kadar vandalsko izrablja nesrečne dogodke v Trbovljah in kadar jih sebično izkorišča pri občinskih volitvah! Klerikalci lahko »kulturno« izrabljajo tudi nesrečo, ki jo je zakrivila zapeljana komunistična skupina, ko je hotela svoje sodržavljane drugega mišljenja motiti pri ustavno zajamčeni svobodi združevanja in zborovanja. Svoboda združevanja in zborovanja pa mora veljati tudi tamkaj, kjer danes govorimo o klerikalnih ali komunističnih taborih. Beseda o provokaciji je samo izgovor, da se je napadla nacionalistično povorko in izvala krvavi incident. Hljensko pa je incident izrabljati v strankarske svrhe in ga servirati priprostemu ljudstvu v lažni obliki! Tako početje ne smatramo za kulturno metodo v politiki!

— Četrta točka resolucije glavnega odbora Orjune, ki je zboroval 20., 21. in 22. junija t. l. v Sarajevu in razpravljala o dogodkih v Trbovljah, se glasi nastopno: »Glavni odbor Orjune pričakuje mirno javno razpravo in končno razsodbo neodvisnega sodišča, izjavlja pa svečano, da bo od svoje strani postopal brezobzirno proti vsakemu Orjunašu, ako se je s samovoljnim dejanjem kakoli pregrešil na javni morali, na pozitivnih zakonih ali na orjunaški časti.« Tako glavni odbor Orjune! Ali morebiti čuti »Slovenec« nizkoto svojih napadov na to organizacijo, ki je tako čista in

poštena, da izdaja in sklepa take resolucije!

— Opomin vatikanskega glasila pa »Slovenec«! Današnji »Slovenec« prinaša brzojavko iz Rima, v kateri poroča o članku, ki ga je priobčil vatikanski list »Osservatore Romano«. Vatikansko glasilo je namreč pisalo naj se s političnim izkoriščanjem zločina nad Matteottijem ne ovira dela pravice, ki bo le pod pogojem popolne svobode in mirne dela mogla pravično in pravilno rešiti svojo veliko nalogo. Sedaj pa pomislimo na početje klerikalne klike, ki je neusmiljeno izrabljala nesrečo v Trbovljah in jo servirala klerikalnemu podeželskemu ljudstvu kot agitacijsko orodje pri sedanjih občinskih volitvah. Ali »Osservatore Romano« klečeplazi pred Mussolinijem in je njegova pisava hipokrizija, ali pa je »Slovenec« trbovelsko pisanje po vatikanskem mnenju samem grda lopovščina in »politično izkoriščanje« obžalovanja vredne javne nesreče! Isto je tudi s »Slovenčev« pisavo o incidentu pri Rakeku.

Poskusite 4156 „DUŠO“ bonbone za šumečo ilmonado.

— Ustavitev »Novega lista«. Takoj, ko je politična oblast na Sušaku ustavila »Primorski Novi list«, ki je pisal v separatističnem in na verski, vlemenski in državni razdor hujšajočem duhu, je začel na Sušaku izhajati »Novi list«. Izšel je samo v dveh številkah. Politična oblast na Sušaku je včeraj tudi ta list ustavila s motivacijo, da sede v uredništvu tega lista iste osebe, kot pri prejšnjem in da se toraj v bistvu ni ustanovil nov list s povsem drugim tendencami.

— Sodba o bencinski aferi. Radi znane bencinske afere na Češkoslovaškem se je vršila v Pragi dolgotrajna sodna razprava, v kateri je bila 25. t. m. izrečena razsodba. Obsojeni so bili: glavni svetnik Svatek na 13 mesecev, tovarnar Kolben na 20 mesecev, ravnatelj Benoni na dve leti, obtoženca Strika in Malina na 8 mesecev. Nejedli na 10 mesecev in gospa Boubela na 6 mesecev. Ostali obtoženci so bili oproščeni. Oproščeni so: direktor Fran Šip, direktor dr. Jos. Beck, direktor Jos. Khyn, prokurist Vladimir Foustka in gospa Marija Svatek.

— Mussolini pred parlamentarno večino. Mussolini je 25. tm. govoril pred parlamentarno večino. Navzočih je bilo 341 zborničnih poslancev. Posebnega ni povedal nič, zanimal je obstoj »Čeke« in zagotavljal, da krona ni prav nič posredovala pri odstranitvi generala De Bono. Izjavil je, da se narodna milica nikakor ne opusti, marveč da se najbrže uvrsti med oborožene državne sile in da bo tudi prisegla kralju zvestobo. O opoziciji pravi, da ima po raznih delih države shode, na katerih zahteva demisijsko vlado, razpust zbornice in splošne volitve. Mussolini pravi, da gotovo soglašajo vsi z njim v tem, da fašizem nikakor ne misli ugoditi zahtevam opozicije. Njegov namen je, da stopi fašizem na legalno pot, da se stranka očisti in da začne parlament plodonosno delovati. Poslanci so mu izrekli zaupnico.

— Pripravljeni morilci. Senator Albertini je imel v senatu obširen važen govor, iz katerega smo nekaj delov že priobčili. Govoril je tudi o pripravljenih morilcih. Rekel je, da niso samo navadni pristaši fašistovske stranke, ampak celo voditelji sami le prevečkrat grozijo z »eksekucijo vseh« onih, ki mislijo s svojo glavo. Nikdar ne pozabimo brzojavke z dne 28. novembra 1923. poslance pred otvoritvijo parlamenta iz Neapla, ne da bi bil kak poseben povod za to, predsedniku Mussoliniju. Glasl se takole: Štiristo oficirjev milice, pripravljeni, da bodo morili in da umrjelo za domovino in za fašizem, pošilja voditelju nove Italije svoj strašni »A noi«. Na tej brzojavki je bil prvi podpisan general De Bono, glavni ravnatelj javne varnosti! (Živi komentarji, pritrdjevanje s tribun, pri fašistih razburljiv vtisk.)

Julijska kraljina.

— Ako ni ljudi, ki bi znali slovensko... Pri političnih oblastvih ni nameršencev, ki bi znali slovensko. Okr. glav. v Logatcu je s slovenskim dopisom prosilo prefekturo v Trstu, naj poskrbi pri nekem župnem uradu v Istri družinske podatke o nekem človeku. Prefektura pa je odredila, da se poišče naslov dotičnika, namesto družinske podatke! Tako je romal dopis okoli oblasti in iskal nekaj, kar ni bilo naprošeno — ker gospodar ne zna slovensko in ne trpi v državnih uradih Slovencev. Vse mora biti italijansko, pa če pri tem stranke tostran ali onostran meje še toliko trpe.

— Ponarejeni denar. Iz Pule poročajo, da krožijo tam ponarejeni bankovci po 50 in 100 lir. Policija je doslej zaplenila že več ponarejenih bankovcev. Pozor na deželi!

— Občinski tajniki. Na nove pokrajine je bil lani raztegnjen italijanski občinski in pokrajinski zakon, po katerem mora imeti občinski tajnik absolvirano srednjo šolo z zrelostnim izpitom. Po slovenskih občinah so poslovali doslej dobri tajniki, ki pa seveda niso dokončali srednje šole. Za take tajnike je določen poseben izpit. Radi tega so se organizirali slovenski in furlanski občinski tajniki in sprejeli na shodu v Gorici resolucijo, da se dosedanjim tajnikom, ki delujejo že dolgo časa, izdajo ta niški patenti brez posebnih izpitov. V nedeljo 29. tm. bo zborovanje vseh občinskih tajnikov in nameščencev Julijske Kraljine, na kar sledi potrebna intervencija pri oblastih.

— Petnajstletnica »Glasbene Matice« v Trstu. V dvorani delavskega kons. društva pri Sv. Jakobu je proslavila »Glasbena Matica« 15. leto svojega v resnici plodonosnega delovanja. Udeležba izborna. Prvi je nastopil prof. Ivančič z 20 violinisti ob spremljevanju klavirja. Sledili so učenci in učenke iz violinske šole prof. Ivančiča in klavirske šole gđc. Bortolotti in ravnateljica Sonca. Nastopil je tenorist Kalin. Zadnji dve točki sta tvorila mešana zbor Adamičev »Zaman pod oknom« in Mirkov »Zeleni juri«. G. Sonc se je izkazal prvovrstnega pevovodjo. Glasbeni večer je ponudil najboljši dokaz, kako živi med tržaškimi Slovenci stremljenje po glasbeni umetnosti in kako živahno je med njimi kulturno delovanje.

— Goriško fašistovsko ekspedicijo v Ajdovščino povodom volilnega shoda, pri katerem je bil zadet z revolverskim strelom pokojni Stancar, je poslal tja fašistovski generalni štab v Vidmu. Sploh so se organizirali od tam vsi bojni nastopi fašistov proti Slovincem. Aretacija italijanskega uradnika Bressana je vzbudila v mestu senzacijo. Ta Bressan se je že poprej udeleževal napadov na Slovence in je vodil tudi tolopo, katera je bila ob volitvah navajala na odvetnika dr. Gabrščeka. V Stancarjevem slučaju ni težko dobiti dejanske in moralne krivice. Goriški občinski svet se je že izrekel za čiščenje v fašistovskih vrstah. Torej le krepko na delo in vsi krivci naj se kaznujejo!

— V Idrijo se vrne izgnani jugoslovenski državljani g. Fortič, solastnik elektrarne in žage Kogovšek. Italijanska vlada ga je bila izgnala vsled nekih podlih obrekovanj, katere ima na vesti neki dalmatinski renegat Vlahovič. Sedaj je centralna vlada v Rimu po posredovanju jugoslovenske vlade preklicala ta izgon.

— Goriški mestni svet je imel 24. t. m. sejo, v kateri se je izrekla popolna zaupnica ministrskemu predsedniku Mussoliniju. Župan Bombig misli, da se po trdi preizkušnji po Matteottijevem umoru fašizem iznebi vseh nezvestih elementov, ki so se vani vgnezdili v svoje motne svrhe, ter da se bo odselej bliščal v novi luči in idealni veličini.

— V Nabrežini se je vršil pred kratkim občni zbor tamkajšnje javne ljudske knjižnice. Svoječas je društvo življalo velik ugled in je zelo uspešno delovalo. Sedaj so razmere precej drugačne, vendar se upa, da bo odselej delovanje knjižnice mnogo boljše, nego je bilo zadnja leta. V odbor je izvoljenih 12 Slovencev in dva Italijana. Predsednik je bivši knjižničar Pertot.

— Pretepeni istrski delavci. Nedavno temu se je pričela graditi železnica Plomin — Šumbrg. Tam so zaposleni tudi delavci iz Gračiča. Fašizem iz Pična pa to ni po volji in zato so počakali na delavce, ko so se vračali domov, ter jih tolovajsko napadli. Pretepali so jih tudi z volovskimi žilami. Napadalcii so bili oboroženi tudi s puškami. Orožniki jih poznajo. Doselej pa še ni nikake preiskave.

— V Roču v Istri imajo župnika Salvadorija, ki se je letos na Telovo priporočil fašistom s tem, da ni več čital v hrvatskem jeziku evangelija, kakor je bilo to doslej vedno običajno in kakor je bilo to lanskono leto. Župnik hoče avanzirati in dobiti boljše službo.

— Šestmesečna odpravnina. Iz Rima poročajo, da je na dr. Willanova intervencijo finančni minister odredil, da se takoj izplača odpravnina v znesku šestmesečne plače vsem državnim uradnikom, ki so bili odpuščeni iz službe.

Rešimo sokolski Tabor!

Pravo Schichtovo milo z znamko „Jelen“

je že 60 let znano kot najboljšo in najizdatnejšo od vseh vrst pralnega mila.

Pravo samo z imenom „Schicht“ in znamko „Jelen“!

Kako živi naš kralj?

Pariški »Journal des Debats« je nedavno posvetil, kakor smo že zabeležili, naši državi posebno prilogo. V tej prilogi je list priobčil na uvodnem mestu članek, posvečen kralju Aleksandru. V članku je opisano v podrobnostih, kako živi naš vladar.

»Kralj vstaja že zgodaj zjutraj. Že pred osmo uro pregleda časopise, čita poročila o dogodkih ponoči in o novostih. Časopise in poročila čita do 10. Med 10. in tri četrti na 13. sprejema kralj ministre, šefa svojega kabineta in druge dostojanstvenike. Od 13. do pol 14. obeda v kraljici. Pri kosilu so vedno dva uradniki, častniki in čisto tudi drugi povabljeni. Od 14. do 16. se kralj vozi v avtomobilu, jaha ali se peš sprehaja. Od 16. do 19. so dnevne avdience, od 19. do 20. se kralj peš sprehaja po mestu ali po dvornem parku, od 20. do pol 21. večerja, na katero so redno povabljeni razni gostje. Od pol 21. do pol 23. se kralj z vabljenimi razgovarja, igra šah ali »bridge«. Od 22. do 24. čisto pa do 1. ponoči kralj čita in piše. Pred eno uro se nikdar ne vleže k počitku.

Kralj čita vse. Ni knjige ali časopisa, zlasti ne francoskega, ki bi ga kralj ne čital. Njegova knjižnica je izredno bogata. Vladar se posebno zanima za arheologijo in je navdušen numizmatik. Z zanimanjem čita gospodarske, finančne, politične in književne liste, prav tako pa tudi vojaške strokovne časopise. Često povabi k sebi strokovnjake, da se posvetuje z njimi o posrednih strokovnih vprašanjih. Je velik ljubitelj umetnosti, ki jo dobro pozna, izvrstno razume in viško ceniti.

Kralj izredno ljubi sport, zlasti rad jaha in vodi avtomobil. Posebno rad ima lov. Igra tenis in lovi ribe. »Journal des Debats« zaključuje: »Spomin in vednost duha kralja Aleksandra sta znani. Njegova splošna naobrazba je povečana z izkušnjami, ki si jih je pridobil, preživljajoč najkritičnejše čase svoje države. Med vojno je imel vedno v rokah zemljevid. Poznal je vsako selo in vse polje, ki so igrali vlogo v vojni. Svojega telesnega zdravstva ni imel, poznal pa je sam prav dobro medicinsko znanost, zlasti je cenil kirurško vedo. Gojil je veliki ljubezen napram svojim vojnim tovarišem, zlasti napram invalidom. Ni opustil nobene prilike, da bi invalidov ne nagovoril, kadar jih je srečal ali jih posetil v bolnici. Gmotno je pomagal mnogim siromašnim dijakom in dijakinjam. Mnogo je storil za reveže in jim vedno rad pomagal, kadar so se obračali nanj.

Med kmeti je silno priljubljen. Rad jih vidi tudi pri sebi in porabi vsako priliko na svojih potovanjih, da pride v stike z njimi. To je pravi vladar mlade demokratične države, ki je podedoval velike zgodovinske in vojne tradicije.

Tako piše o našem kralju republikanski list. Kako prezirljivo in brez spoštovanja pa pišejo o našem vladarju gotovi naši klerikalni in drugi listi? — Sramota!

Prosveta.

OB KONČANI OPERNI SEZONI.

Naša gledališča so zaključila svoje predstave. Ako se ozremo na prejšnjo sezono opere, moramo priznati, da smo bili v obče z njo prav zadovoljni, vendar si dovolj jem par opazk, v nadi, da nam vodstvo v prihodnji sezoni ustreže, ker one niso mnene posameznikov, temveč večjega števila rednih posetnikov gledališča.

Zadovoljilo nas je vse, da je opera vprizarjala v prvi vrsti slovenska dela, vendar bi želeli, da se to godi še nadalje v intenzivnejši meri. Zlasti naši slovenski glasbeniki so še preveč zanemarjeni. Na novo se je vprizarjal Risto Savinov »Gospodstvenik sen«, a žalibog se nam dozdeva, da je že tudi zapadel arhivu. Bile bi marsikateri prilike, da se on vnovič vprizarji kot slavostna opera, in teh se ne sme zamuditi. — Foersterjev »Gorenjski slavček« je doživel svojo 25-letno predstavo ter se po njej zopet vrnil v repertoar; živ dokaz, kako zelo se je omilila in priljubila ta opera Slovincem. Zato nam je tem bolj neumljivo, zakaj se ni vprizarila druga običajna nova Foersterjeva opera »Dom in rod«. To je nedopustljiva zamuda. Naš velezaslužni starček pričakuje na večer svojega življenja, še uresničenje te svoje srčne želje; in dolžnost hvalečnosti in ljubezni bi bila, da se izpolni! Istotako nismo čuli običajne Vilharjeve in Parmove opere. Tudi ta zamuda se naj popravlj! Slovenski oder mora biti dostopen dobri delom slovenskih skladateljev.

Letos je bila Smetanova proslava, porodom njegovega jubileja, po vseh slovenskih in tudi mnogih tujerodnih odrih. Ljubljana se je (kar se tiče opere) v tem precej slabo postavila. Nikakor ne prvovrstna, na novo naštudirana vprizaritev opere »Poljub« ter par nedeljskih predstav »Prodane neveste«, ki ima toliko življenjske moči, da ji tudi slabše vprizaritve ne morejo škodovati, bilo je vse. In vendar, če se že nikakor ni hotelo naštudirati in igrati v repertoar celotnega ciklusa Smetanovih oper (kar sem lani nasvetoval in kar bi bilo gotovo najodstojnejša proslava), zakaj se sploh ni privzel »Dalibor«, ta za »Prodane neveste« naveke najlepša opera, polna božanske krasote, — katerega že par let

težko pogrešamo na našem odru, zakaj ne lani na novo igrana »Tajnost«?

Gotov bi to bilo boljše, uspešnejše in hvaležnejše, nego »Notredam« in »Manon Lescaut«, ki bi lažje čakali na poznejšo dobo. A že opetovano običajnega Wagnerja, brez katerega si večje opere niti misliti ne moremo, ki se je z največjim uspehom že pred vojno vprizarjal v Ljubljani (Večni mornar, Tannhäuser in Lohengrin), ko se vprizarja v Zagrebu in Beogradu, za katerega dнес ni treba več plačevati tanižjem — tega nam tudi letos niso privoščili in kdo ve, učakamo ga li v prihodnji sezoni?

Vnovič bi izrazil željo po nekaterih starejših komičnih operah, ki so vsled svoje melodioznosti povsod in tudi pri nas zelo ugajale. »Seviljski brivec« je dokazal, koliko privlačnost imajo. Naj mu slede še druge; morda tudi kaka muzikalna dragocena in veljavna starejša opereta. — Marsikdo si želi v gledališču takega lažjega užitka in razvedrila in mnoge kroge, ki se ga zdaj izogibajo, bi s tem zanj pridobili.

Severin.

— Razstava slik. Kr. drž. gimnazija v Kranju predi razstavo risb učencev. Ob enem razstavi slikar Kopač svojih 40 najnovejših del. Otvoritev na Vidov dan 28. junija ob 10. Razstava ostane odprta 2 dni od 10.—18.

— Narodna galerija. 5. redni občni zbor Narodne Galerije se vrši v torek 1. julija ob petih v srebrni dvorani v Unioni.

— Naš priljubljeni mladinski list Zvonček je pravkar izšel v 7. letošnji številki. Planinska pripovedka od Kekca, ki vzbuja splošno zanimanje, je ilustrirana zopet z dvema slikama. V tej številki je tudi prvi del Rapetove povesti Gorka. Rojčevemu pesem »Na razpotju« krasil lep lesorez, konec kompolskega pripovedovanja »Kako sem spoznal svojega brata« pa sliki Mute in Vuzenice. Češki dar naši kraljici nam predstavlja sliko darila, ki ga je prinesel češkoslovaški minister dr. Beneš naši kraljici ob priliki posvetovanja male antante v Beogradu. Starši, ki še niste naročili svoje otroke na Zvonček, storite to takoj! Naroča se pri poverljivosti UJU v Ljubljani. Učiteljska Tiskarna.

— Oglede umetniških spomenikov. Umetnostno zgodovinsko društvo priredi v slučaju legega vremena v nedeljo, dne 29. t. m. izlet v Kamnik, Mekinje, Tunjice pod vodstvom konservatorja dr. Fr. Steleta. — Odhod z glavnega kolodvora v Ljubljani ob 7.55 zjutraj. Vabljeni so člani in prijatelji društva.

Starši

oblečejo sebe in svoje otroke najboljše in najcenejše v konfekcijski trgovini

Fran Lukič,

Ljubljana, Pred škofijo 19

Glasbeni vestnik.

III. JAVNA PRODUKCIJA GOJENCEV KONSERVATORIJA GLASBENE MATICE.

Pri večerajšnji, poslednji javni produkciji, je nastopilo 11 gojencev iz šol gg. Janka Ravnika (2), Jana Šlaisa (2), Otokarja Capa (1) in ge. Vande Wistinghausen (4). Ravnatelj Hubada gojenec g. Banovec vsled lahke ohriplosti ni mogel peti.

G. Janko Ravnik se more ponašati s krasnimi uspehi svojih gojencev. Nekateri od njih so kar sijajni bodoči pianisti. Gospod Ravnik nam bo vzgojil temeljito nabozani klavirski naraščaj, ki bo svojem izvrstnemu učitelju in konservatoriju v ponos. G. Jan Šlais je istotako neprecenljiv vilolinski pedagog, vester in natančen, a vendar širokopotezen in njegovi učenci njegovega pouka njegove metode ne morejo prehlaviti. Dasi temeljite šole, so zelo lepi nastopi njegovih učencev. G. O. Cap je vzgojil v g. Smrekariju našega najboljšega domočega kornista. Pred vsem pa moram pohvaliti res neumorno delavnost in ambicijo gojencev, ki je temu lepemu, a težavnemu instrumentu zaupal vso svojo bodočnost. G. Smrekar naj bi se lotil organizacije koncertnega rogoveškega kvarteta, ali zbora, kakršnih je v tujni dovoli, pri nas nič. Naš interes zahteva v prvi vrsti izpolnitve instrumentalne glasbe. Ga Wistinghausen, žal, v fonetične skrivnosti našega jezika še ni docela prodrla, zato njeni učenci nekatere vokale ne izgovarjajo popolnoma jasno, želeli pa bi tudi, da se nekoliko bolj približa slovenski glasbeni literaturi. V splošnem kažejo njeni gojenci resno in smoteno pevsko šolo, imajo povprečno poštevanja vreden in kultiviran glasovni material. Poleg gospoda Smrekarija so z večerajšnjim nastopom absolvirali konservatorij tudi g. Anton Ravnik, ki je že pri drugi produkciji dokumentiral lepo kompozitorno znanje, večeraj pa še posebej velik pianistični talent, kakor tudi g. Mina, s sijajno tehnično spretnostjo, g. Kramarčič, z vsega uvaževanja vrednim glasovnim materialom ter končno g. Jerajeva Vida, ki je morda bila najboljša in najambicioznejša učenka svojega učitelja Šlaisa in ki ima pred seboj častno vilolinistično karijero.

Konservatorij mora v bodoče misliti na svoje javne produkcije na drugo, večjo dvorano ali pa omejit število obiskovalcev. Vročina v nabito polnem lokalu je udušljiva in neprijetna ni samo za poslušalce, temveč tudi v marsičem za izvajalce. Končno naj se ne izbirajo predloge točke, ki zavlačujejo program čezmerno. Eno uro, poludrugo je za produkcije zlasti v poletnem času kar dovolj. Razumljivo je seveda, da hoče vsak učitelj sebe in svoje učence pokazati v najboljši luči. Tudi bi

svetoval opustiti poklanjanje šopkov, ker to niso koncertni nastopi že izvenšolskih gojencev, a morda še resnejši preizkusni eksamini razvijajočih se bodočih glasbenih činiteljev, ki jim bi znalo čezmerno priklanjanje le po nepotrebnem zmešati samoceno in nadaljnji študij.

— Na jezici priredi pevsko društvo »Zora« v nedeljo 29. junija ob 15. in 1/2 20. pevski koncert pod vodstvom g. Tavželja v katoliškem izobraževalnem domu. K obilni udeležbi vabi odbor.

Sokolstvo.

— Izlet Sokola I. v nedeljo 29. tm. Zbirališče ob 1/2 9. na Dolenskem mostu, od tod preko Golovca-Orle-Lanišče pri škofelci. Popoldne izlet v tej okolici, šotoreenje v gozdu. Povratak z večernim vlakom. Udeležbi se mlado in staro. Kroj občanki. Prijava do sobote popoldne ali br. Vrečarju ali na Taboru.

— Naraščaj sokolskega društva Ljubljana II. proslavi Vidov dan v soboto dne 28. t. m. ob 19. na realki. Vsporedno proslave: predavanje (predavatelj br. Keber), deklaracija: Smrt majke Jugovića (naraščajnik Accetto) in glasbene točke. Udeležbi naj se te proslave vse naraščaj, članstvo in prijatelji Sokola II.

— Sokolsko društvo v šmarju pri Jelšah priredi v nedeljo dne 29. junija t. j. javno telovadbo z jako bogatim sporedom. Začetek ob 1/2 16. popoldne. Vabimo vsa sosedna sokolska društva, da se te prireditve zanesljivo in v velikem številu udeležijo. Zveza z vlaki popoldne in zvečer na vse strani jako ugoda!

— Ciril in Metodov kres priredi na predvečer, v petek dne 4. julija ob 20. Ljubljanski Sokol na telovadišču pod Tivoljem.

— Loterija za zgradbo doma na Taboru. Sokol I. v Ljubljani priredi v korist zgradbo doma na Taboru veliko denarno loterijo. Loterija obsega 100.000 srečk razdeljenih v 21 serij. Dobitkov je 400, od teh 4 glavni dobitki in sicer 1. Din 50.000 2.) 25.000, 3.) 10.000, 4.) 10.000, nadalje dobitki 4 Din 5000, 2500, 1000, 500, 50, 25, in 12.50 v skupni vrednosti Din 200.000. Cena posamezni srečki Din 10. Zrebanje se vrši 15. marca 1925 pod državnim nadzorstvom. Društvo Sokol I. v Ljubljani, eno izmed najmočnejših sokolskih društev v Jugoslaviji, je bilo prisiljeno vsled zloboe odklonitve prošnje za podaljšanje stavbnega roka po klerikalno-komunistični večini v Ljubljanskem občinskem svetu, v neugodnem času k gradbi svojega doma, kajti sicer bi izgubilo svojo lepo, higienško urejeno letno telovadišče in zasilne društvene prostore. S tem bi bil na mah uničen sad 17 letnega truda mnogoterih sokolskih delavcev in zadan uničujoč udarec napredni misli v vzhodnem delu Ljubljane. Zavečajoč se velikih nalog, se je lotilo društvo vkljub slabim finančnim razmeram gradbe, ki bo koncem julija v surovem stanju pod streho. Z velikim in vsestranskim vztrajnim delovanjem smo si pridobili naklonjenost v vseh nacionalnih naprednih krogih in s polnim zaupanjem gremo v bodočnost, da nam ostane napredna javnost zvesta in pripravljena za gmočne žrtve, dokler se nahajamo v težavnem položaju. Razne finančne akcije, ki jih je društvo podvzelo v korist zgradbe še ne zadostujejo. Vsota, ki jo zahteva zgradba je velika in zato se obrača podpisani odsek na vso napredno sokolstvu naklonjeno javnost, da razpečata in kupuje srečke Sokola I. in s tem pripomore k hitrejši dograditvi doma. Razpečanje srečk prične s 1. julijem 1924. Loterijski odsek Sokola I. v Ljubljani.

Šolstvo.

— Š. Slov. nemška gimnazija v Ljubljani. Glede višjih razredov slovensko-nemške gimnazije v Ljubljani je nam došlo poročilo iz ministrstva prosvete v Beogradu, da bo do vsi štirje gornjegimnazijski razredi ostali, toda uvede se v njih slovenski učni jezik.

V prehodni dobi se bo moralo poučevati s posebnim oziranjem na dosedanja učence, ki so imeli še nemški učni jezik.

— Š. Zrelotni izpiti na državnem ženskem učiteljsku v Ljubljani. V imeniku aprobiranih kandidatki je pomotoma izostalo ime gospodične Marije Kramarčič.

— Š. Šola za puškarstvo. Vpisovanje učencev na državni strokovni šoli za puškarstvo v Kranju se vrši dne 30. junija t. l. od 9. do 12. in popoldne od 15 do 17. ure v ravnateljski pisarni zavoda, (poslopije gimnazije, I. nadstropje, levo). Za sprejem se zahteva: 1.) da je telesno sposoben; 2.) da je prošilce dopolnil ali da bo dopolnil tekom tega leta 14. leto in 3.) da je dovršil najmanj petrazredno ljudsko šolo z najboljšim uspehom. Ker je število za sprejem raznih učencev z ozirom na prostore v delavnih omejeno, bodo vsi vpisani prošilci podvrženi sprejemnemu izpitu, kateri se bo v glavnem nanašal na risanje. Sprejemni izpit se vrši dne 2. julija t. l. od 14. do 16. ure popoldne. K vpisovanju morajo priti prošilci v spremstvu staršev ali zakonitih namestnikov in prinesiti seboj rojstni in krstni list, domovnico in zadnje šolsko spričevalo.

— Š. Šolsko vodstvo pri Sv. Antonu nad Rajhenburgom si šteje v prijetno dolžnost, da izreče tem potom v svojem in v imenu tukajšnje šolske mladine javno zahvalo vsem dobrotnikom, ki so s svojo velikodušno požrtvovalnostjo pripomogli k tako lepo uspešemu majniškemu izletu v Čateške toplice. Pred vsem najlepša hvala g. Boečiju, ki je naklonil otrokom brezplačno kopeli, kakor tudi g. doktorju Zolščaku kot županu občine Brežice za brezplačni prehod po mostu čez Savo in Krko. Zajedno se šolsko vodstvo zahvaljuje restavraciji g. Iv. Volčanšku ki je po izredno nizki ceni nastiljil otroke in slednjega g. Trepatu, ki je z njemu lastno prijaznostjo izletnikom razkazal prostore v svoji moderno urejeni opekarni. Iskrena hvala tudi gostilničarju in peku g. Rataju, ki je

na kolodvoru v Rajhenburgu iznenadil otroke z brezplačnim in priznano okusnim kruhom. — Živeli dobrotniki!

— Š. Višji tečajni izpit na kr. drž. realki v Ljubljani. Te dni se je pod predsedstvom min. odposlanca g. dr. Gjorgjevića in ravnatelja g. J. Mazija vršil višji tečajni izpit na ljubljanski realki. Od 40 kandidatov jih je dovršilo s povojnim uspehom 24 in sicer gg. Bufon Ivan, Egidij Čeh, Črnivec Miroslav, Dekleva Fran, Dobovišek Stanko, Foerster Marjo, Hofbauer Albin, Janković Nikola, Kersnič Ivan, Hočvar Ciril, Lakota Alojzij, Lokar Igor, Marost Ivan, Mencinger Stanko, Mikić Joško, Milavec Milan, Paternost Fran, Rausch Franci, Stare Franc, Škvarc Viktor, Tomažič Boris, Turk Zdravko (vsled izvrstnega pismenega izpita oproščen ustmenega), Vilfan Emil in župančič Lado.

Kino Tivoli.

Telefon 108

Od 29. junija do 1. julija

Razočarana Fern

(Vešča luč je obietela).

Roman iz življenja cirkuške igralke v 5. deljanosti s predigro.

Slavna umetnica

Fern Andra

je film sama napisala, vprizarila in igra v njem naslovno vlogo.

Danes in jutri zadnji del ameriškega filma: Sakali Kalifornije. — Kot dodatek dve vlezabavni burki. 4272

Društvene vesti.

— ZVEZA LJUBLJANSKIH ORJUN poziva vse člane in članice, da se brezpozorno polnoštevilno udeležijo Vidovdanske proslave. Vsak naj pokaže, da je pravi nacionalist. Člani in članice se udeležijo obhodov v sklenjenih vrstah v kroju in oni brez kroja z znakom. Zbirališče za bakljado v petek (27. junija) ob pol 20. zvečer na vrtu Narodnega doma. Na Vidovdan 28. junija ob 8. dopoldne na Sokolskem telovadišču v Tivoli.

— Mestna Orjuna št. Jakob-Krakovo-Trnovo pozivlja svoje člane in članice na zbor in sicer v petek 27. tm. točno ob pol 8. zvečer na št. Jakobskem trgu, ter v soboto 28. na dan razviti svojega prapora točno ob 9. dopoldne v društvenem lokalu Opearska cesta št. 31. Člani in članice kateri posedujejo kroj v kroju ostali s znaki. Udeležba strogo obvezna. Odbor.

— Kongres Saveza pošnih telegrafskih in telefonskih uslužbencev se vrši v dneh 12, 13. in 14. julija t. l. v domu Poštarsko-telegrafskih uslužbenca v Beogradu. Na dnevnem redu so sledeče točke: Volitve predsednika, treh tajnikov, treh zapisnikov in treh skrutinirjev. 2. Poročilo upravnega odbora. 3. Poročilo o stanju blaginje. 4. Poročilo nadzorstva. 6. Volitve novega odbora. 7. Referat o potrebi pošto-telegrafske šole z internatom z ozirom na novi zakon o mestnih uradnikih. 8. Referat o specialnem zakonu za p. telegr. in tel. stroko in volitev odbora za izdelavo tega zakonskega načrta. 9. Poročilo o ustanovljanju posebnih združenj posamnih kategorij pošt. telegr. in tel. uslužbencev. 10. Poročilo o izdajanju strokovnega glasila. 11. Savez in javni kredit. 12. Poročilo o almanahu Saveza pošt. telegr. in tel. uslužbencev in volitev odbora za sestavo, almanata in 13. Slučajnosti.

— Iz Jugoslov. šumarskega Udruženja. Priglasitve za letošnji glavni skupščino, ki se bo vršila v drugi polovici avgusta v Sarajevu, sprejema Podružnica J. S. U. v Ljubljani, Križanke, le do dne 16. julija 1924.

— Knjižnica Narod. Čitalnice v Sp. šiški javlja svojim članom, da knjižnica v mesecu juliju in avgustu ne bo poslovala. Urejevalo se bo na novo in sestavljalo se bodo novi imeniki zato je nujno potrebno da člani nemudoma vrnejo ob sredah od 19.—21. zvečer vse izposojene knjige. Knjižničar.

— Drugi kongres Jugoslovenskih esperantista u Splitu 23. do 25. avgusta 1924. Na more: Tražite oporavka i počinka na sunčanin žalama i plavim talasima sinjeg Jadrana: Učesnicima je II. o kongresa jugosl. Esperantista odobren 50% popust na svim jugoslovenskim željeznica, te udobnim parobrodima Jadranske i Dubrovačke Plovidbe od 9. VIII. do 8. IX. 1924. pak eto lijepe prigode svima, koji čeznu za morem, da ga se za čitavi mjesec dana naužiju. Popust na vožnji se dobiva na temelju kongresne legitimacije, koja zapada 25 Dinara, a naručuje se kod Odbora II. Jugoslovenskog Esperantskog Kongresa, Split Kružićeva ul. 7. Posljednici legitimacije imaju prava, da učestvuju svim zabavama i izletima (do modre špilje na Biševu, Trogir, Solin, event. Dubrovnik). Kongres će biti pod pokroviteljstvom načelnika grada Splita te će gosti biti najsrdačnije dočekani od općine i Esperantista, koji se marljivo brinu, da boravak na Jadrani ostavi najljepše i najugodnije utiske na učesnike II. Esperantskog Kongresa. Lijepi razvoj Esperanta i duboko razumijevanje njegovog uzvišenog cilja u Dalmaciji jamče na potpuni uspjeh našeg Kongresa. Zato Esperantisti i prijatelji Esperanta svi na more. Dokažimo brojem i ozbiljnim radom, da ne zaostajemo za drugim civiliziranim narodima. Odbor II. Jugoslovenskog Esperantskog Kongresa u Splitu.

— Nekateere podrobnosti o velikij ljudski veselici v Hribarjevem gaju. Radio-telefonistu se je posrečilo dogmati vse tajnosti velike ljudske veselice, katero priredi Slovensko pevsko društvo »Krkovo-Trnovo« v romantičnem Hribarjevem gaju ob zganjanju v Trnovem dne 29. tm. Iz vseh došlih poročil je razvidno, da bo nudila prireditve vsem posetnikom več za-

bave in razvedrila, kakor prireditve kjerkoli drugod. Ob treh bo krenil pester spredov starih tičarjev, ciparjev in ribčev s poglavarjem »Marenkovim Francem« na čelu in spremljan od jezdecev in narodnih nasip, čez Sentiakobski most, po Trubarjevi ulici, Sv. Jakoba, Starem in Mestnem trgu, čez Franciskanski most, po Prešernovi in Selenburgovi ulici, Kongresnem trgu, Gradišcu, Rimski cesti, Emonski cesti, Kolezijski in Kopalski ulici v Hribarjev gaj, kjer se bo razvila po vsej priliki ob igranju godbe Dravske divjijske oblasti in drugih prireditvah zelo prijetna zabava. Lačnim in žejnim bodo postrezale vrle Trnovčanke z vsem, kar jim bo poželelo srce. Če si plesalec, se boš zavrtel lahko tudi z briko Trnovčanko. Na željo se ti bo bral stoletni »Skandrov protokol«, ki hrani zanimivo zgodovino trnovskih deklet in fantov. Če si nisi več plavanju, se boš privadil ta dan s lahko temu prekoristnemu športu in suhem kopališču pod nadzorstvom plavalnega mojstra in ribiča Janeza Grlica. Ljubimkinl prošnji za Tvojo sliko pa bo ustregel radio-fotograf, ki bo vsak trenutek na razpolago. Vsakdo bo poskusil lahko tudi svojo srečo, zakaj zelo bogat srečovel ne bo manjkal. Seveda se bodo nudile posetnikom veselice še druge zanimivosti, ki jih pa ni mogoče prav podrobno popisati. Vsakomur veljaj samo tole: Pridi in ne boš se kesal! Startim in mladim obilna zabava pa prav gotovo ne bo izgnila tako kmalu iz spomina.

— Družba sv. Cirila in Metoda. Občni zbor I. mestne moške podružnice »Družbe sv. Cirila in Metoda« v Ljubljani se vrši dne 30. junija t. l. ob 18. popoldne v C. M. pisarni v Narodnem domu. Gg. odborniki in člani podružnice se vlijudno vabijo k istemu. Prof. Bartel, predsednik.

— Otvoritev otroške igrišča Ate-na. v Tivolju pod nadzorstvom otroške vrtarice se vrši v torek 1. julija. Vpisovanje na prostoru v ponedeljek, torek in sredo od 17.—19. zvečer. Vpisnina za članca Din 15 nečlane Din 25 mesečno.

Na čast slovenskemu borcu.

Snoči je bil na vrtu restavracije »Zvezde« prijateljski večer na čast odličnemu borcu za slovensko idejo, znamenemu češkemu pisatelju in publicistu g. Josipu Holečkju.

Poleg prijateljev in znancev se je prireditve udeležili za mestno občino vladni komisar dr. Vilko Krejčič, češkoslov. gen. konzul dr. Otokar Beneš minister n. r. dr. Gregor Žerjav in dr. Albert Kramar, podpredsednik Češkoslov.-jugoslov. Lige dr. Gustav Gregorin in predsednik Češkoslov. Obce Jan Ružička.

Veliki župan dr. Vilko Baltič je bil po službenih poslih zadržan.

V imenu prijateljev iz znancev je pozdravil odličnega gosta glavni urednik Rasto Pustostemšek izvajajoč:

V naši sredi se nahaja eden najgilejših in najzaslužnejših delavcev in borcev za slovensko vzajemnost, za zblizanje in bratstvo slovenskih narodov, g. Josip Holeček.

Vzgojen v duhu velikega Kollarja, Palackega in drugih češkoslovaških velikov, je srebnil iz del starih slavjanofilov Aksakova, Homjakova, Dostojevskoga ideje, ki so jih oznanjvali ti ruski apostoli slovenske misli. Tako je že v rani mladosti postal slavjanofil.

Kot mladenič v razvici let ga je gnalo srce na slovenski jug v kršno Črno goro, da spozna slovenske Spartanke. Napotil se je v Srbijo. Prepotoval je kasneje Bosno, hrvatske in slovenske kraje. Napotil se je v Rusijo. Tu in na slovenskem jugu je ostavil svoje srce.

Snov za svoja književna dela je zajemal ponajveč iz jugoslovenskega in ruskega življenja, kot publicist in žurnalist pa je neumorno in neustrašeno sukal pero za slovenske pravice in propovedoval slovo in bratstvo med slovenskimi narodi kot edini lek proti tujinstvu in tujemu gospodstvu. Zavedajoč se, da so lahko novinarji najboljši pionirji teh idej, je osnoval vse-slovensko zvezo novinarjev, kateri je bil desetletja predsednik. Bila je to organizacija, ki si je pridobila neizmernih zaslug za populariziranje velike slovenske ideje.

V delu za vzvišene svoje življenjske cilje je osivel. Dragoceno njegovo življenje se sedaj že nagiba k zatonu. In srce mu je zakoprnelo, da vidi in pozdravi še enkrat kraje in brate, za katere je vse življenje vihtel duševno svoje kopje.

Sedaj je tu na svobodnih naših jugoslovenskih tleh! Kjer je videl preje roba, stopa sedaj s ponosno dvignjeno glavjo svoboden Jugosloven!

In ko ga zre, naj mu v zadoščenje, da je k njegovi osvoboditvi pripomogel dober den tudi — on!

Zato pozdravljen na svobodnih jugoslovenskih tleh, bodi mu bivanje med nami prijetno! Ob razstanku pa mu želimo iz duše eno:

Da bi večer njegovega plodonosnega življenja še ožarila zarja svobode k novemu življenju vstale Velike Rusije! Živel!

V imenu mestne občine je želel odličnemu našemu prijatelju iskreno dobrodošlico vladni komisar na magistratu dr. Vilko Krejčič, ki je v svojem govoru naglašal, da je bela Ljubljana še vedno taka, tako narodnozvedna, kakor leta 1908, ko je g. Holeček tu v slovenski prestolnici predsedoval velikemu vseslo-

vanskemu kongresu novinarjev in prisostvoval odkritju spomenika prvemu našemu književniku Primožu Trubarju. Ljubljana se ni spremenila, ostala je v svojem srcu slovenska in slovanska. Zato presrečno pozdravlja v svoji sredi zasluženega borca za slovansko idejo in mu želi, da bi se dobro počutil med svojimi jugoslovenski brati. Za Če-

škoslov. Obec je govoril njen predsednik Ivan Ružička, ki je v iskrenih besedah pozdravil svojega slovečega rojaka.

G. Holecšek se je danes dopoldne odpravil v spremstvu prof. dr. Laha na Bled, kjer ga Nj. Vel. kralj Aleksander sprejme v privatni avdijenci.

Dnevne vesti.

V Ljubljani, dne 26. junija 1924.

Za kakšne nas smatrajo?

Neko naše kulturno pevsko društvo se je udeležilo proslave stoletnice srbskega nacionalnega pesnika Branka Radičevića v Sremskih Karlovcih. Sremski Karlovcji so staro srbsko kulturno središče in prebivajo tam seveda večinoma zavedni Srbi — je pa tudi nekaj Hrvatov, ki so se seveda radičevci. Da ne bi bilo kakih nesoglasij z milimi gosti, so v Sremskih Karlovcih uredili stvar tako: Hrvatje in Slovenci, ki pridejo na slavnost, naj bodo gostje Hrvatov, češ, to so gotovo vsi radičevci in slovenski avtonomisti. Srbi pa naj bodo pri Srbih. Slovenci namreč imajo v parlamentu 21 protidržavnih poslancev z dr. Korošcem na čelu in ne le, da sami delajo proti državi, ki jih je osvobodila, marveč oni tudi organizirajo vse protidržavne elemente na skupen boj proti državi. Kdo, ki ljubi državo, bi spoštoval take ljudi in kako naj jih sprejme gostoljubno srbska hiša, ako bi vprilo njih človek ne mogel niti pokazati svojega nacionalnega prepričanja in bi prišel z gostom zaradi politike morda celo do bratskega spora. Bolje je, da gredo k svojim somišljenikom — radičevcem. Isto velja glede Hrvatov. In tako se je zgodilo, da so prišli naši pevci k samim Hrvatim, ki so jasno kazali svoje radičevsko prepričanje in Srbi so gledali nanje z neko rezervirano, češ, saj vemo, kdo ste. Takšni smo pred svetom. Srbski listi citirajo pisavo »Slovenca« in po nji sodijo nas Srbi in mislijo, da smo vsi taki.

Zalostno je za nas poštene slovenske ljudi, da nam klerikalni tisk pred svetom skrini naše pošteno jugoslovensko prepričanje in s svojo izdajalsko politiko celemu narodu nadeva pečat izdajalstva. Mi razumemo, da so Srbi hladno gledali na »avtonomiste«, saj bi n. pr. tudi mi enako gledali na kake Bolgare, čeprav tudi tam niso vsi odobravalji politike Ferdinanda Koburžana. Saj vemo, da je bilo že pred vojno pri nas mnogo jugoslovensko čutečih ljudi, toda svet nas je sodil po politiki dr. Šušteršiča. Namesto da bi bili po vojni oprali ta črni madež klerikalizma s svojega narodnega imena, so nam spravili klerikalni vodje v še sramotnejši položaj, da bodo povsod gledali na nas kod na protidržavne elemente, ki ne zaslužijo spoštovanja.

Za takšne nas smatrajo! Naši pevci so morali z žalostjo gledati, kako je morala pri slavnosti paziti straža, da ne bi radičevci začeli s kakimi demonstracijami itd. in nepoučeni ljudje so morda celo mislili, da so naši na — njih strani. Dolžnost slovenske javnosti je, da pri volitvah pomeže z ljudmi, ki nas s svojim delom in pisanjem postavljajo pred svetom v tako žalostno luč.

Pokažimo, da nečemo imeti ničesar skupnega z razdiralci države, z ljudmi, katerim je še danes vzor — Fran Ferdinand, dasi ve ves svet, da je bil ta prav tako strasten sovražnik Slovanov, kakor njegov prijatelj Viljem II.

— LJUBLJANSKEMU PREBIVALSTVU. Mestni magistrat bo na mestnih poslopih dne 28. junija 1924 v proslavo Vidovega dne razobesil državne in na-

rodne zastave. Obenem vabi vse prebivalce, da svoje hiše in stanovanja okrasijo na enak način.

— Kje ste, naši narodni svečeniki? Župnika Vrhovnika je ob njegovi 70-letnici posetil tudi tukajšnji pravoslavni prota g. Dimitrije Janković, da mu čestita k jubileju v svojem imenu in v imenu ljubljanske pravoslavne občine. Pravoslavni svečenik je posetil svojega katoliškega tovariša, njemu enakega po duhu in po narodnem prepričanju! Pa ga je nagovoril takole: Visokoprečastiti gospod, spoštovani v Kristu brat in ponosni sin mile nam majke Jugoslavije! S čisto in iskreno ljubavjo prihajamo v imenu pravoslavne cerkve in cerkvene občine, da Te pozdravimo ob Tvoji 70-letnici. Ponosna je in v Te in radostna tudi naša cerkev, ker si z delom in trudom svojim proslavil istino božjo in Krista, skupnega Boga vseh nas. Ponosna je in radostna, ker Te je Tvoj duh vedno vodil po potih slovanskih apostolov sv. Cirila in Metoda. Ponosna je in radostna, ker si s svojim apostolskim in rodoljubnim delom vserod svetla, a primer nam, mlajšim svečenikom, kako je treba z delom in življenjem svojim služiti Bogu, domovini in narodu svojemu. Klanjačjo se pred modrostjo božji, ki Te je izbrala, da postaneš služabnik božji in duhovni oče naroda svojega, Ti želimo, da Ti Bog Slovanov pomnoži Tvoje stare dni na ponos, diko in srečo millega nam jugoslovenskega naroda. Zve! — Tako iz duše, tako iz srca je govoril narodni pravoslavni svečenik! Prišel je čestitat svojemu katoliškemu sobratu in mu je dal v dar svoje srce! Koliko je med nami katoliških duhovnikov, ki bi govorili tako plemenito, ki bi ljubili s takšno ljubeznijo svojega pravoslavnega sobrata, kakor ceni in spoštuje pravoslavni svečenik svojega katoliškega tovariša po poklicu? Bojimo se, da poleg silovitega župnika Vrhovnika nimamo v množici našega katoliškega svečeništva prav nobenega! Ali se morda motimo? Veseli bi bili in bili bi nam v veliko zadoščenje, ako bi bila pomota na naši strani! Narodni svečeniki slovenski, kje ste, da bi posnemali vzgled prote Jankovića in župnika Vrhovnika?

— Sprejemi pri g. velikem županu. Vseled preoblice uradnih poslov bo gospod veliki župan dr. V. Baltič sprejemal stranke le ob sredah in petkih od 10. dopoldne do 12.30. Stranke se naprošajo, naj se obračajo glede svojih zadev v prvi vrsti na posamezne referente in le v najnujnejših zadevah na g. velikega župana.

— Parastos za padle kosovske in druge nacionalne borce se ne vrši na Taboru, marveč v kapelici vojašnice Vojvode Mišića, na kar naše občinstvo posebno opozarjamo.

— Vidovdanska proslava na Taboru. Spominski dnevi na srečne in nesrečne dogodke iz narodne preteklosti naj ostanejo svetinja v duševnem življenju vseh pokolenj. To bodi dan razmišljanja in glasen memento, kam vodi narode nebrzdana nesložnost in kaj pomenja za ljudstvo, njega gospodarstvo in duševno prosveto, izguba državne samostojnosti. — V to svrhu priredi Sokol I. danes v

petek zvečer ob 8.30 na Taboru vidovdanko proslavo. Vstopnine ni. Mladina ima dostop le v spremstvu staršev. Spominski nagovor ima g. prof. dr. Lah, svira orkester Sokola I. — Pridite vsi, ki s spoštovanjem gledate na mučeniško preteklost bratskega srbskega naroda, stoletnega junaškega borca za svobodo svojo in vseh Jugoslovenov!

— VIDOVDAJSKI SPOMINSKI GOVOR. Brat Niko Bartulović, podpredsednik Direktorija Or-JU-na, ima danes, 27. junija, ob 20. zvečer pred Narodnim domom spominski govor o pomenu Vidovega dne in v proslavo naših junaških pokojnikov. Nacionalisti in somišljeniki, pridite polnoštevilno! Jugoslovanska Ljubljana, pokaži z impetuozno udeležbo pri govoru in bakljadi, da si trdnjava nacionalne ideje!

— Dobrovolci! V soboto ob 9. uri dopoldne se vrši v kapeli v vojašnici vojvode Mišića parastos za padlimi borci za naše osvobojenje. Dolžnost nas vseh je, da počastimo spomin pokojnih drugov. Udeležimo se parastosa v polnem številu! Po parastosu pristojuje naše zastopstvo proslavi Vidovega dne, ki jo priredi Zveza ljubljanskih Orjun. — Predsedstvo oblasti odbora.

— Hrvatski separatisti proti posejanju slovenskih planin. Hrvatski planinci prav radi posejajo naše planine. Prav te dni poseti veliko število hrvatskih turistov naše gore Triglav, Grin-tavec in Vršič. To pa ni po godu glasilu hrvatskih separatistov »Hrvat«, katerega glavni urednik je dr. Ivan Lorković, ta nekdanji borec za slovensko, srbsko in hrvatsko bratstvo. Zato zabijuje hrvatskim planincem, naj nikar ne posejajo slovenskih gora, marveč naj raje ostanejo doma in delajo izlete na hrvatske griče in hribe. Hrvatskega šovena takole zavrača zagrebška »Riječ«: »Našim separatistom je krivo, da naši planinci radi posejajo Slove-nijo, pa jih »Hrvat« odvraca od tega, svetujoč jim, naj se obdado s kitajskim zidom proti slovenskim bratom in naj od sedaj delajo ture samo na Velebit in na hribe Gorskoga kotora in da ne hodijo na Triglav in ostale divne slovenske gore. Ne vemo, bodo li planinarji dovolili, da strupeni črv separatistične politike usmerja tudi njihova pota? To bi bilo v ostalem samo na škodo planinarjev in planinstva, ker bi se iz društev takoj odvojili oni, ki imajo potrebo, da se gibljejo nekoliko tudi izven meja Hrvatske in Slavonije.«

— Turistovski vlak, ki vozi po nedeljah in praznikih, vozijo tudi jutri na Vidov dan.

— Iz sodne službe. Deželnosodni svetnik in predstojnik okrajnega sodišča v Ormožu Ivan Zemljič je imenovan za deželnosodnega svetnika pri okrajnem sodišču v Mariboru. — Sodnik Fran Zörer je premeščen od okrajnega sodišča v Litiji k okrajnemu sodišču v Slovenski Bistrici, sodnik Karel Novak pa od okrajnega sodišča v Slovenski Bistrici k okrajnemu sodišču v Litiji. Avskultant G. Otmar Skale v Novem mestu je imenovan za sodnika v Krškem, avskultant g. dr. Viktor Breznik v Novem mestu pa za sodnika v Prevaljah.

— Smrtna kosa. Na Rečici pri Bledu je 25. t. m. po dolgi, mučni bolezni umrl g. ing. Alojz Shwegel, brat g. konzula in graščaka dr. Shwegla. Pokojnik je bil na Bledu in v okolici dobro znana oseba. Imel je mnogo prijateljev. Pogreb bo jutri v soboto 28. tm. iz vile »Gorica« na Rečici na pokopališče v Gorjah. Blag mu spomin! Njegovi cenjeni rodbini naše sožalje!

— Ljubljanske lekarne bodo jutri na Vidov dan odprte do 13. Dnevno službo pa imata lekarni Piccoli na Dunajski cesti in Bakarič na Karloški cesti. Odprti ostaneta do 19.

— Vidovdanska proslava v Kranju. Podružnica Jugoslav. Matice v Kranju priredi v petek, dne 27. junija tl. ob pol 2. zvečer, v Narodnem domu koncert s sodelovanjem krajevnih podružnic Kola jugoslov. sester ter čitalnice pevskega zbora in orkestra. Koncertni spored vsebuje šest orkestralnih točk in pet moških zborov. O pomenu Vidovega dne govori g. prof. Živojin Milosavljević. Koncert zaključijo uvodni moški zbor iz Foersterjeve opere »Gorenjski slavček« s spremljevalnim orkestrom. Po koncertu je družabna zabava istotam.

— Iz Belokrajine nam pišejo: Vinogradniško društvo za Belokrajino, s sedežem v Metliki, ki se je ustanovilo šele pred par leti, si prizadeva na vse kriplje za zopetno oživenje nekdanje vinske kupčije z belokranjskimi vini. Vseled primanjkujejočih denarnih sredstev si začasno pomaga s prejezajem vinskih razstav in s posejavanjem vinskih sejmov. Tak vinski sejem priredi tudi letos, in sicer v četrtek, dne 3. julija pri Treh farnih, postaja Rosalnica pri Metliki. Ker si je belokranjsko vino pričelo zopet pridobivati tal v Ljubljani, upamo in pričujemo, da poseti ta sejem čim večje množice resnih interesentov, da se tudi belokranjski zapušteni vinogradi po možnosti znebijo svojega, z velikim trudom pridelanega novega in starega vina. — GČ.

— Promocija. Promoviral je na dunajski univerzi danes za doktorja vsega zdravilstva g. Davorin Flis, rodom iz Celja. — Albanski begunci v Dubrovniku. Po revoluciji v Albaniji je pobegnilo veliko število pristaev starega režima, večinoma višji uradniki, iz vseh delov Albanije v Dubrovnik. Med drugimi so priselili tudi Kasil Vasil, prefekt v Valoni, Derviš Dilover, policijski šef v Draču, in skadski župan Juka Moska. Del begunciev je ostal v Dubrovniku drugi pa so odpotovali v Sarajevo in Podgorico.

— Slovesna zaprliga novega načelnika ljubljanskega Prosvot. gasilnega društva. Gerent mestne občine je potrdil izvolitev novega odbora ljubljanskega prostovoljnega gasilnega društva ter se vrši slovesna zaprliga novega načelnika g. Josipa Turka v nedeljo ob pol 11. uri dopoldne v Mestnem domu.

— Uzanje za lesno produkcijo in trgovino je večer ves dan obravnaval za to važno in obširno delo določeni odsek pod vodstvom tajnika trg. zbornice v Ljubljani dr. Pleša. Za podlago te kodifikacije služi načrt izdelan od strokovnjaka Cvenkeljina, ki je pri tem vpošteval vse v postev prihajajoče usance v drugih zlasti sosednih državah. Razpravljanje se je vršilo mestoma jako živahno, vse skozi pa izredno temeljito. Nekaj poglavitj, zlasti glede hrastovega lesa itd. se je odločilo za prihajajo in sedajo sejo, ki se je določila na 5. julij ob 9. uri letotam, katere se naj vsi člani pododbora bode izjeme udeležili, da se dovoli ta dan vse še potrebno delo. Tako se bode naša lesna produkcija in trgovina brez ozira na nekatere slabo podučene kritike v najkrajšem času temeljito uredila v povsem modernem smislu zlasti tudi na ta način, da bodo sodasoma vsi naši producenti v smislu povsem jasno ugotovljenih uzance in običajev začeli izdelovati svoje blago, ki s tem pridobi svojo pravo konkurenčno zmoglost na evropskem trgu.

— Nikola Polić na svobodi. Glavni urednik »Primorskega Novega Listca«, ki je bil obenem z ustavitvijo glasila aretiran, je bil zopet izpuščen na svobodo.

— Pravila za babice pribojnice v celoti »Uradni list« v svoji 57. številki.

— Aretacija morilca zagrebškega medicina na Dunaju. Kakor nam danes z Dunaja javljajo, se je večerj prostovoljno javil na policiji 22 letni mehanik Ludovik Karničar, ki je izjavil, da je v Zagrebu umoril nekega medicina, ki je bil jugoslovanski nacionalist. Karničar je v svoji izpovedi navedel, da se je udeležil demonstracij proti jugoslovanskim nacionalistom v Zagrebu. V spopadu, ki je nastal med hrvatskimi separatisti in jugoslovanskimi nacionalisti, je prijel za revolver ter ustrelil medicina Dušana Popovića. Po zločinu je pobegnil iz Zagreba ter je peš neovirano prišel v Avstrijo. Radl pomankanja dela in ker mu je pošel denar, se je javil policiji, da ga izroče sodišču.

— Iz raznih krajev države. V Daruvaru na Hrvatskem so v lomili neznani storilci pri mizarju Popoviću in odnesli raznega blaga v vrednosti 25.000 Din. — V Senti je popravljal delavec Ivan Djura

Sek železniški most. Pri tem je »spel na vrh 20 m visoke konstrukcije. Nenadoma mu je spodletelo in je tresel v globino. Bil je takoj mrtve. V Trstu na Rivi je nastal požar v žagi tverke Alojzija Urbančiča. Požar je uničil skoraj celo podlago škoda je ogromna.

— Proti bolečinam v hrbtu in križu je grenčica »Franz-Josef« izboren pomočnik.

— V nedeljo 29. junija na »Strelščku« pod Rožnikom se vrši vrtni koncert kakor tudi vse nadaljnje nedelje.

„Stenicol“

naiboljšo sredstvo proti steniciam. — Glavna zaloga: Drogerija A. Kanc, Ljubljana, Židovska ulica 1. 4057

— Najcenejše in najnovejše obleke se dobe s amo Selenburgova ulica št. 3 pri Gričar & Mejač.

— POSETITE GOSTILNO »PRI NE-STLNU«, TRŽAŠKA CESTA!

— Novo tapetniško in dekoratersko delavnico ter zalogo pohištva je otvoril gospod Rudolf Radovan na Krekovem tigu št. 7. Glej oglas!

— LEPTA? SVEŽOST? MLADOST? Priljubljena vnanjščina. Vse to si lahko prihranite in zabranite prano ostarelost edino z racionalnim negovanjem vašega obraza, vašega telesa. vaših las in zob! Izvanrednega delovanja so že čez 25 let priljubljeni Elza preparati za negovanje lepote: Elza-obrazna in kožo obvarujoča pomada (2 lončka s pakovanjem in poštino 25 D). Elza-pomada za rast las (2 lončka s pakovanjem in poštino 25 D). Elza lilično milo lepote (4 kose s pakovanjem in poštino 46 D in 10 % doplatka in drugi Elza-preparati kakor Elza cvet za lase, Elza-voda za usta, Elza-kolonska voda itd.; adresa: Lekarinar EUGEN V. FELLER, STUBICA DOLJA, Elzatr št. 238. Hrvatsko.

IZ CELJA.

— Gremij trgovcev za pol. okraj Celje v Celju naznanja, da ostanje trgovine v gremialnem okolišu na Vidov dan, 28. junija, vse dan zaprte. (Istotako se praznuje praznik Ujedinjenja dne 1. decembra, oba božična, velikonočna in binkoštna praznika in praznik Reš. telesa.)

— Nočno lekarniško službo opravlja prihodnji teden lekarna »Pri orlu« na Glavnem trgu.

— Matura na celjski gimnaziji. Minulo sredo se je vršila na celjski državni realni gimnaziji pod predsedstvom načelnika prosvetnega oddelka za Slovenijo dr. Stanka Bejka matura, h kateri je bilo pripuščenih 7 maturantov in sicer: Ivan Kocmur, Joško Kvac, Branko Lukman, Ervin Pokmajster, Sava Salmič, Fran Smole in Vladimir Volovšek.

— Parastos za padle borce za domovino in naše ujedinjenje priredi jutri na Vidov dan ob 10. dopoldne srpska pravoslavna opština v Nar. domu. Po parastosu bo imel župan g. dr. Hrašovec slavnostni nagovor. K parastosu se vabi vse narodno občinstvo.

IZ MARIBORA.

— Koncert učencev višjih razredov. V četrtek dne 26. junija se vrši v Götzovi dvorani koncert učencev višjih razredov pod vodstvom g. ravnatelja Topiča z bogatim sporedom. Spored vsebuje 23 točk.

— M Skrivnostni umor v Grajskem logu. Z ozirom na to, da se je že posrečilo zaslediti morilca Ottilije Stelzer, je šef kriminalnega oddelka državne policije izrazil obžalovanje, da v tej misteriozni zadevi še danes ni popolnoma nič drugega jasno, kakor to, o čemer smo že poročali. Obse-daj policija niti nima prave slike o umorjenem, da bi se s pomočjo slike ugotovilo pri raznih strankah, kod je umorjena hodila dopoldne pred žalosnim komorom. Kakor v prejšnjih tudi še do danes ne izslednih slučajih, ki so se prigodili v tej oziroma tudi v sosedni občini Latersberg, se tudi v tem slučaju maščuje neenotna organizacija kriminalne postaje za cel nariborski okoliš. Po dosedanjim uredbi orožništvo tudi v mestu najbližje postaje ni vezano na obvestilo oziroma sodelovanje z državno policijo, kateri je mogoče, da preje izsled v Avstrijo pobeglega zločinca, kakor pa zločinca, ki je komaj četrt ure od mesta zagrešil kak zločin, in ki se morda res skriva, kakor orožništvo domneva, v mestu. Policija ima sicer popolnoma drugo sled, na katero se je dosedaj najmanj mislilo. Značilno je, da je bil brat umorjene tudi ubit pred kratkim o priliki blagoslovenja zvonov pri Sv. Trojici v Sl. Trojici v Slov. gor.

Gavrilo Princip v ječi.

(Dospil njegovega sotrpina.)

Zivljene Garila Principa v vojaški kaznilnici v »Terezinu« je bilo nadve težko. Za njega in njegove štiri tovariše so bile posebno stroge odredbe. Drugi prebivalci trdnjave smo bili razdeljeni v skupinah v različnih oddelkih. Princip in tovariši pa so bili vedno v posamnih celicah »Samotarje«, ako se smejo luknje, v katerih so prebivali, imenovati celice.

Princip je imel na oddelku 3. na dvorišču svoj breg. Prostor je bil pet metrov dolg in 3 m širok, brez okna in brez lesenih tal. Na vratih je bil izrezan mali četverkot, skozi katerega je prihajalo nekoliko svetlobe. Po noči so zunaj vrat obesili svetilko, katere je dala nekaj svetlobe v notranjost.

Ves inventar te »celice« je obstojal iz stare vojaške postelje, katere spodnji del je bil popolnoma lesen, in ga je moral Princip vsak dan z vodo umivati. Imel je tudi malo mizo in stol. Vse te predmete je moral Princip vsak dan z vodo umivati. Menda zato, da je imel v »sobi« kolikor mogoče več vlage. Na nogah so imeli Princip in tovariši po 20 kg težke verige, reveži so se komaj

premikali. Tovariši Principa so imeli svoje prostore v »kasematah« podzemskih prostorih. Ti prostori so imeli vsak svoje okno, v obliki »strelskih zarez« (Schießcharte) skozi katere je prihajalo vsaj nekaj zraka. Pred temi zarezami je rastel bezeg in drugo šavje tako, da je svetloba prihajala zelo malo v te prostore. Drugi prebivalci te kaznilnice smo smeli biti dopoldne in popoldne po eno uro na prostem, včasih tudi cel dopoldan, ali tudi ves dan. Princip in tovariši so smeli samo pol ure dopoldne in pol ure popoldne ven. In še takrat vsak posebe in za vsakim je korakal v distanci 3 korakov po en volak s puško in bajonetom. Ker niso bili vsi na enem dvoru, se tudi med seboj nikdar niso videli. Korakal je vsak za sebe, seveda kolikor mu je veriga na nogah dopuščala, in to le v času, ko ni bil nihče od nas zunaj. Kadar so imeli »Sarajevci« sprehod, smo morali mi drugi vsi v notranjost. Drugi smo lahko pisali in dobivali pisma, jestvine, tudi kafe, le ne bilo dovoljeno. Principu in tovarišem je bilo vse to zabranjeno. Niso smeli ne pisati in nobenega pisma sprejeti, tudi čitati so jim prepovedali. V Terezinu je nekoliko knjižnice, kjer si je sem ali tam kdo kako knjigo izposodil. Sarajevcem to ni bilo dovoljeno.

Jaz sem bil dodeljen zdravniku in sem imel prosto pot po vsi trdnjavi. Kot tak sem imel priliko včasih z Principom in tovarišem kaj razgovarjati. Princip je bil bolan, imel je tuberkulozo. Prihajal je vsaki dan popoldne ob 2. s svojim profozom in dvema vojakoma s puško in bajonetom k meni v ordinacijsko sobo v svrhu mazanja ran, katere je imel po životu. Mnogo je trpel na levi roki, ki je bila na laktu vsa odprta. Bil sem edini, ki sem z njim govoril v srbskem jeziku. Govoril je tudi francoski in nemški. Dal sem mu po možnosti, kar sem mogel, tudi »nešto za pušiti« to pa le, če je njegov profos »zamižal«. Jotiko je seveda dobil v ječi.

Trpel je grozno, in neki židovski zdravnik, kateri je bil nekaj časa nastavljen v zavodu, ga je nalašč mučil. Porinil mu je cevko v rano, iz katere je tekel gnoj s tako silo, da je Princip omedlel, tolfel ga je po rani in cilično rekel »Nicht wahr, Princip, das tut gut«. Siromak se je zvijal v mukah.

Velikokrat so ga prišli častniki, tuji gledat. Bil je zanimivost prve vrste. Kadar so bili gospodje v Litomericih, kjer je bil Militer-Komandant, »židane volje«, so se pripeljali v Terezin, na avtomobilih, gledat Principa. Imeli so vedno kake tuje častnike seboj — da

njim pokažejo — »den größten Mörder«. Včasih so bile tudi dame z njimi.

Ob takih prilikah so pripeljali Principa v verigi iz njegovega brloga na prosto, kjer so ga častniki obkolili in izpraševali. Večina teh gospodov ga je vprašala, če mu je žal tega, kar je storil. Princip včasih ni odgovarjal, ako pa je odgovoril, je vedno povdarjal, da mu je edino žal, da je ustrelil Sofijo Hohenberško, tega on ni hotel in se je to le slučajno zgodilo. Da je Ferdinanda ustrelil, mu pa ni prav nič žal.

Navadno so ga častniki optlivali, preden so odšli. Živel je kakor zver v zverinjaku z razločkom, da se slednji godi voliko bolje. Zadnja dva meseca je popolnoma onemogel. Sneli so mu verige in oddali v vojaško bolnico, kjer je umrl.

Od njegovih tovarišev sta že preje umrla dva, na sušici seveda. Ostala dva, Kranjevič in tovariš sta skoraj oslepla, leta 1917, so pa oba prepeljala v Sarajevo, v ondote zapore. Če še živi, mi ni znano. Seveda ne vem za gotovo, če so jih res peljali v Sarajevo, pač pa je bilo tako rečeno.

Duševno je bil Princip do zadnjega čil in čvrst, želel je, da bi se vojna kmalu končala, upal je, da ga potem kdo reši. Med tem ga je rešila smrt.

Opokarniški stroji

In kompletne opreme za opo-

karne, transportne, glavnice izdelave in lesarstva

Kamnomolni stroji

Transportne in razkladalne naprave

za lesarstvo in mlinarstvo blago

Zeljav, krpelci, vitli za rudnike

(Förderhaspel)

in

odlivni riavega in kovinskega litja

vrste vrste

opreme za steklarnice

LUDWIG

HINTERSCHWEIGER & CO

MASCHINENFABRIK EISENGIEßEREI G.m.b.H.

WILHELMSTRASSE 17, WELS

Štev. 17.

Zastopnik za Slovenijo, Maribor in Jugoslavijo

AUGUST LECHNER, GRAZ

Mühlgasse 40, I. Stock

CONTICORD JE POCENI.
Continental Cord pa ni v
prodaji najcenejši, vendar
je res poceni. Prihrani radi
svoje gibkosti in brzine ma-
terijal za pogon. Izdrži dalje.
To dokazujejo po uporabi
prevoženi kilometri.

Treznost in delo.

Treznost in delo, to je uspešno
orožje v življenjskem boju. Kdor bo
trezen in delaven, bo zmagoval v vsak-
danji krušni borbi, izobraževal in iz-
popolnjeval se bo, kdor pa se smeja
pred mislijo treznosti in rad odlaga da-
našnje delo na jutri — ta je nastopil
pot, ki ga vodi v propast.

O slovenskem delu našega naroda
se z izvestne strani neprestano povdar-
ja, kako da je kulturen, izobražen,
omikan in olikan ter dostavlja se ra-
do, da smo najmanj dve sto let pred
drugimi. Da bi le bilo res vse to! Da
se je naš rod dvignil kulturno, je pri-
pisati njegovi naravni inteligenci, ka-
tere avstrijska vlada ni mogla zatreti.
Trudila pa se je, da bi ubila Slovence
tudi duševno. Kaj pa se je lažje dobilo
pri avstrijski oblasti kakor dovoljenje
za točenje žganja in vina? Pogledimo
malo okoli po Sloveniji in preštejmo
svoje žganjetoče in vinočetoče? Naloga
jugoslovenske države je, da se loti naj-
krepkejšega boja proti alkoholu in ako
ima tisti novi zakon o taksah otvoriti
moralnemu alkoholu vrata na stežaj, ta-
koj proč s takim zakonom! Naš narod
mora biti trezen in delaven. Le tako se
bo uveljavil doma in v svetu. Pro domo
povemo tu to-le, da bo v Jugoslaviji
na krmlju oni, ki bo trezen in da se
pijanec nikdar ne povzpne kvišku, pa
naj se še tako bje po svojih prsih, ka-
ko da je kulturen in par sto let pred
drugimi. Le govorimo si resnico in
glejmo stvari tako, kakršne so v istini!

Treznost se mora pričeti pred vsem
pri nas doma, v Sloveniji. Naš kralj
lubi svoj narod. Zato pa je nekoč vi-
sokemu funkcionarju pohvalil Sloveni-
jo, kako da je lepa ali povedal je tudi,
kaj jo kazi. Pijanci, katere srečava ta
ali oni opazovalec naših razmer, ni-
so nam v hvalo in čast, ampak so grd
madež na našem ljudstvu. Velik prija-
telj Jugoslovenov, Nemec Herman Wen-
del je postavil v svojem opisu Doleni-
ske (»Kreuz und quer durch den sla-
vischen Süden«) za motto: Čivček,
čivčka, der Zwitschek. Zadostna opo-
zoritev, kako je v dolenski pokrajini.
Raniki dr. Krek je nekoč v dunajskem
parlamentu vžičeno povdarjal, kako
žalostno je, ako se davki iztiskujejo iz
pijančevanja, misleč pri tem na razme-
ra na domačih tleh.

Zdravstvo.

O STEKLINI.

Vsled neurejenih razmer med vo-
no se je steklina pri nas zelo razširila,
tako da vlada od tedaj, če ne po vsej
Sloveniji, pa vendar po večini okrajev
skoraj neprestano strogi pasji kontu-
mac. Prav te dni pa smo čitali po listih,
da se je steklina v dveh zagrebških
mestnih okrajih razpasla tudi pri ma-
čkah. Dvanajst oseb je bilo ugriznjenih.
Prvi ugriznjenec je svojo poškodbo za-
nemarjal in je te dni ob strašnih mu-
kah umrl za steklino. Konjač je dobil
nalog, da polovi in pokonča v prizade-
lih okrajih vse mačke. Med njimi so
dobil tri stekle. To pomenja strašno
nevarnost za prebivalstvo. Kajti te
stekle mačke so brez dvoma ukale
mnoge druge, mačke pa je neprimerno
težje poloviti kakor pse.

Steklina je pri človeku dandanes
hvala bogu redka. Vsako leto doživlja-
mo samo par slučajev, ki so pa vsi po-
sledica zanikrosti in nevednosti, da
imamo v Pasteurjevem cep-
ljenju zanesljivo varovalno sredstvo
proti tej bolezni. Vendar je steklina
eno najstrašnejših obolenj, kar jih po-
znamo. Zaradi tega naj — deloma sle-
deč poročilu, ki ga je pred kratkim po-
dal prof. dr. G. I. N. s, oddelčni predstoj-
nik na inštitutu za infektivske bolezni
»Robert Koch« v Berlinu — pojasnimo
najvažnejša vprašanja, ki se tičejo te
kuge.

Včasih še čujemo mnenje, da stek-
lina ni nalezljiva in da ima druge vzro-
ke. To mnenje je čisto pogrešno. Stek-
lina nastopi zgolj vsled ugriza steklih
živali in iz nobenega drugega vzroka.
Prenašajo jo pa na človeka v prvi vrsti
psi, dosti redkeje mačke in le v posa-
meznih slučajih volkovi, lisice, goved,
koze, jelenjad, kunčji in druge živali.
Povzročevalci stekline, skoraj
gotovo ultramikroskopični bakteriji, se
nahaja v možganih in v hrbtenem moz-
gu steklih živali in ljudi. Z vbrizgava-
njem teh živčnih tvarin prenašamo lah-

K treznosti in delu naj se navaja
pred vsem naša mladina. Privoščimo
lej vso potrebno zabavo, katera pa naj
bo tako urejena, da bo vedrila duha
in krepila telo. Po taki zabavi je pri-
jeten povratek k delu in po delu oživi
želja po zabavi, ki sveži mladega člo-
veka in mu utrjuje veselje do življenja.
Taka mladina bo bežala pred razkošno-
stjo in njenimi prevarami, mislila bo
bolj na resnost življenja in se zavedala
svoje naloge sredi svojega naroda.

Rod stari hira, gine, bodočnost je
mladine! Ko se starejši narodni borci
umikajo in legajo v grobove, nastopajo
mladi. Le iz dobro porabljene mladosti
vsklije plodonosni mož. Naš narod po
svoji osvoboditvi v svojem velikem
poklicu potrebuje vstrajnih in sposob-
nih voditeljev in preprostih borcev, v
vseh naših vrstah bodi zastopana mo-
žatost in zavest, da zahtevajo sedanji
časi, ko se je pričela graditi jugoslo-
venska bodočnost, požrtvovalnosti in
napetega dela. Veliki Čeh dr. Rašin je
v svojem govoru na Vinogradih leta
1921. rekel: »Ker smo mal narod, mo-
ra med nami vznikniti ideja, da bi vsak
izmed nas delal za dva, in kadar bo
tako, takrat šele bomo velik narod.«
Ako treba naprednim Čehom takega
poduka, koliko bolj smo ga potrebni
še le mi! Delati za dva! Pri nas pa je
včasih tako, da nam je moral ob no-
vem letu naš pesnik Gradnik v svojem
spominu, posvečenem neumornemu
mladem junaku Endlicherju, opeti nje-
govo plemenito in uspešno stremjenje
s pozivom, naj on iz groba jame vpra-
ša in zakriči, »kako bodočnost nam ko-
vala bode mladina barov, šimija, foks-
trota!«

Pri treznosti ni treba misliti samo
na kozarec, je še nebroj drugih pri-
lik, pri katerih naj si človek veli: bodi
trezen in pameten! Ne uživajmo s stru-
pom življenja in ne izgublajmo se v
kipečih strasteh in zunanjem lišju. Na-
ša notranjost bodi taka, da nas vodi
h koristnemu delu za sedanjost in bo-
dočnost.

Duševno in telesno krepko razviti
Slovenec bo dika Jugoslovenstva in
močan stebler naše države. V to svrhu
bodi naše geslo danes in vedno: Trez-
nost in delo!

ko steklino v poljubno dolgi vrsti na do-
vzetne zdrave živali, n. pr. na podgane,
kunce in morske prašičke, ki obole na
značilnih pojavih in kažejo na gotovih
možganskih delih tipične izpremembe,
kakor nam jih je odkril Italijan Negri.
Ta takozvana Negrijeva teles-
ca, ki jih nahajamo samo pri steklini,
so nam dragocen pripomoček, da spo-
znamo to kugo.

Težje pa je spoznati steklino psa,
vsled česar se bolezen včasih tako raz-
širja. Ako je stekel pes popadel zdrave-
ga, preteče več tednov, preden pri sled-
njem izbruhne steklina. V tem času —
v takozvani inkubacijski dobi — ne
opaziš na takem psu nič posebnega.
Pa tudi obolenje za steklino prične
s pojavi, ki niso nič kaj značilni. Pes po-
postaja muhast in trmast, zdi se ti iz-
prememjen, hujša in prične cediti slino.
Ti pojavi so uvod k takozvani »besneči
steklini«. Pes prične griziti, popada brez
izbire znane in neznane ljudi in se zajé
celo v mrtve predmete, ki mu jih držiš
pred gobec. Namesto hrane, ki jo je va-
jen, požira razne neprebavljive pre-
mete, kakor kosce lesa, slamo itd. Ako
mu je le mogoče, skuša uteči. Ker v tej
dobi očitno izgubi orientacijo, se kla-
ti brez cilja naokoli in preteče včasih
velike daljave. Jasno je, da postane tak
pes prava nadloga za celo okolico, ker
ne popada le drugih psov in ljudi, am-
pak tudi goved, prašiče in druge do-
mače živali. Ta doba besneče stekli-
ne traja samo nekaj dni, na kar ji sle-
di doba otrpnenja. Najprvo umrtvijo
steklemu psu zadnje noge, potem se
otrpenje razširi na ostalo telo, na kar
pes v par dneh pogine.

Važno je, da poznamo ta potek bo-
lezni, ker je pomemben za presojo
ugriznine. Pes, ki je koga ukaš in ki
teden na to še živi in ne kaže nobe-
nih izprememb v svojem obnašanju,
na dan ugriza gotovo ni bil v onem
šladju stekline, v katerem je moč to z
ugrizom prenesti na druge. Zaradi te-
ga ni prav, ako psa, ki je sumljiv na

steklino, koj pobijemo. Ako še niso
razviti nevarljivi znaki stekline, ki jih
zvinovodnik dobro pozna, je treba
imeti takega psa varno zaprtega, da iz
nadaljnega poteka spoznamo, ali je bil
stekel ali ne. Vendar naj že na tem
mestu naglašamo, da zaradi tega ni
čakati s Pasteurjevim cepljenjem, ki
je le uspešno, ako se takoj prične. Ako
je torej količjak podan sum na steklino,
je ugriznjena takoj poslati v Pasteur-
jev zavod v Zagrebu.

Steklina pri človeku pote-
ka v toliko drugače, da traja obolenje
le nekaj dni, da besnoče čisto ni opa-
žati in da prevladuje slika otrpnenja.
Steklina pri človeku je brez izjeme
smrtna. Doslje nam ni znan ne en slu-
čaj, v katerem bi se bila že razvita
steklina odpravila.

Boj proti steklini zasleduje dva ci-
lja: zavarovati ugriznjene pred usod-
nopolnimi posledicami infekcije s stek-
lino in ščititi splošnost pred ugrizom
steklih psov.

Prvo nalogo dosega skoraj popol-
noma Pasteurjevo cepljenje. Pasteur
je opazoval, da izgubi steklin-
sko travilo na moči, ako se ga od psa
vcepi na kunca in od tega zopet na dru-
ge kunce. Ako se tako izpremenjeno
travilo zopet prenese na psa, ne pov-
zroča več besneče stekline. Na teh
opazovanjih je zgradil Pasteur metodo
svojege cepjenja. Ugriznece zdravijo s
hrbtnim mozgom kuncev, poginuli-
h na steklini, ki mu z daljšim ali kraj-
šim sušenjem vzamejo jakost. Za
zdravljenje uporabljajo čas inkubacije,

to je čas, ki poteče od ugriza pa do
izbruha stekline. Najprvo vbrizgajo
dolgo časa sušen in vsled tega le ma-
lo učinkovit mozeg. S sistematičnim
stopnjevanjem jakosti mozga dobi člo-
vek slednjič tako varstvo, da ne zapa-
de več steklini. Zdravljenje po Pasteur-
ju traja povprečno tri tedne, vendar na-
stopi varstvo šele 14 dni po končanem
cepjenju. Med koncem zdravljenja in
koncem inkubacije mora torej ležati
najmanj rok dveh tednov, ako naj bo
cepjenje uspešno. To nam pojasnjuje,
zakaj je treba ugriznjena takoj od-
poslati v Pasteurjev zavod. Kajti inku-
bacija traja pri človeku povprečno 1—
2 meseca in pade pri otrocih celo lahko
na 3 tedne.

Pasteurjevo cepljenje je neštetim
ljudem rešilo življenje, ne more pa do
živega steklini kot taki. Treba nam je
torej uporabljati preizkušeno varstve-
no sredstvo, strogi pasji kontu-
mac, s katerim so n. pr. na Angleškem
steklino popolnoma pregnali. Kakor hi-
tro se pojavi kak slučaj, morajo psi
imeti nagobčnike in jih je treba voditi
na vrvi. Žal pa vlada v tem pogledu
skrajna brezbriznost in malomarnost.
Vkljub strogim uradnim naredbam sre-
čamo le prečesto pse brez nagobčnika
in celo poklicani čuvarji javnosti, straž-
niki, se za to ne zmenijo. Z naredbami
na papirju stekline ne bomo odpravili.
Razumno morajo v prvi vrsti sodelo-
vati lastniki psov in si biti v svesti, da
ne ogrožajo samo teh svojih ljubljene-
cev, ako ne izpolnjujejo uradnih od-
redb, ampak vse človeštvo in zlasti sa-
mi sebe.

vonja nekaj dni mi je dala jasno razume-
ti, da bi utegnila tudi jaz nekoč za vedno osle-
piti. S pomočjo domišljije sem občutila to,
kar misli človek, ki mu temna zavesa za
vedno zakrije dnevno svetlobo, zvezde in
nebo.

Začasna odsotnost vonja mi je tudi po-
vedala, da ima pomanjkanje katerega koli
čuta vedno za posledico nazadovanje um-
stvenih sposobnosti. Iz tega sem sklepala, da
slepota in gluhost ne moreta pokvariti no-
tranjega reda mojih misli. Vem celo, da bi
zaznavala zunanji svet v precejšnji meri
tudi, če bi ne bila deležna nobene vonjave.
Kar se tiče klasifikacije čutov, zaostaja po
mojem mnenju vonj malo za sluhom, tip
pa daleč prekaša vid. Vidim, da veliki
umetniki in filozofi soglašajo v tem z menoj.
Diderot pravi: Jaz smatram, da je od vseh
čutov vid najbolj površen, sluh najbolj po-
nosen, vonj najbolj sladostrasten, okus naj-
bolj lahkohoren in nestanovit, tip pa naj-
globlji in najbolj filozofski.

Izegnite samo roko k solničnim žarkom,
da občutite vseh njihovih prelesti! Pritisnite
nežne cvetke na prsa in začutite s prsti kra-
soto njihove oblike, njihovih nežnih obri-
sov in svežost njihovih lističev. Izpostavite
svoj obraz vplivu zračnih valov, ki valove
po neskončnem prostranstvu, in čudili se bo-
ste njihovi neumorni gibčnosti. Poglabljajte
se v neskončno muziko, ki vas obdaja vedno
in povsod v naravi!

Kako se more izgubiti v mojem spo-
znaniu zunanji svet, ko mi najgloblji čut —
tip tako zvesto služi. Prepričana sem, da
če bi mi predložila čarovnica, naj izbram
med vidom in tipom, bi se ne ločila od bo-
zastava in popolnosti vseh oblik, ki se dru-
žijo v moji roki ter od toplega in milega
občutka, ki ga imam, ko mi seže kdo v ro-
ko.

Nočna tragedija na morju.

STRAHOVITI PRIZORI PRI TRČENJU
DVEH LADIJ.

V severnem fjordu pri Lofodru se je
odigrala pred kratkim na morju strahovita
nočna tragedija. Skupaj sta trčili dve ladi-
ji, pri čemur je 18 oseb našlo smrt. Brzopar-
nika »Haakon Jarl« in »Kong Harald« sta se
vsled hude megle zaletela drug v drugega;
posledica je bila, da se je »Haakon Jarl«
tekmo osmih minut potopil. O strahovitih
prizorih, ki so se pri tem odigrali, poro-
čajo iz Kristianije:

Popolnoma mirno vreme je vladalo na
morju, ko se je dogodila nesreča. Le v zra-
ku se je vlekle gosta megla. Parnik »Haakon
Jarl« je vozil v severozapadni smeri proti
otoku Landegode, dočim je prihajal »Kong
Harald« v nasprotni smeri. Ob pol 1. uri
jutraj, ko sta trčili obe ladiji skupaj, je ve-
čina potnikov spila v kajutah. Preplašeni
vsled pretresa so pohiteli potniki, službni-
ki in moštvo na krov. Večina jih je bila
brez obleke. Nekaj časa so bili potniki mi-
ni, ko pa se je pričela ladja nenadoma po-
tapljati, je nastala strahovita panika in od-
igrali so se strahoviti prizori. En rešilni
čoln se je pri trčenju razbil, pri drugem so
se zavoziljale vrvi, ko so ga spuščali v mor-
je. Eden pasažirjev je v naglaci prerezal
vrv, tako da je čoln treščil v vodo in so v
njem sedeči potniki iz njega padli v vodo, pri
čemur jih je več utonilo. Kdor ni do-
spel v posest rešilnega pasu, je skočil v
morje. Nekaj potnikov je rešilo nato moštvo
»Kong Harald«.

Pretrsljivi kriki uboge matere, ki se je
v obupu prišla za vrvi potapljajoče se lad-
je, neprestano klicajoč svoje otroke, so
udarjali potnikom na uho. Potniki so kričali,
naj skoči v vodo, toda očitno vsled pre-
stane strahu popolnoma zbegana, jih ni
čula in izginila je pod valovi z otroci vred.
Opazilo se je tudi neko drugo mater, ki se
je z otrokom v naročju dolgo časa borila
proti valovom; končno pa je podlegla. Od
vseh potnikov, ki jih je bilo sto, je utonilo
le 18 oseb, med temi tri ženske. Kapetan
»Haakon Jarla«, ki je zadnji zapustil ladjo,
je sicer zapazil katastrofo in je dal signal
»nazaj s polno paro«. Toda bilo je prepoz-
no in »Haakon Jarl« je postal žrtev morja.

Drobiž.

• Večja vrednost. Ko je nekemu lme-
tu poginila lepa molzna črva, je bila nje-
gova žena tako razburjena, da je od žalo-
sti umrla. Komaj se je to zgodilo, že mu
je sosed ponudil svojo hčer, nekdo drugi
svojo sestro in tretji svojo nečakinjo za
ženo, nakar je kmet pripomnil: »Že vi-
dim, da je v naši vasi boljše, če izgubiš
ženo; po smrti le-te so mi jih ponudili kar
pol tuceta drugih, ko mi je za krava po-
ginila, mi niti eden ni ponudil nove.«

• Ura smrti. Astronomska ura v Ham-
ptonu Court Palači v Londonu ki je bila
last Henrika VIII. ima pridevek »ura smr-
ti«, ker o njej pripovedujejo, da se usta-
vi, predno umre kak prebivalec hiše. Ura
res zasluzi to ime. Ustavila se je po dol-
gih letih pred kratkim zopet nenadoma in
par dni kasneje je umrla v palači stanujo-
ča stara dama. Drugi dan je pričela zo-
pet biti in strokovnjaki niso mogli dognati
vzroka njenega ustavljenja. Kakor
poročajo listi, se je ura že večkrat usta-
vila in je vsakokrat kdo umrl v palači.

• Kako je Chaplin potegnil policiste. Priljubljeni komik in filmstar bi prišel
pred kratkim kmalu v konflikt s strogim
protiblofjskim zakonom. Policijski psi an-
tialkoholne policije so zasledili v njegovi
kleti destilacijski aparat, ki je naravno
vzvil sam sum agentov. Kaj drugega bi
pač Chaplin delal kot da proizvajal sam
pijačo? In so močje postavle naskočili
Chaplina. Kdo pa popiše njih začudenje,
ko so opazili, da je v aparatu sama čista,
kristalinočista voda in ko jim je Chaplin
z največjo duhupristnostjo izjavil, da je
voda iz Beverly Hillsa pretrda za pranje
in se more najpreje destilirati? Osramoče-
ni suhaški agentje so poparjeni očeli, do-
čim jih je Chaplin motril v svoji original-
ni posli s nasmeškom na ustnih.

To in ono.

Kako slepi vidijo in gluhi slišijo.

(Konec.)

So kolebanja pri tipanju, ki jih občutim
ne samo s površino kože. Slednja prodirajo
skozí kožo, živce in kosti liki bolešt, topla
ali hlad. Kadar vozi mimo mene vlak,
čutim njegovo sopihanje še dolgo potem, ko
je vlak že izginil. Vsaki delec mojega te-
lesa je vibroskop. Toda moji občutki niso
nezmisljivi. Tako n. pr. iztegnem roko —
in moji prsti se dotaknejo mehkega pre-
meta, gibajočega se na vse strani in po-
dobnega živali. Boječe umaknem roko, po-
tem jo znova iztegnem z večjim pogumom
— in otipljam kožuh, ki ga maše veter. Me-
ni, kakor tudi vam, se zdi zemlja nepremi-
na, sonce pa premično. Čutim, kako se žar-
ki zahajajočega solca polagoma oddalju-
jejo od mojega obraza in kako postaja zrak
hladen. Po analogiji spoznam, da sonce za-
haja. Evo zakaj ne dvomim, če mi pravite,
da se zde paralelne črte, kakor da bi se
moralle neke sfikati, ali da imata zemlja in
nebosklon dotikalne točke.

Govorila sem o mnogobrojnih zračnih
valovih in tokih, ki mi služijo kot material
za moje spoznavne sposobnosti, ko me upo-
znavajo z okolico. Toda največkratneje in
grandioznejše vibracije, ki vzbujajo v meni
občutke, se prav malo razlikujejo od običaj-
nih. Tako n. pr. prisluskujem gromu in za-
molkemu bobnenju valov, ki pljuskajo ob
obrežje skalovje. In jaz predstavljam in-
štrument, v katerem se slišijo vsi glasovi
oceana in iz katerega se znova izliva v
burne potoke, kakor brneči organ. Če bi bi-
lo mogoče videti muziko, bi lahko pokazala,
kam leto zvoki organa v času, ko se
dvigajo in padajo, zdaj močni in nizki, zdaj
visoki in burni, zdaj zopet nežni in svečani
z večjim ali manjšim tresljaji. Tudi drugi
inštrumenti mi nudijo enak tipalni užitek.
Vijoliina se zdi kakor živa, kakor da odro-
varja na najmanjše želje vijoličista. Vijoli-
na ima nežnejše tone, kakor klavir.

Najbolj se naslajam, kadar poslušam
klavir s tem, da se dotikam s prsti samega
inštrumenta. Če leži moja roka na njego-
vem pokrovu, vjamem najmanjše valovanje
in pojevanje melodije potem, ko je nasto-
pila tišina. In postane mi jasno, na kakšen
način se skriva zvok v zraku. Lahko sledim
prevladujočemu značaju in razpolože-
nju muzikalne predstave. Občutim veselo
poskočnico, ki odmeva iz klavirja, slišim po-
grebno žalostinko in nežne, sanjave melo-
dije. Drhtim, kadar mi drve nasproti plam-
teči zvoki mogočne arije. Kako divjen je in-
štrument, na katerem lahko poje veliki mu-
zikant s svojimi prsti! Toda mikakor se mi
ni posrečilo, da bi razločevala eno glasbeno
delo od drugega. Zdi se mi, da je to mo-
goče, toda koncentracija in napetost moje
pozornosti bi bila tako velika, da dvomim,
da-lji bi užitek odkupil potrebiti napor.

Tipanje mi omogoča stik z prometom
po ulicah in z raznovrstnim vrvenjem ve-
likih mest. Poleg neposrednega skripanja in
ječanja tramvajeve občutim najrazličnejše
glasove, ki prihajajo iz trgovin, od avto-
mobilov, tovornih vagonov, konj itd. Mesto
je zanimivo, toda tišina sela, ki jo občutim
včasih po mestnem šumu in sopihanju vla-
ka, je vedno zelo prijetna. Kako neslišno in
mirno je vsako razdelanje ali sprememba,
ki nastane v naravi! Ne čujemo se niti udari
sekire, niti zvenčanje žage, niti eksplozija v
skalovju. Do vaših ušes prihaja samo mu-
zikalno žuborenje in mehki udarci po travi,
ko pada listje ali zreli plodovi na zeleno
lívado. Molče venejo in usahnejo rastline in
se vračajo v zemljo, da rode spomladí no-
vo življenje. Isti mir kraljuje tudi takrat,
ko nenadoma vzraste iz zemlje novo življe-
nje. In vendar najdemo tisoč nežnih glasov
na zemlji pot do mene — lahko šuštenje
trave, nežno trepetanje listov, brenčanje
žuželk in čebel, padec cvetke, ki sem jo od-
otrzala, plahutanje lastavice, ki se je ko-

pala v hladnem studencu, nežno žuborenje
vode, ki teče po kamenju. Med mojimi za-
znahami in zaznavami drugih ljudi ni ni-
kakega prepada, ki bi ga ne mogla preka-
rati, ker sem do neskončnosti varirala
končne stike z zunanjim svetom, z življe-
njem in zrakom, v čigar naročju smo vsi.

Vem, da zrak ni povsod enak, da je v
različnem letnem času in celo ob različnih
urah različen. Sveži veter, ki prinaša seboj
vonj joda z morja, ni podoben vetru, ki
veje ob rekli, ker je poln vlage in vonjav
suhe zemlje. Svežega, lahkega in suhega
planinskega zraka ni mogoče zamenjati s
slanim morskim zrakom. Po zmi se mi zdi
dež trd in zgoščen. Po leti je nežen in poln
življenjskih sokov. Lahke je in prepeljen
s tisočerinimi drhtečimi vonjavami od zem-
lje, trave in svežih listov. Potemti zrak je
ali soparen, nasičen s paro, ali pa suh in
vroč, kakor da prihaja iz peči. Kadar veje
veter preko znojnih pustinj, prinaša s se-
boj manj vonjav, kakor v maju. Čuti mi ne-
prestanu pomagajo in pospešujejo drug dru-
ga tako, da nisem sigurna, kateri od njih
— tip ali vonj — mi nudi več znanja o zu-
nanjem svetu. Bržkone tip izpopolnjuje vonj.

Iz nekega nerazumljivega razloga ne
zavzema vonj tako važnega mesta, kakor
zasluzi. S tem, da nas naslaja z vonjavo
cvetlic, zasluži, da spregovorimo o njem.
V našem življenju igra vonj zelo važno vlo-
go. Celó v svetem pismu je rečeno, da je
Bog zapovedal, naj mu zažigajo kadilo. Jaz
dvomim, da bi mogla nuditi katerikoli za-
znava vida večjo naslado, kakor vonjava,
ki prihaja do nas potom solca. Sonce
ogreva vse cvetlice in rastline. Žilji prijet-
na in osvežujoča vonjava blaži naše življe-
nje. Vedno, kadar vdihavam vonj vijoli-
ce, znova prevzhljam divne jutranje ure,
ko sem se sprehajala z učiteljico po livadah
in se učila zaznavati nove besede in imena.
Vonj je mogočni čarodej, ki nas prenaša
preko ogromnih daljav in v vsa leta naše-
ga življenja. Celó v tem hipu, ko mislim
samo na vonjavo, občutim dehtenje, ki
vzbuja v meni spomine na minula leta. Po
vonjavu spoznam, v kakšno hišo sem stopi-
la. V večerni tišini občutim manj zračnih
valov kakor po dnevi, in tedaj se moram
zanesti v prvi vrsti na svoj vonj. Zveplena
vonjava vžigalice mi pove, da prižigajo
svetiljko. Pozneje zaznavam slabo vonjavo,
ki se giblje v zraku in polagoma izgine. To
pomeni, da so luči ugasnili in da gredo
spat.

Izven hiše zaznavam s pomočjo vonja
in po tleh, kjer hodim, kje se nahajam. Vča-
sih naletim na koncentrirane vonjave, ki jih
ne prinaša veter, in tedaj spoznam okolico
in lahko pokažem pokošeno livado, mlekar-
no, mesto, kočo z odprtimi okni, strmo go-
ro itd. Nedavno sem šla na zprehod v zna-
no goro. Toda naenkrat sem »slišala« vo-
njavo, ki me prestrašila tako, da sem ob-
stala. Takoj nato sem občutila zamolklo
bobnenje, potem pa močan udarec. Zelo do-
bro sem poznala pomen bobneja in udar-
ca. Sekali so drevesa. To goro tako ljubim,
da jo smatram za svojo, toda to pot je ni-
sem mogla spoznati. Prekoračila sem s
spremljevalko kamenito ograjo. Zračna
napetost in nenavaden solnični blešč sta
mi povedala, da so moji prijatelji — dreve-
sa izgubili. Kraj je bil prazen, kakor zapu-
ščeni bivališče. Tam, kjer so stali mogočni
bori, divni in dehteči, je moja roka začutila
hladne in vlažne šore. Povsod so ležale
raztresene trske. Pri pogledu na to neusm-
lono razdelanje me je obšla jeza. Nekoč
sem izgubila za nekaj dni okus in vonj. —
Zdelo se mi je neverjetno, da ni bilo v pri-
rodi nobene vonjave in da je bil zrak ka-
kor mrtva snov. Bilo mi je zelo težko. Svoj
občutek bi lahko primerjala z občutkom člo-
veka, ki je pravkar izgubil vid in napeto
pričakuje, kdaj znova zagleda svetlobo. Ve-
dela sem, da se mi vonj znova povrne. In
ko se je moja izgubljena sposobnost vrnila,
je moje srce drhtelo od radosti. Odsotnost

Turistika in sport.

SMRT VRATARJA TUŠKA V BEOGRADU.

Poročilo iz Beograda je včeraj ob 2. umrl v beogradske bolnišnice pri ljubljenski vratar »Beogradskega Sportnega Kluba« Tuško. Vratar Tuško je bil ena najmarkantnejših in najpopularnejših oseb v jugoslovenskem sportu ter je bil članom kraljevine. Bil je na glasu kot eden najboljših jugoslovenskih goalmanov. V nedeljo 22. tm. je še zastopal barve mesta Beograd v tekmi zoper Dolno Avstrijo. Tekma je bila zanj usodna. Med igro se je vrget riskantno za žogo, pri čemer ga je eden avstrijskih napadalcev sunil z noge v levi bok. Tuško se je takoj zgrudil nezavesten na tla in prepeljali so ga v bolnico, kjer so ga takoj operirali. Njegovo stanje po operaciji je bilo precej boljše in zdelo se je, da bo okrevljal. Iz Beograda pa javljajo danes tužno vest, da je Tuško podlegel poškodbam. Vest o smrti

prijubljenega športnika se je bliskoma razširila po mestu in je povsod vzbudila globoko sočutje. Smrt Tuške je tudi bolešno odjeknila v srcih jugoslovenskih športnikov, ki bodo ohranili vzornega in idealnega športnika v najlepšem spominu. Večnaja mu pamjat!

— »Slov. plan. društva« izredni obč. zbor. Pod predsedstvom društvenega predsednika g. dr. Frana Tominaška je bil sredi izredni občni zbor, ki je razpravljao o proračunu za tekoče društveno leto in o različnih tekočih društvenih zadevah, ki so postale z ozirom na sezono zelo aktualne. Soglasno je bil sprejet proračun, ki ga je izdelal društveni knjigovodja g. Rudolf Rozman. Nato se je razvila zelo živahna, a stvarna debata o raznih internih zadevah. Razpravljalo se je vprašanje izdajanja legitimacij, poslovanje oskrbnikov in oskrbnic koč, tihotapstvo in vprašanje,

kateri koč naj bodo v zimski sezoni odprte zimskemu sportu. Občni zbor je tudi odobril dosedanje postopanje odbora pri pobiranju članarine na temelju sklepa občnega zbora, s katerim se povišuje članarina. Odobreno je tolmačenje odbora, da je sklep stopil takoj po sprejetju v veljavo. Razmotrivalo se je dalje vprašanje obmejnega turistovskega prometa. Za oskrbo legitimacij je bil končno podružnicam podaljšan rok za 14 dni. Nove s sliko opredeljene društvene legitimacije stopijo dne 15. julija v veljavo. Občni zbor je potekel v največji harmoniji.

— Rapid (Maribor) : Ilirija. V soboto in nedeljo ob 17. uri se vršita na sportnem prostoru Ilirije tekmi med mariborskim Rapidom in Ilirijo. Rapid se nahaja točasnno v izredno dobri formi. Vkljub manj ugodni poziciji v prvenstveni konkurenci LNP je momentano znatno boljši od oficijelnega mariborskega prvaka SSK Mari-

bora. V reprezentančno moštvo Maribora, ki je 19. tm. dosegel proti Ljubljani po nadmočni igri neodločen izid 3:3, je postavil 7 igralcev, ki so se jako dobro obnesli. Posebno privlačnost daje srečanju med Ilirijo in Rapidom okoliščina, da je bila Ilirija lanske jesen v Mariboru po Rapidu poražena s 4:0, kar bo ob tej priliki sigurno z vsemi silami skušala popraviti.

— Športne svečanosti v Beogradu. Največje zanimanje vlada v Beogradu za velike športne svečanosti. Kolo Jahača Knez Mihajlo priredi na ta dan prvi jugoslovenski derby. Razpisane so nagrade v znesku 95.000 dinarjev. Jugoslovenski skavti priredijo jutri svoj prvi jugoslovenski skavtski zbor. Zborovanje bo trajalo dva dni. V športnih krogih je dalje veliko zanimanje za jutrišnje svečano reprezentančno hazeno med češkoslovaško reprezentanco in beogradske. Smrt najboljšega beogradskega športnika nogometnega vratarja Tuške je vzbudila povsod v Beo-

gradu danes globoko žalost. Umrl je na posledicah sunka, ki ga je dobil na nedeljski tekmi v levi bok.

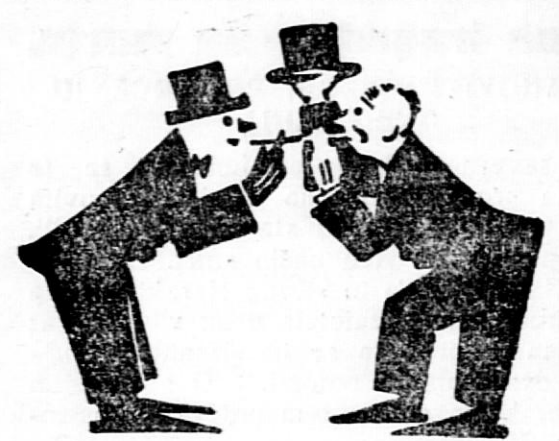
— Olimpijske srečke. Jugoslovenski olimpijski pododbor naznanja, da je zrebanje olimpijskih srečk preloženo na nepreklicni dan 1. avgusta 1924. Neizodostna odaja je primorala, da se je ponovno preložilo zrebanje, da zberemo potrebna sredstva za pohod na olimpijado. Glavne olimpijske igre so v juliju in avgustu ter je še čas, da zamujeno popravimo. Pozivamo našo javnost, da sega pridno po srečkah ter podpre s tem olimpijski fond.

— Na novo otvorene koč. Aleksandrov dom, Erjavčeva koč na Vršču in Češka koč na Ravneh se otvorijo v soboto dne 28. junija. Koče bodo dobro prekrbljene z jedjo, pijačo in fotografičnimi razglednicami. Osrednji odbor SPD.

— Razne tekme. Budimpeštanski Tor-na Club je gostoval v Bratislavi proti P. T. E. Bratislava in zmagal po lepem boju z 2:0.

Naročajte Slovenski Narod!

Dunajska specialna tvornica strojev odda **zastopstva** za Slovenijo firmam, ki dajo obiskovati tudi trgovce na deželi. Nemske ponudbe na upr. Slov. Nar. pod Serioznost-4179

Dober dan!

Ali že veste najnovejšo?

Tvrška 3934

A. Sinkovec nasl. je ravnokar dobila novo pošiljatev potrebščin za dame in gospode po izredno nizkih cenah.

GLAVNI IZVOR POVRTNIN je Novi Sad, zato trgovci, sejmarji, tvornice konzerv obracajte se z zaupanjem na znano eksportno firmo **Povrtnin in sadja.** Najnižje dnevne cene. Strokovna in vestna odprema. **Dj. P. Prodanović, Novi Sad (Vojvodina).** Denovnik na zahtevo. 4131

Alfonz Breznik bivši učitelj Glasb. Matice in sodni izvedenec. Najstarejša in najsposobnejša tvrdka Jugoslavije. **Ljubljana, Mestni trg 3** v lastni hiši poleg magistrata

Zaloga in izposojevalnica najboljših klavirjev, pianinov in harmonijev **Steinway, Bösendorfer, Förster, Höpfl, Hofman, Original Stingl, Czapska etc.** — Prodaja tudi na obroke. — Ugodna zamena. — 10-letno jamstvo. — Popravila in uglaševanja najceneje. — **Najbogatejša izbira vijolin, vseh ostalih instrumentov, muzikalij in strun engros detail.**

Planinci, pozor! **Specijalne zemljevide** ima vedno na zalogi **Narodna knjigarna** **Ljubljana — Prešernova ul. 7**

Lisičje kože

sprejema v črno, alaska, križasto, skunks barvanje in strojenje — **PRVA JUGOSLOVENSKA BARVARNA, KRZNARSTVO IN STROJARSTVO Z ELEKTRICNIM OBRATOM.** Delo se sprejema: **LJUBLJANA, KRIZEVNIŠKA 7.**

„Color“

najboljša, neškodljiva BARVA ZA LASE.

Glavna zaloga drogerija **A. KANC, Ljubljana.** — Razpošilja tudi po pošti. 2922

Hrastove

in smrekove hlode

v dolžinah nad 3 metre in debelinah nad 30 cm

kupimo vsako množino najraje na progi Zidani most—Brežice. Ponudbe z navedbo cene, množine in kraja, kjer se hlodi aliko ogledajo, na :

And. Jakl, Krmelj (Dolenjsko)

Autoogenično varenje

aparati, orodje

in potrebščine

kisik - oksigen

po nizki ceni.

Vojnovič & Cle., Ljubljana 4277

Lep črn premož

s 4000 do 5000 kalorij franko Ormož, tona po 300 Din, **prodaja Slovenska premogokopna družba z o. z.** v Ljubljani, Wolfova ulica 1.

Kupi se večja količina

- smrekovih -

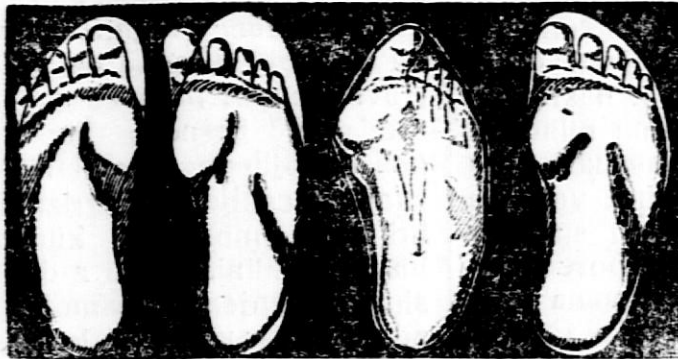
oziroma

jelkovih hlodov

po možnosti suho blago. Ponudbe z navedbo cene franko vagon nakladalna postaja naj se pošljejo upravi „Sloven. Naroda“ pod šifro „Hlodi—4094“

Franc Szantner

Ljubljana, Šelenburgova ulica 1.

Trgovina vseh vrst čevljev za gospode, dame in otroke. **Specijalist za ortopedična in anatomska obuvla.**

Slikarji, trgovci!

Prej nego kupite **šablone** za slikanje, napravite v svojem interesu poskušno naročbo od

Tovarne šablonov Oskarija Breitvizerja, Novi Vrhas (Bačka).

Oglejte si moj paviljon na I. Novo Vrbaški izložbi od 10. do 20. avgusta 1924. 4261

G. F. Jurasek Ljubljana Wolfova ul. 12

Uglašujem ter popravilam glasovirje in harmonije. Specijalno strokovno in ceno!

Teod. Korn, Ljubljana

Poljanska cesta št. 3.

rover, stavbn, galanterijski in okrasni klepar. Instalacije vedovodov,

naprava strokovodov. Kopalnice in klosetne naprave

Izdelovanje posod iz pločevine za firme, barvo, lak in med vsake velikosti kakor tudi posod (škafle) za konzerve.

: Močno :

lepo in poceni

- sukno -

in kamgam, hlače, cefir, tiskanine (druk), platno, volneno blago kupite in vso manufakturno robo kupite edino v veletrgovini **R. Sterneckl, Celje.** Kdor ne verjame, naj se sam prepriča. Zaloga velikanska. Trgovci engros cene. Cenik zastoj.

Stavbeno podjetje

Robert Smielowski

arhitekt in mestni stavbenik

sodno zapris. izvedenec v stavbeni stroki

Ljubljana

Rimska cesta št. 2, I nadst.

Izvršuje načrte in proračune, prevzema stavbna dela vseh vrst, kakor tudi presojevanja in cenitve pod solidnimi in najugodnejšimi pogoji. 2657

Látnik opekarne na Viču.

Edino prave „Goiser“ čevlje in **tovske čevlje** dobite le v novo urejeni trgovini in delavnici

J. Brajer

Ljubljana 3396

Turjaški trg (Breg) 1.

Istotam se izdelujejo vseh vrst čevljev po meri in vse vrste tržnih čevljev. — **Trgovci popusti!**

Cene solidne! Postrežba točna!

Gradbeno podjetje

Arhitekt

V. Krainer & Ko.,

Jesenice.

Stavbna vodstva:

LJUBLJANA DOMZALE ZAGREB

Izvršuje privatne in industrijske stavbe, proračune načrte, cenitve, posebni oddelek za arhitekturo 7721

Medjimurski konji.

Polutežki in polnotežki konji kakor: **kobilu** za vprego in odgoj, za poljedelstvo in tovarne imam vedno na razpolago in dobavljam po najugodnejših pogojih in kulantnih dnevnikih cenah. —

Cenj. ponudbe na:

Julio Hoffmann,

trgovina s konji v Čakovcu Medjimurje (SHS)

Brzjavni naslov:

Julio Hoffmann, Čakovec.

Telefon št. 31. 4258

Josipa Christofa

za stenografijo in stroje pisje v Ljubljani, voisuje za šolsko leto 1924/25 ves mesec julij vsak dan na Domobranski cesti 7. Vpisnina 10 Din, mesečna šolnina 100 Din, učna ura komaj 2 Din. Na razpolago je več strojev raznih sistemov. Zavod nudi priliko za izobrazbo v perfektne stenografe, stroje pisce ter izdaja veljavna sprječevala.

Modni salon

Minka Karo

Ljubljana, Sv. Petra cesta 58.

Priporočam se cenjenim damam v mestu in na deželi! — Cene solidne, postrežba točna! — Obenem poučujem gospodične, ki bi se učile za domačo rabo, šivanje in na željo tudi prirojanje. — Več po dogovoru. 4253

PRESELITEV 4238
Vljudno naznanjam, da se je **moja elektrotvrdka A. VERBAJS** elektrotehnična delavnica in tovarn. zaloga vsega elektrotehn. materiala strojev, aparatov itd. **PRESELILA NA** **Gospodsvetsko cesto 13 (Kolizej).** Priporočam se cenjenim odjemalcem za nadaljno naklonjenost z zadržilom najsolidnejše postrežbe.

NAZNANILO!

Vljudno javljam p. n. občinstvu, da sem odprl v Ljubljani, **Krekov trg 7 (poleg Mestnega doma)**

tapetniško in dekoracijsko delavnico

ter zalogo vsakovrstnega pohištva.

Skozi večletno prakso v tu- in inozemstvu, sem si pridobil potrebne znanosti, da v mojo stroko spadajoča dela najbolj izvršim.

Postregel bodem točno solidno in po nizkih cenah.

Z odličnim spoštovanjem

Rudolf Radovan.

Savez kopališč in letovišč za promet tujcev na Gornjem Jadranu 4001
daje informacije za vsa naša morská kopališča na Gornjem Jadranu (Aleksandrovo, Bakar, Baška, Crikvenica, Jablanac, Karlobag, Kraljevica, Krk, Malinska, Novi Omišalj, Rab, Selce, Senj, Sušak). — Posreduje za vizume. — Pošilja prospekte, slike, fotografije. — Naslov Savez kupališča, Sušak.

Tko želi ugodno prevesti svoj dopust

na obali našeg Jadrana, preporuča se osobito prvovredni

Hotel-Pension „ROKAN“ v Selcima, 2 i pol km od Crikvenice

Hotel ima veliko terasu sa krasnim vidikom u daleku okolicu na Učku itd. Vlastito moderno kupalište jedno od najboljih na Jadranu odmah pred hotelom. Izvrstna kuhinja!

Cjene umjerene! Velike auto-garaže.

Najtoplije se preporuča **ALOIS BERANEK**, prije vlastnik restoracije „Kolo“ u Zagrebu. 2693

Naručbe soba i upite preporuča se rekomandirati.

Selinger i drug

Prva vukovarska mehanična predilnica volno in pletilnica volnenega blaga

Vukovar (Slavonija).

Priporočam svoje veliko skladišče **pletenege blaga kakor tudi predene ovčje volne** v različni in najbolji izvršbi. Za pletilce kakor tudi za barvarje ter industrijno preprog. 4127

Cene zmerne, postrežba točna in solidna.

Aparati-Rex-Steklenice

za konzerviranje sadja in sočivja

Edina zaloga:

Julij Klein - Ljubljana

zaloga stekla in porcelana 4262

4254

Rodbina Schwegelova javlja vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je njen preljubljeni gospod

ing. Alojzij Schwegel

danes popoldne po dolgi in mučni bolezni zaspal v Gospodu.

Pogreb predragega rajkega se vrši dne 28. t. m. ob 10. dopoldne iz hiše žalosti, vila Gorica na Rečici, na pokopališče v Gorjah.

Rečica, dne 25. junija 1924.

Žalnoči ostali.

Za odgovore uprave
naj se priloži
1 dinar. Plačuje se
vnaprej.

MALI OGLASI

Cena malih oglasov
vsaka beseda
50 para. — Najmanjše
pa Din 5.—

Službe

Sprejme se
inteligentna dama za ve-
letrgovino. — Ponudbe
na poštini predal št. 115.
4257

Iščem
slastičarskega
pomočnika
ki zna samostojno delati.
— Slaščičarna Vereš, Ca-
kovec. 4193

Potnik
za Slovenijo in Hrvat-
sko, ki bi poleg drugih
stvari zastopal tudi do-
bro vpeljano tovarno
ključavničarskih izdel-
kov, se išče. Provizija po
dogovoru. — Naslov po-
ve upr. »Sl. Nar.«. 4265

Kontoristinja
z enoletno prakso, večša
slovenskega in nemškega
jezikov, stenografije, stroje-
pisja, citilice in drugih pi-
sarniških del, želi spre-
meniti mesto. Najraje na dežel.
V prostih urah praga
gospodinjstvo. — Ponudbe
prosi na upr. Slov. Naroda
v Ljubljani pod Mirna-4242.

V službo sprejme večja
tovarna treznega in za-
mesljivega

elektrika
najraje samca, izučnega
ključavničarja ali meha-
nika, ki ima obilno
potrjeno zmožnost nad-
zorovanja elektr. napra-
ve visoke napetosti, se
razume izvrstno na nje
vode in napravo razsvet-
lave, dalje na popravila
elektr. motorjev ter na
izvršitev visokih insta-
lacij. Po preizkušanju je
služba trajna in plača
dobro. Pismenim ponud-
bam je priložiti prepiše
spričeval ter natanko na-
vesti dosedanje službo-
vanje. Istotako zahtevke
glede plače itd. — Po-
nudbe je vpsolati pod
»Tovarna 888/4168« na
upravo »Slov. Naroda«.

Kur'm

Okrogel les,
hlode vseh vrst lesa in v
vsaki množini — kupuje
po najvišjih dnevnih ce-
nah parna žaga V. Scag-
netti, v Ljubljani (za go-
renjskim kolodvorom).
3701

Prodaj

Lepa salonska
obleka
skoraj nova, poceni na-
prodaj. — Naslov v upr.
»Slov. Naroda«. 4231

Šivalni stroj
se prodaja. — Naslov pove
upr. Slov. Naroda. 4247

Čebelnjak
z 12 polnimi panji čebel
se ugodno prodaja. — Na-
slov pove uprava »Slov.
Naroda«. 4228

Pisalni stroj
kupi Gospodarska pisar-
na Josip Tribuč, Ljubljana
na Glinca. 4177

Proda se
okoli 200 m vodovodnih
cevi, 1 in pol cale moč-
nih. Vprašanja na Nan-
de Ferjan in Drug. Jese-
nice, Gorenjsko. 4217

Več telefonskih
namiznih aparatov
dobro ohranjenih, se po
ugodni ceni prodaja. —
Naslov v upr. lista. 4234

Prodaj.
Lokomobila močna 27 do
28 HP v prav dobrem stanju
se ugodno prodaja. Naslov
pove uprava Slov. Naroda. 4246

Prodaj
moderno izdelano hra-
stovo jedilno opremo,
črna ali rjava, ter poste-
lje iz orehovega lesa, na
željo dodelamo vse po-
trebno za spalno opremo
in druga v stroko spada-
joča dela. — Se priporo-
ča Avgust Černe, mizar
v Zgornji Šiški 122. 4211

Jasna-Krimska,
ptičarka
resaste dlake, temno-
siva, polčena 9. julija
1922, oče in mati prvo-
vrstna resavca z obsež-
nim rodovnikom napro-
da. Cena 4000 Din.
Pisica je dovršila sobno
in poljsko vežbo in je
dosegla pri letošnji po-
mladanski tekmi IV. me-
sto. — Ivan Ožbalt, nad-
lovce, Sp. Zadobrova, p.
D. M. v Polju. 4220

Stanovanja

Opremljena soba
se takoj odda. — Kje,
pove upravnštvo »Slov.
Naroda«. 4232

Soba
preprosto opremljena, se
oddaja dvema gospodin-
ma. — Poizve se v upravi
»Slov. Naroda«. 4267

Dijak ali dijakinja
se sprejme za prihodnje
leto, blizu učiteljskega in
gimnazije, v lepo zračno
stanovanje. — Kje, pove
uprava »Sl. Naroda«. 4263

Naslovi
dijakijskih stanovanj se
dobe pri g. Likar, Po-
ljanska cesta 87, Vila
Bergmann. 4264

Sprejme se
v bližini obrtne šole in
realke pri boljši rodbini
dijak na hrano in stano-
vanje. — Naslov pove
uprava »Sl. Nar.«. 4192

Boljša rodbina sprejme
za prihodnje šolsko leto
dva dijaka

višjih razredov iz dobrih
hiš na stanovanje in hra-
no. Lepa soba, vrt in
klavir na razpolago. —
Ponudbe pod »Dva dija-
ka/4148« na upravo »Sl.
Naroda«.

Stanovanje
obstoječe iz 3 sob, ku-
hinje in pritlikin, išče
mista stranka brez otrok
za takoj ali za mesec av-
gust t. l. — Ponudbe z
navedbo najemnine pod
šifro »Nujno/4224« na
upravo lista.

Odda se za letošnjo sezono
na Bledu popolnoma

opremljeno
stanovanje
obstoječe iz štirih sob, ku-
hinje, velike verande in
vseh pritlikin. — Po-
nudbe na gospo MARIO
REPE, Bled, vila Gorenjka.
4249

Dopisovanje

Zenitev!
Mnogi bogati inozem-
ci, mnogi bogati nemški
gospodje se žele poroči-
ti. Damam, tudi brez
premoženja daje diskretno
nemško pojasnilo
Stabrey, Berlin 113, Stol-
pischestr 48. 4155

Škole

Trgovino s
stanovanjem

tudi z gostilno v mestu ali
na deželi v zvezi v najem
za več let takoj ali pozneje.
Ponudbe na upr. Slov. Na-
roda pod »Trgovina-4245«.

Nepremičnine

Zaman se trudite
s prodajo vil, stanovanj-
skih, trgovskih in obrt-
nih hiš, kmetijskih pose-
stev, graščic, žag, mli-
nov, stavbnih parcel itd.,
ker kupci se oglašajo
stalno le pri

»Posest«,
Realitetna pisarna, d. z.
o. z., Ljubljana, Sv. Pe-
tra cesta 24. 3770

Hišo
z gospodarskim poslop-
jem in gostilniško konce-
sijo, vrtom in poljem v
okolici Ljubljane, pro-
dam za 150.000 Din.
— Vstop takoj. — Pismene
ponudbe pod »Lepo/4278«
na upravo »Sl. Naroda«.

Manjša
trgovska hiša
na glavni prometni cesti,
10 minut od tramvaja,
se prodaja. Velik lep vrt.
Eksistenca zagotovljena.
Milkočič, Moste 79, pri
Ljubljani. 4281

Enonadstropna
trgovska hiša
v sredini Ljubljane, se
prodaja, eventualno tudi
zamenja za manjšo v
okolici Ljubljane. — Ce-
nne ponudbe pod »št.
207/4268« na upravo »Sl.
Naroda«.

Proda se
enonadstropna TRGOVSKA
HIŠA na najpomembnejšem
križu v Crnomlju. V pri-
tliku so prostorni trgovski
lokalni s prodajalniško opre-
mo. V prvem nadstropju je
pet parketiranih sob in ku-
hinja. Kleti, pralnica, dvor-
nice, vodovod, električna
razsvetljava. K hiši spada
vrt, njiva, vinograd, stelnik
ter mala gozdna parcela.
Cena Din 600.000.—. Po-
nudbe na: Janko Švajger,
Crnomelj. 4243

Velika enonadstropna
hiša se prodaja
v Ljubljani, pripravna
za kavarno, manufakturno
ali železno trgovino,
s prostim stanovanjem v
treh mešicah. — Dopisi
pod »Vogelna hiša/4229«
na upravo »Sl. Naroda«.

Proda se radi takojšnje
selitve gospodarja
vzorno posestvo,
obstoječe iz zidane in z
opeko krite hiše, gospo-
darskega poslopja in 8
oralov zemljišča. — Po-
sestvo se nahaja v lepem
trgu v Savinjski dolini in
je zelo pripravno za
hmeljerejo. — Dopise je
pošiljati na: Anton Poz-
nič, Libeliče pri Drav-
gradu, kjer se poizvejo
natančni podatki. 4116

Razno

Naftalin
zoner molje, 6 Din. kg. —
Milkočič, Moste. 4280

Sprejemam perilo
za pranje in likanje. Vo-
jašnica Kralja Petra, so-
ba 72. 4255

Ažurira
tudi v barvah in plisira
se zopet. Breg št. 2, II.
4175

Zasebno učilišče
za strojeopisje. Učna ura
6 Din. — G. Petač, Ljub-
ljana. Rimska c. št. 17.
I. nadstr. 4273

Pavrika
prva sladka madžarska
kg 65 Din, polsladka kg
55 Din, v paketih po 5 kg
in več. — Laza Konstan-
tinovič, Subotica, Senec
ulica 32. 4170

Gostilničarjem
in restavratorem
se priporoča za nakup
papirnih servizov tvrd-
ka M. Tičar, Ljubljana.
3592

**Najlepše slike na porce-
lanu, izvanredne trpežne**
stl, izdeluje v originalni
izpeljavi — znani umet-
niški zavod

Anton Hoffmann,
Karlovi vari (Karlsbad).
Ustanovljeno leta 1880.
— Naročila direktno ali
s posredovanjem infor-
macijskega biroja »Mar-
stana, Maribor. 3598

Damski slamniki
(tagal) po 60 Din, dekl-
ški po 40 do 50 Din,
otroški po 30 Din — pri
Minki Horvat, modistki,
Stari trg 21. 4064

Drva,
bukove in hrastove od-
padke od parketov do-
stavlja po nizki ceni na
dom — parna žaga V.
Scagnetti v Ljubljani (za
gorenjskim kolodvorom).

Pozor!
Plačujem po visokih
cenah stare obleke, čevl-
je in pohištvo. Dopisni-
ca zadostuje, pridem na
dom. — Dramé Martin,
Ljubljana. Sv. Jakoba
nabrežje 29. 4275

Vsakovrstna
ročna dela
vzajem v komisijko
razprodajo v moji fili-
jalki na Bledu. — Naro-
čila je poslati na »Ate-
lje ročnih del« — Nika
Zipser, Kranj. Telefon
št. 31. 3774

Dvokolesa,
mali motorji, otroški vo-
zički, pnevmatika — po
znatno nižjih cenah. —
Ceniki franko: prodaja
na obroke »Tribuna« F.
B. 4, tovarna dvokoles in
otroških vozičkov, Ljub-
ljana, Karlovska cesta 4.
4140

Za ogled, cenitve,
event. tudi za nadzor-
stvo šumskih in kmetijs-
kih posestev, lesnih in-
dustrij, zanesljive kalku-
lacije rentabilnosti, za
nakup in odposiljanje le-
sa v Bosni Hercegovini
priporoča se

prvovrstni
strokovnjak
Slovenec, kateri je že 15
let kot ravnatelj večjih
lesnih industrij v Bosni.
— Naslov v upravi lista.
4226

Kože — zajčje,
jazbečeve
in od druge divjadi —
kupuje za inozemstvo v
vsaki množini D. Zdra-
vič, trgovina usnja, Ljub-
ljana, Sv. Florijana ulica
št. 9. 3562

Izjava.
Izjavljam, da ni zame
nobeden upravičen inka-
sirati računov, kdor se
ne izkaže z mojim spe-
cijalno za dotično stran-
ko veljavnim polnomo-
jem in podpisom. Opo-
zarjem vse stranke, da
ne bodo trpele škodo. A.
Lampret. Ljubljana,
Krekov trg 10. 4266

**Urad Ljubljanskega ve-
lesejma bo oddal**
pleskarska dela
pri velesejskih objek-
tih. Pojasnila in pripo-
moči se dobe vsak de-
lavnik med 15. in 18. uro
v pisarni velesejma. —
Ponudbe je vložiti naj-
kasneje do petka, dne
4. julija 1924. 4230

Veletrgovina
Osvald Dobeč,
Ljubljana, Sv. Jakoba
trg 9 — priporoča svojo
bogato zalogo raznega
dišečega in hranskega mi-
la, zobni prašek in pasto
»Kalodont-Elida« ter vse
druge galanterijske pre-
dmete po najnižjih cenah.
3540

Anton Fuchs
stavbno in galanterijsko
kleparstvo, podjetje za
izvrševanje lesnocement-
nih streh, kritje z lep-
ljenim papirjem, barva-
nje pločevinastih pred-
metov na stavbah itd. —
Sprejemam vsa v to
stroko spadajoča nova
dela kakor tudi popra-
vila po konkurenčnih
cenah. Proračuni brez-
plačno. — Ljubljana, Kri-
ževniška 4. 4256

Trboveljski
premogi in drva
dobavlja
DRUŽBA ILIRIJA
Ljubljana
Kralja Petra trg št. 8.
Plačilo tudi na obroke.
Telefon 220. 272

Razglednice
vseh vrst, pisemski, kan-
celijski, konceptni, trgov-
ski, svilen, krep, gladilni,
stekljeni, ovojni, masčob-
ni, pergament, kredenčni
in taft (barvan) papir,
papirnat servijete, vpi-
salne knjižice, noteže ter
barvice — priporoča ve-
letrgovina Osvald Do-
beč, Ljubljana, Sv. Ja-
koba trg 9. 3543

Žlice, vilice,
kuhinjske in žepne nože,
jedilno orodje, pince,
škarje, žepna ogledala,
ustnike za cigarete, pipe,
mornarice, merila (pose-
ti), »štrij« — »Jadrane«
stilo, leščilo, mast in
apretura za usnje, olje za
šivalne stroje, črnilo in
gumi-arabikum — na de-
bela pri tvrdki — Osvald
Dobeč, Ljubljana, Sv.
Jakoba trg 9. 3541

Znižane cene za
otroške vozičke!

Novi modeli. Poslužuje
se izdelkov domače to-
varne otroških vozičkov
in dvokoles »TRIBUNA«
F. B. L. Ljubljana, Kar-
lovska cesta 4. — Isto-
tam se dobijo po nižnji
ceni nova dvokolesa, mali
pomozni motorčki, šival-
ni stroji in pneumatika;
sprejemajo se v polno
popravo za emajliranje z
ognjem in ponikanje
dvokolesa, otroški vozič-
ki, šivalni in razni drugi
stroji. — Prodaja se tudi
na obroke. Ceniki fran-
ko. 3247

V novi obleki

namreč v rjavo-modro-belih etiketi je sedaj v
prometu davno preizkušeni in priljubljeni »Pra-
vi : FRANCKOV ; kavni prídadek« v zabojčkih.
— V varstvo proti ponaredbam se na tej novi
etiketi posebno iztičuje glavna obeležja, namreč:
ime »Frank« in »kavni mlinček«. — »Pravi
: FRANCK« : z mlinčkom« je kavi tako potreben,
kakor začimba jubi. —

Jurij Jenko
trgovca, Škofja Loka
Ana Jenko roj. Blažič,
Domžale
poročena.
Brezje, dne 22. junija 1924.

Proda se

dvoje popolnoma moder-
nih tovarniških namestitvev
(oprem) za izdelavo sveč
in prstenih barv. Vpraša-
nja na Interreklam d. d.
Zagreb, Palmotičeva ul. 17
pod broj III. - A - 25.

Fotografski papir iz tovarne
KODAK LTD.
NEDOSEGLJIV
Generalno zastopstvo in skladišče za SHS
Iso Weiss, Zagreb, Palmotičeva ul. 66.

Ofertalna licitacija.

Evang. verska občina v Moravcih namerava zidati v najkraj-
šem roku k svoji stari cerkvi še po izdelanem načrtu 40-40 m visok
stolp z dvema stranskima stolpoma. Tem potom daje na znanje
interesantom, da svoje ponudbe predložijo v zapечатanih ovitkih do
10. predpoldne 13. julija 1924.
Na zakasnele in navedenim pogojem ne odgovarjajoče po-
nudbe se ne bo oziralo.
Proračunana vsota je 400.000 dinarjev. Od navedene vsote
10% se mora vložiti kot kavicjo še pred odpiranjem ponudb v roke
pregledovalne komisije.
Podpisani versko-občinski svet si zadržuje pravico poveriti
zgradbo le najzanesljivejši o. ebl. Verska občina nabavi in postavi
na lico mesta naslednji material: vso opeko za zidanje, pesek, ka-
menje (šotter), cement in apno. Ponudbe naj se izdelujejo torej v
tem smislu.
Načrti in vsi pogoji so stavljeni na pregled pri ev. župnem
uradu.

V Moravcih, dne 25. junija 1924.
Versko-občinski svet.
Moravci, p. Martjanci, Prekmurje.

'Erika'
najboljši in naj-
primernejši pi-
salni stroj za
potovanje.

THE REX CO, LJUBLJANA,
Telefon 268. GRADISCE 10. Telefon 268.

Opalografi v vseh velikostih in
opalografične potrebščine
vedno v zalogi. 4251

Inserirajte v „Slov. Narodu“

Išče se tapetniški poslovođa,

ki je ob jednom izvrsten dekorater in ki je
delal v večjih delavnicah, za tvornico pohi-
stva v Zagrebu. Nastop čim prej.
Ponudbe pod »Sposoben Za - 2461« na
Publicitas d. d. oglasni zavod, Zagreb, Gun-
duličeva 11.

ALOMA COMPANY

anončna in reklamna družba z o. z.

Centrala:
LJUBLJANA
Kongresni trg 3

Filijalka:
BEOGRAD
Kolarčeva 7

Generalno zastopstvo za Italijo:
G. Cehovin, Trst, Viale XX Settembre 65
Oglase
po originalnih časopisnih tarifah trgovskih, industrijskih in drugih
za vse tu- in inozemske časopise podjetij, garantirano pravilne

Plakatiranje
v Ljubljani, Beogradu in ostalih mestih Jugoslavije, železniško pla-
katiranje po vseh jugoslovanskih železniških postajah

Kinoreklama
v Ljubljani, kakor tudi v drugih trgovskih značajah iz Jugoslavi-
jugoslovanskih kinematografih je kakor tudi drugih držav

Informacije
Zastopstvo internacionalnih velesejmov
Ljubljana, Praga, Liberec, Gradec; prodaja
4276 legitimacij in tozadavne informacije

Besplatan savet putnicima za Ameriku

Vreme za otvaranje nove kvote za Ameriku pri-
bližuje se. Ko želi da putuje, neka se obrati na
Američko Državno Brodarstvo
koje plove sa državnim brodovima i pod Ame-
ričkom zastavom. Brze savete i objašnjenja daje

UNITED STATES LINES

(JUNAJTETS LAINJS)
Beograd, Palata Beogradske Zadrage; Zagreb, Mihanovičeva
ulica br. 2 preko od kolodvora; Ljubljana, Dunajska cesta
br. 29; Sarajevo, Aleksandrova ulica br. 52

8. državna razredna loterija

Prvo žrebanje

8. in 9. julija t. l.

5 premij!

100.000 srečk = 50.000 dobitkov

Absolutna sigurnost in državno jamstvo!

V teku pet mesecev se bode izžrebalo

25 milijonov in 650.000 Din

bvez vsakega odbitka v gotovem denarju.

Z eno srečko se more dobiti:

Ev. 1.500.000, 1.000.000, 500.000, 400.000

300.000, 150.000, 140.000, 130.000,

100.000, 90.000, 80.000, 70.000, 60.000,

50.000 dinarjev itd. itd.

Cena srečk za vsako izbiro:

Cela srečka
Din 80.—

Polovica srečke
Din 40.—

Cetrtnika srečke
Din 20.—

Listo dobitkov brez odlašanja takoj po vsakem žrebanju! Hitra in točna postrežba!

Naročila iz cele države nasloviti na uradno Glavno kolekturo državne razredne loterije

Bančno komanditno društvo
A. REIN in DRUG

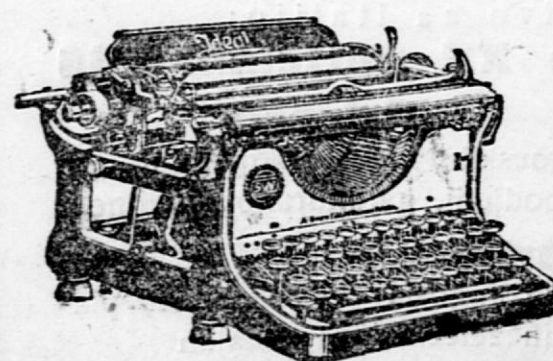
(Oddelček razredne loterije)

Preradovičeva ul. 2. - ZAGREB - Gajeva ulica 8.

Telefon 17-03 in 20-26. Poštni predal: 380.

Stavbene potrebščine, linolej, asfaltovanje, ksilolita tlakovanja, specialna sredstva za izolacijo proti vlazi, izsušitev vlažnega zidovja proti hišni in lesni gobl. — Mavčne plošče. — Strešna lepilka, ruberoid, lesni cement, katran, karbolin, asfalt, bitumen, mavec itd. itd.

LJUBLJANSKA KOMERCIJALNA DRUŽBA
Ljubljana, Bleiweisova cesta 18.

Ideal

Najboljši in najmodernejši pisalni stroj sedanjosti.

THE REX CO, LJUBLJANA,

Telefon 268 GRADISCE 10 Telefon 268

Specijalna trgovina vseh pisarniških potrebščin.

4252

Primarij dr. Fr. Derganc
ne ordinira od 28. junija do 14. julija

Ilirska posojilnica

Ljubljana, Kralja Petra trg št. 8, I. nadst.
sprejema hranilne vloge po 8 %
Večje in stalne vloge do 12 %.

3539

Šentjanski premog

vseh vrst in vsake množine nudi po zmernih cenah in za promptno dobavo

3554

Prodajni urad šentjanskega premogovnika

AND. JAKIL, LJUBLJANA, Krekov trg št. 10.

BRACA PEC DALI (SLAVONIJA)

Tvornica la zimske salame

povsem zrela s skladišča

Jgn. Žargi „pri nizki ceni“

Sv. Petra cesta št. 3

nudi cenjenim odjemalcem veliko izbiro raznega perila, nogavic, rokavic, otroških majic, damskih letnih oblek ter raznih vezenin, nakiti, tres, svilu i. t. d. po priznanih nizkih cenah.

4035

Na debelo in malo!

Najboljša kolesa in šivalni stroji

za redbinsko in obrtno rabo so edino

JOSIP PETELINCA znamke **GRITZNER**

in **Adler**

Ljubljana

ob vodi poleg Prešernovega spomenika.

POZOR!

POZOR!

10 — 20% POPUSTA

— pri klobukih in slammikih —

V MODNEM SALOTU

STUCHLY-MAŠKE

LJUBLJANA — ŽIDOVSKA ULICA 3

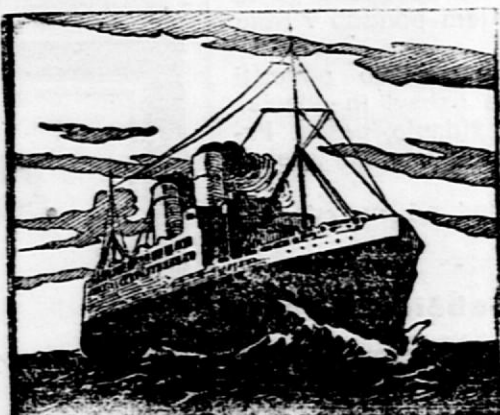
POPRAVILA TOČNO IN CENO!

Tvornica perila

A. RAŽEM CO
LJUBLJANA, Zabjak št. 3

se priporoča cenjenim trgovcem za nakup moškega perila v največji izbiri. Na zalogi ima vedno vse vrste moških srajc, spodnjih hlač, spalnih srajc, ovratnikov itd. itd.

2809

ROYAL MAIL LINE

Kr. angleška pošta parobrodna linija — Generalno zastopstvo za kraljevino S. H. S. Zagreb, Trg. I. št. 17.

Redoviti potniški promet

Hamburg-Cherbourg-Southampton v New York in Kanado

Cherbourg-Liverpool-Southampton v Južno Ameriko.

— Rio de Janeiro, Santos, Montevideo, Buenos Aires, Sanpaulo. — Odprava potnikov v prvem, drugem in tretjem razredu. Kabina tretjega razreda z dvema in štirimi posteljami.

Podzastopstva:

Beograd, Karagijorgjeva ulica 91. — Ljubljana, Kolodvorska ulica 26. — Veliki Bečker, Kralja Aleksandra u. 4. — Bilolj, Bulevard Aleksandra 163. Brzojavni naslov za gori navedena podzastopstva „**Royalmail**“.

Za Beeno, Hercegovino, Dalmacijo in Crnogorci

Srpska Prometna banka v Sarajevu in Gruzu. Brzojavni naslov: „**Prometna banka**“.

Dopisovanje v vseh jezikih.

Kosta Vukasinovič, Ljubljana-Maribor

samoprodaja trdk „PETOVIA“, F.L. POPPER in TIP-TOP. Dobila je novo partijo modernih in prvovrstnih moških, ženskih in dečjih čevljev. Postrežba točna!

3557

Solidne cene!

Fotografi!

Najcenejši izvir za trgovanje je

3741

Foto industrija Novi Vrbas (Bačka)

Cenik s približno 400 slikami brezplačno in poštne prosto.

Šikadont

2904

zobna pasta, ustna voda, zobni prašek.

Dobi se povsod. — Glavna zaloga drog. **A. KANC, Ljubljana.**

Najstarejša slovenska pleskarska in ličarska delavnica

Ivan Bricelj, Dunajska c. 19, se priporoča. Izvršitev točna, cene zmerno.

2530

Velika zaloga klobukov in slammikov se dobi pri

Franc Cerar

družba z o. z., tovarna v Stobu, pošta Domžale

Prevzemajo se tudi stari klobuki in slammiki v popravilo pri Kovarčevič i. Tršan v Ljubljani, Prešernova ulica št. 5.

Sprejemanje v sredo. Zaloga v Celju, Gosposka ul. 4

Glavno zastopstvo

za vso Slovenijo nove tovarne testenin „Savinja“ v Celju je prevzel

Robert Walland
Ljubljana.

4205

MERAKL

boje, mastila, lakove, šink, emajle, kistove i. garantovano čisti firmis najboljše kakovosti nudi

Medić - Zankl

družba z omejeno zavezo

MARIBOR LJUBLJANA NOVI SAD

podružnica centrala skladišče

TVORNICE:

LJUBLJANA-M EDVODE

Auto-interesenti!

Posetite našo izložbo v Mariboru, Aleksandrova cesta 19, v kateri se nahajajo vedno razloženi napredni novi in stari avtomobili prve vrste. Ravno tako se tam prodajajo motorna okolesa, radio-aparati, pisalni stroji itd. Poučevanje v vožnji teoretično in praktično. Razvojeni, toda samo brezhibno ohranjeni vozovi se sprejmejo v komisijonalno prodajo.

3399

Strogo skrbna, zelo solidna postrežba.

A. Stoinschegg — R. Pelikan, Maribor, Aleksandrova cesta 19.

„ALAT“ TRANSMISIJE

so čudovito po ceni in se rabijo najuspešneje v vseh podjetjih. — Vse velikosti od 30 do 100 mm premera. Pošiljamo takoj iz skladišča in sicer: **osi, stoječe ležaje, viseče ležaje, spojke, jermenice.** Zahtevajte ponudbe, kakor tudi naš novi ilustrovani katalog.

„ALAT“, tovarna strojev, ZAGREB

Telefon 7—11. GAJEVA ULICA 59. Telefon 7—11.

Kopalna sezija 1924

Najnovejša izbira:

kopalnih plaščev, oblek, čepic ter kopalnih čevljev za dame in gospode. Posebno ugodno kupite kopalno obleko s krilom la Bengerjev trikot po reklamni ceni 125 dinarjev.

Razpošilja se po pošti

A. Šinković nasl. K. Soss, Ljubljana, Mestni trg 19

Slavenska banka d. d., podruž. Ljubljana.

Vplačana delniška glavica in rezerve preko Din 120.000.000.

Centrala: Zagreb; podružnice: Beograd, Bjelovar, Brod n. S., Celje, Dubrovnik, Gornja Radgona, Krani, Maribor, Murska Sobota, Novi Sad, Osijek, Sarajevo, Sombor, Sušak, Šibenik, Vršac, Wien; ekspoziture: Rogaška Slatina (sezonska), Škofja Loka in Jesenice; afilijaciji: Slovenska banka, Ljubljana, Jugoslovanska industrijska banka d. d., Split.

Lastne agencije v Južni Ameriki: Buenos Aires, Rosario de Santa Fé; v Severni Ameriki: v vseh večjih mestih direktne bančne zveze.

Posreduje vse bančne in trgovske posle z inozemstvom, posebno z Italijo in Avstrijo.

Olajšuje posle eksporterjem in importerjem s tem, da jim eskomptira menice v lirah kakor tudi v drugih inozemskih valutah.

Otvorja akreditivne, izstavlja garantna pisma ter izvršuje vse bančne posle najkulantneje.

Vloge na knjižice in v tekočem računu obrestuje najpovoljnejše.

1552

Vidovdanska zgodovina.

Pred tisoč leti smo Jugoslovenci prišli v svoje današnje domove. Koj od začetka nas je priroda in lastna natura razdelila na drobce. Le sporadično smo se zavedli slovanske bitnosti in samostalnosti in smo organizirali poizkune države. Kmalu so nas potepali nasilnejši narodi. Začela se je tisočletna doba narodnega suženjstva in počasnega duševnega prebujanja. Le Srbi so se v srednjem veku ohranili in so si ustanovili Dušanovo državo. Vendar tudi ta ostanek nekdanje pastirske svobode in državne samostalnosti je zavelela zavojevalna sila turškega imperijalizma ter na Vidovdan presekala nit srbskega državnega življenja do začetka 19. veka.

Iz vidovdanse nesreče se je rodila srbska vera, vidovdanska vera v odrešenje in zopetno vstajenje. S to vero, s to nado, s tem hrepenenjem so vstala pokolenja in odhajala v smrt, dokler ni vzplamtel začetkom 19. veka kot močan plamen, ki je zajel ves srbski narod in ga pobunil proti tuicu. Namah se je postavila srbska država, se je organizirala državna zajednica ter začelo moderno kulturno življenje. Hrvati in Slovenci niso imeli Vidovega dne. Radi tega tudi nismo mislili do 20. veka na državno samostalnost. Govorili smo samo o dušah in o naših nacionalnih pokretili. Mi smo hrepeneli po slovanski duševni kulturi, dočim so si Srbi, posledno iz vidovdanske tradicije političnega verovanja, izgradili novo samostalnost in novo državo.

Mi prečani smo zašli pod cesarski imperijalizem, ki je z Dunaja germaniziral slovanske narode in jih koloniziral za veliko samonemško državo Evrope. Zahtevali smo knjige v materinskem jeziku, borili se za jezikovna prava ter se čedalje zavestneje organizirali v slovanske duhovne enote. S temi enotami smo se borili proti germanizmu ter mu nasprotovali, dokler nismo uvideli velikega političnega cilja, svojega ujedinjenja s Hrvati in Srbi v samostalno Jugoslavijo. To se je zgodilo v desetletju pred svetovno vojno. V tedanjo omladino je planil vihar revolucionarnega navdušenja. Obojevali smo idejo samostalne državnosti. Proti nemstvu se nas je polotila neodoljiva razjarjenost. Zdržili in komplotirali smo s srbskim omladinom ter klicali po vidovdanski osveti, po vidovdanskem odrešenju.

Dunajski monarhija je začutila dvoboj slovanstva in germanstva, ki se je pripravljala v Srednji Evropi. Radi temeljne svoje zmote se je postavila na pristransko stran germanskega imperijalizma. Odtod je prišlo, da smo Slovenci in Hrvati pograbili idejo državnega ujedinjenja s Srbi in s kraljevino Srbijo ter se pripravljali na revolucijo, ki je bila pred durmi.

V takem revolucionarnem ozračju so padli vidovdanski strel, so se razpočile vidovdanske bombe v Sarajevu. Dunajski germanizem je začutil, da se bliža zadnja ura. Ob boku kraljevine Srbije in jugoslovenskega pijemonta je stala mogočna Rusija. Rusijo je štela Francija. Germanizem je torej pograbil vidovdanski atentat v Sarajevu, izzval svetovno vojno in napovedal boj slovanskemu jugu in vzhodu, da si na ta način zavaruje samostojnost v Srednji Evropi in zagotovi novo stoletno suženjstvo slovanskih narodov v podonavski monarhiji.

Kadar po desetletnih bojih in žrtvah gledamo na Jugoslavijo in na Vidovdanko zgodovino, kakor se razvija iz daljega srednjega veka do usodnega vidovdanskega atentata v Sarajevu l. 1914., vidimo res samo pozitivno stran in ne pomislimo na negativno stran, to je na zgodovino, ki bi bila lahko sledila vidovdanskemu atentatu, da ni pobežalo srbsko in zavezniško orožje in da se je nanovo vzpostavil avstroogrski imperijalizem in s tem tiščeno naše suženjstvo.

Vidovdanska zgodovina je polna solnce, svetlobe, svobode in samostalnosti. Upajmo, da bo ta svoboda in samostalnost, ta svetloba in solnce potrajala stoletja, da bomo skupno z drugimi narodi Evrope zasneli novo družbo in novo človeško organizacijo, ki bo človeštvo kot tako postavljalo na najvišjo stopnjo človeške hrepene in ustvarjanja. Toda danes, ko živimo v realnosti jeklene sebičnosti, v mednarodni in notranji politiki, spominimo se spričo vidovdanskega atentata tudi na potoke krvi, na stoletna suženjstva, na možnosti nesamostalnosti, razjedanja in pogina, ki nam preti od vseh strani, od zunaj in od znotraj, ako ne vzdržimo v vidovdanskem hre-

penenju po trajni svobodi in samostalnosti, ako se izneverimo pokolenjem in goram kosti, ki so padle za Srbijo in nato za Jugoslavijo.

Vidovdanska zgodovina ima svoje svetle in svoje temne strani. Svetle strani smo dosegli v največjačnejši obliki. Temni vek so za nami. Temni vek so pa lahko tudi pred nami!

Okolu nas ne žive narodi, ki črpajo svojo ekzistenco iz spoštovanja sosedu, ki se zavedajo lastnega delokroga in pravic sosednjega naroda. Živimo v dobi krajne sebičnosti in neki narodi okolu nas sanjajo o vzpostavitvi neklih prejšnjih cesarstev. Doba večnega miru je še daleč. Na naših mejah se bodo še bile krvave vojske in domovino bo treba braniti pred krvoločnimi in grabežljivimi sosedi. Čakajo nas velike preizkušnje in v teh preizkušnjah bomo šele dokazali, ali smo vredni svobode in samostalnosti, predvsem pa ujedinjenja in edinstva.

Vidovdanko hrepeneje po svobodi in samostalnosti se bo moralo izpremeniti v ljubezen do svobode, v ljubezen in bratstvo med Hrvati, Srbi in Slovenci, v resnično spoštovanje pred vidovdanko zgodovino, pred našimi najvišjimi ideali.

Trst pred in ob dnevih sarajevskega atentata.

Na najvišjih mestih v Trstu so bili vedno zelo nervozni, kadar so se pripravljali na to, da so morali pozdravljati nadvojvodo Frana Ferdinanda, ali kadar so dobili z Dunaja obvestilo, da pride tja ta visoki habsburški potentat. Na obeh visokih merodajnih mestih so skrbno in natančno po navodilih pripravljali vse varnostne odredbe za nadvojvodovo varnost in sigurnost njegovega življenja, in to v takem obsegu, da ga ja ni noben nepoklicanec motil v njegovih kretnjah. Koliko opravka je imela tržaška policija že takrat, ko je bil leta 1914. meseca majnika prosluli sestanek nadvojvode z nemškim Viljemom. Takrat je Viljem samozavestno in majestetično jadril po Sredozemskem morju ter na zadnje izzival s svojo cesarsko jaho tudi po sinji Adriji. Priplul je Viljem na tej jahi tudi v tih Miramar. Morje je bilo okoli gradu mirno v krasnem spomladanskoazurnem sijaju... Jahta je priplula okoli 11. dopoldne, počasi in s posebnomemškim ponosom se je prikazal Viljem na krovu jahte, ko se je bližala Miramaru. Takrat so grmeli v tržaškem zalivu pri Barkovljah zasidrani bojni kolosi in dridnavti svoj pozdrav. Nemška kolonija v Trstu si je najela posebno ladijo tržaškega Lloydja, jo okrasila z nemškimi zastavami ter odplula mogočnemu Viljemu nasproti, da ga pozdravi kot svetovnega imperatorja... Lloydov parnik »Graf Wurmb« na katerem se je vozila nemška kolonija, je čudno motovilil okrog Viljemove jahte. S solnčnih, vinorodnih hribov nad Miramarom je bilo prav prijetno opazovati prihod Viljemove jahte. Slovenski opazovalci so večkrat ponavljali pri opazovanju teh prizorov besede in vzklili: »Ta prihod ne prinaša božjega blagoslova miramarskemu zatišju! Miramar, Miramar, kaj še doživiš!«

Policija je ob tej priliki na daleč naokrog razpostavila gost kordon uniformiranih straž in še večje število tajnih policistov in detektivov, ki so marljivo poslušali, kaj pravi prebivalstvo.

Bil je sestanek v Miramaru pompozno prirejen. Ves Miramar in ves tržaški zaliv sta žarela zvečer v bajnih lučicah in prirejena je bila Viljemu na čast prava beneška noč. O tem sestanku je politični svet mnogo pisal, razpravljal, ga različno komentiral, toda marsikatera tajnost je ostala med krasnimi dvoranami miramarskega gradu... Bil je gotovo uvertura k nadaljnim imperialističnim akcijam pangermanizma! To so v Trstu prav dobro občutili. Trst je bil takrat ves v zastavi, vsaj oni oficijelni, povsod sam blek in sijaj. Na pomolu San Carlo je vrvelo ono živahno temperamentno južno življenje in mirno zrlu v brzokrile motorne čolne, ki so prevajali razne avstrijske veličine, dostojanstvenike, generale in admirale proti Miramaru do bojnih ladij, na krovih katerih so se zvečer gostile v velikem slogu svečane gostije in pojedine...

Sestanek je minil. Nadvojvoda Fran Ferdinand je odšel v svoj Belvedere na Dunaj...

Trst je skoraj že pozabil na majniške svečanosti in sestanek v Miramaru. Sredi junija je zopet prišlo z Dunaja pismo, da potuje Fran Ferdinand preko Trsta po morju v Sarajevu. Na merodajnih mestih so vse ukrenili, da varujejo vojvodovo življenje, zelo so se bali zanj, kajti tuptat se je v Trstu tudi nekaj sušljalo, da ni nadvojvoda posebno »priljubljen... Znano jim je bilo toliko, da nadvojvoda potuje na »velike cesarske manevre« v Bosno in da bodo ti manevri nekaka velika demonstracija proti tedanji mali, a junjski Srbiji. Tako so govorili tržaški vojaški krogi... Znali so tudi v Trstu, da visoki gospod zelo ljubi vožnje po sinjem morju, posebno na tako kolosalnih dridnavtih, ki naj bi bili simbol njegove moči in oblasti. Nadvojvoda, so pripovedovali, je velik ljubitelj mornarskega življenja in stari tržaški izkušeni mornarji so Vam takole v kaki »betoli« pri rujem teranu ali dalmatincu pravili, kako je znal nadvojvoda v mladih letih ljubiti pomorsko življenje in

kako sijajne orgije je uganjal na bojni ladij tam doli v žarkem Egiptu. Opisovali so njegovo egiptovsko življenje prav v mornarsko bujni fantaziji.

Bil je krasen junijski dan. V Trstu jutraj je že solnce peklo in žgalo prav pošteno. Jutranji dan h koncu se nagibajočega junija! Marsikateri Tržčan ni znal, kakšna usoda čaka visokega gospoda, ki se je jutraj z dvornim vlakom pripeljal v Trst. Pred južnim kolodvorom je bilo vse nekam oficijelno resno. Avstrijska zastava je vihrala s pročelja kolodvora. Pri izhodišču so bile pogrnjene dragocene preproge. Ves prostor v znatni širokosti tako daleč, da ja ni mogel zadeti kak drzen revolverski strel mogočnika, je bil strogo in previdno zavarovan s policijskim kordonom. Za njim so se začeli zbirati mnogi radovedneži, ki so hladno zrlu v sprejemno parado. Prikorakal je nadvojvoda na verando, kjer ga je čakal avtomobil. Bil je to visoka, a v notranjosti skoraj trhla postava. Vsaj ta občutek je imel zdrav človek, ki je motril prizor pred kolodvorom. Nadutošaben pogled je vrgel naokrog in na množico, iz katere grl se nikakor ni hotel izzviti kak patriotski pozdrav. Hladan in kratak je bil oficijelni pozdrav. Vstopil je v avtomobil, za njim v druge vsi visoki dostojanstveniki. Avtomobili so oddrčali proti pomolu San Carlo in od tam se je nadvojvoda odpeljal na ladij dalje...

Nedelja dne 28. junija! Življenje v Trstu je dopoldne mirno valovilo v normalnem nedeljskem tempu. Krasne toalete so se sprehajale dopoldne. Minila je običajna promenada in popoldne je nastopila v Trstu ob nedeljah običajna stagnacija življenja. Veseli in razposajeni Tržčani so se zatekli v okolico na Kras, na vse strani, v Istro proti Herpeljam, na Repentabor, v Divačo, Sežano in tako dalje, saj znate, kako so ljubili tudi priprosti Tržčani okolico, ki jih je vedno gostoljubno sprejemala. V tržaških kavarnah so sedeli samo mrki in dolgočasni obrazi, listajoč po raznih dnevnikih italijanske, slovenske, hrvatske in nemške vsebine... Bila je precej nasičena atmosfera.

Okoli 14.30 popoldne je mahoma po vsem Trstu nekam tajinstveno zašumelo. Povsod se je širil glas: »Nadvojvoda Frana Ferdinanda in njegovo soprogo so ubili v Sarajevu!« Prijatelj Luce nam je to vest prvi sporočil z neke važne poštne postojanke. Žalosti ni bilo nikjer opaziti. Takoj pa so se začeli razni komentariji in priprosti narod tam v slovenski samostojni četrti okoli Sv. Jakoba je ves sprejemal povsem flegmatično. Tudi stari Radeckijevi veterani niso točili solza. Padli so različni vzkliki in rečem Vam, najbolj me je dirnil vzklík priprostega pristaniškega delavca, ki je v svojem naravnem nagonu in s svojim naravnim razumom karakteriziral takoj nastali položaj z lakoničnim kraškim izrekom: »Dej bo vojska!« Mornarji so bili vsi vznemirjeni. Vsak je hitel, da bi čimprej s kako ladijo zapustil tržaško pristanišče ter odjadril v daljni svet. Naravno, da so posebne izdaje listov naznanjale »turobno vest« o smrti visokega in mogočnega gospoda.

Minili so dnevi prvega vznemirjenja. Takoj nato so se pa začele polniti ječe pri »Jezuitih« in v ulici »Tigore«. Gnali so v zapore prve politične zločince, po večini delavce in tudi inteli-

gente, ki so dali preveč odkrito izraza svojemu notranjemu prepričanju. Sledile so radi žaljenja člana cesarske rodbine precej drakonične sodbe. Že prvi teden je bilo obsojenih več Tržčanov in tudi okoličanov, oziroma prebivalcev iz bližnjih istrskih krajev na več tednov in mesecev stroge ječe oziroma zapora.

Prvi dnevi so potekali v splošni zmedenosti in razburjenosti. Mogočni nadvojvoda Fran Ferdinand se je zopet vračal iz Sarajeva po isti poti po morju v Trst. Pogrebne oficijelne svečanosti! O tem pisati je sokraj nepotrebnost. Oficijelni tisk je navajal vse osebnosti, ki so se udeležile pompoznega kondukta s pomola San Carlo do južnega kolodvora. Ta spreved! Kdor ga je opazoval z višine, si je moral pač ustvariti posebno laskavo sodbo, ko je videl, kako so dostojanstveniki, generali in admirali korakali za obema krstama, oni, ki so se še pred dobrim mesecem v majniku na krovih raznih bojnih kolosev radovali svoje slajne mogočnosti, na banketih, prirejenih na čast Viljemu in Franu Ferdinandu. Odpeljali so krsti na Dunaj! In v Trstu je nastalo zopet prvotno pristaniško življenje in vrvenje, vendar opažati je bila neka nervoznost! Vsak je hitel, da bi čimprej spravil svoje zadeve in račune v red.

Svetovni zapletljaji.

Radi Rusije se vodi huda borba. Sovjetska vlada je videti vedno slabše in zato skušajo njeni sosedje izkoristiti njeno slabost v svoje namene. Litvinov, ki je prišel v London, ni dobil povoljnega odgovora na zahtevo glede posojila, ker bančni krogi nočejo riskirati s svojim denarjem. Litvinov preti, da če bi sovjetska vlada ne dobila denarja, bo prisiljena napovedati vojno Poljski in Rumuniji. O teh grožnjah sodijo Angleži in Francozi kot političnem frazerstvu. Litvinov je ponudil Angliji kot nagrado Mandžursko (Vzhodno-Kitajsko) železnico, ki jo upa dobiti sovjetska vlada vsled priznanja de iure s strani kitajske republike. Kitajski namestnik Mandžurije je naglasil, da on noče pristati na to priznanje in izročiti železnice sovjetski vladi.

Medtem sanja Turčija, da pridobi Kavkaz, in sicer oni del, kjer žive večina Muslimani. Anglija obljublja Turčiji v tem slučaju podporo pod pogojem da ji odstopi petrolejsko ozemlje v Baku.

Grški patriarhat s svoje strani stremi, da pridobi pod svojo oblast rusko cerkev, ki mu je bila podrejena do XVI. stoletja. Predlaga v ta namen pogajanja z boljševiki, dasti so oni javno proglasili svoje brezverstvo. Patriarh Grigorij se namerava preseliti iz Carigrada v Moskvo, kamor so ga povabili boljševiki in je že odstranil patriarha Tihoma kot shizmatika. V Carigradu in Grčiji je prepovedal bogoslužje ruski duhovščini, ki se ne pokori sovjetski vladi. Med Rusi v domovini in v imozemstvu vlada proti Grigoriju veliko ogorčenje, ker se grški patriarh vmešava v zadeve ruske cerkve in ker pakira s sovjetsko vlado, ki je sestavljena večinoma iz Židov in drugih tujecev ter kot uradno brezverska preganja pravoslavno cerkev. Ni izključeno, da pride do ločitve ruske cerkve od grške.

Fr. Z.

O usodni sipi in cesarski maši.

Prej so imeli v Trgu sodnika, ne vem, odkod ga je bil prinesel veter — v enem žepu je nosil surovo kumaro, v drugem sol in je po poti kumaro pomakal v sol in jo zobal. Pisarno je imel lepo okrašeno s slikami: v sredi je visel oča Radecki, na desno in levo sta mu delali družbo prelestno slikani tihotitji, rdeči in rumeni, iz področja je dače in pijače — vsak obtoženec si je štel za čast, da je bil sojen v tako krasnih prostorih.

Sodil je ta gospod bolj po starih pravicah. Žena je prišla tožiti moža, da jo je do krvi zbil, pa je pozval sodnik še moža predse in je dejal: »Kar je žena, to je mož!« Ukazal je možu, da se je vlegel na klop, potem je dal ženi palico: »Kakor je on tebe, udri še ti njega!« Pa žena ni hotela in je možu prišlo nekaj v grlo in jo je hripavo prosil odpuščanja. Sodnik jima je ponudil tobakiro: »Nata, pošnofajta!« in je bila kazenska stvar pravnoekrepko, rešena in končana.

Sodnja je bila daleč od sveta in so one dni pisali tamkaj še z gosjim peresi — tako lepo je pelo po papirju, ne dosti drugače, kakor pojo gosli; mokro pisanje pa so posipali s sipo.

Potem se je zgodilo, da je bil razkrit nameravan umor — lovski tat je bil šel s puško prežat nad lovsko čuvajo. Pa se je primerilo dobremu gospodu sodniku, da je v zapor vtaknil lovskega čuvaja, lovskega tatu pa je zasiljal kot pričo in njemu dal šnofati in ne lovskemu čuvaju. To ni bilo prav

in je sodnik zapustil sodno službo in šel v samostan.

Za njim so dobili na sodnijo v Trg drugega gospoda — sakradibigoli! — ta je bil drugačne sorte. Ne, da ne bi bil pil! V onih časih je vsak pil, kogar je službena usoda vrgla na kmete — drugače ga niso vpoštevali. Toda je prinesel s sabo tiskane zakone in uvedel nov red in mu je bilo ime Kajetan Kuk.

One slike je pobral s stene in jih poslal za njihovim lastnikom v samostan, tam so jih bili zelo veseli. Na njih mesto pa je prišla slika samega presvetlega vladarja in cesarja, da je vsakdo koj viden in spoznal, koga da pravzaprav nadomestuje gospod Kajetan Kuk in v čevagem imenu se izrekajo sodbe — sakradibigoli!

Na mah je tudi odpravil gosia peresa in sipo in sta vljudno sledila njegovemu zgledu davkarja in notarijat. Zapisnikar pa se je moral na zapisnikih in sodbah podpisavati vsakokrat za tri prste niže od gospoda sodnika.

Kajti gospod sodnik je brižno gledal, na svoj ugled in na ugled svoje službe in gorje uradniku, ki bi se spozabil in bi obesil klobuk ali suknjo na ono kljuko, ki je bila namenjena njemu, gospodu sodniku!

In so imeli na sodišču še mlajšega gospoda, gospoda adjunkta, ta je priporočil in posodil gospodu sodniku Razkolnikova, da bi ga čital. To je neki roman, ki ga je spisal neki ruski pisatelj. Pa je gospod sodnik kot drugi dan vrnil knjigo in je bil jako ogorčen, kaj da misli gospod adjunkt o njem, ki je okrajni sodnik in sodni predstojnik —

prva oseba v tem okraju! Mar misli, da se zлага s častjo in z ugledom tako visokega državnega dostojanstvenika, da bi čital kr.igo o samih barabah, kakršne so v Razkolnikovu!

Takšen je bil gospod Kajetan Kuk in je imel tudi sijajen uradniški kraj s klobukom, tak klobuk nosijo oni od pogrebnega zavoda le ob najsvečanejših pogrebi, in z bridko pozlačenim mečem in kadar je prišel cesarjev rojstni dan ali god — sakradibigoli!

Ne kakor prejšnja leta, ko je klavno uradništvo kar pri vratih prežalo, kdaj bo maše konec, in so potem hoteli na skupni golaž, popoldne pa je bilo kegljanje.

Nego je gospod sodnik ukrenil primerne korake in je prečistil gospod dekan drage volje dal prvo klop na desni strani pregrniti z rdečim suknom, drugo s črnim, in je v prvi vrsti sedel gospod sodnik z adjunktom in je bilo prav tako, kakor da se maša bere samo po njegovi volji in zaradi njega, v drugi pa je sedel gospod davkar s svojima dvema.

Take imenitosti Trg še ni bil doživel in ko je bila zopet cesarska maša, so kar drli v cerkev, in je gospoda davkarja jako bolelo, da ni takisto deležen prve rdeče klopi in da je zastavljen v črno klop. Še bolj je bolelo njegovo gospo in sta sklenila in je stopil gospod davkar k gospodu sodniku in mu živo predložil da je vendar davkar takisto predstojnik svojega urada in ne bi brez davkarje gospode na sodniji dobivali plač in bi skratka bila neznosna krivica, če se predstoj-

niku davčnega urada zabrani sedež v prvi, rdeči klopi.

Cpravil ni nič. Ta razložek je slišal med uradniki, ki so juristi, in uradniki, ki niso in mu je namignil gospod sodnik, ako ne mara sedeti v drugi klopi, pa lahko tudi stoji ali kleči, ko der mu drago, kakor za durmi v hkrakljih!

Tako se je zanetil spor, ki je vzplamtel v nezasišljen boj in je imel neprickavane, dalekosežne in usodne posledice.

Najprej je davkarja odurno zavr-gla pivnik in se pričela zopet posluževati stare sipe. Vsi uradni dopisi, namenjani sodišču, so bili debelo posuti s sipo, ta sipa niti ni bila sipa, nego je bil cestni gramoz, ne dosti drugačna, pomešana z drobtinami in drugimi ostanke zajtrka.

Gospod sodnik je razumel sipo. Sip-a ni bila sipa niti ne gramoz, kakršen koli, nego je bila zaničevanje in zasmeš njegove osebe, bila je hkratu kruto razžaljenje urada, ki mu je bila čast biti njegov predstojnik. Tega ni smel in ni mogel trpeti in je šel in je napravil ovadbo. In je ni napravil samo zaradi sipe, priložil je uradno zapечат in poverjen vzorec njene kakovosti, marveč jo je napravil v svrhu poraznejšega učinka tudi še za sledeče točke:

1. da je davkarjeva gospa dolžna v mesnici že 7 kil govejega, 3 kile telečjega mesa in enkrat pljuča,

2. da izplačuje davkarja svojemu uradništvu plače vsakikrat že dan pred prvim, najsi je prvega delavnik, sod-nemu uradništvu pa da noče.

3. da hrani gospod davkar v uradni železni blagajni, namenjeni le za državne novce, šest zelenih steklenic žganja, ki so mu ga znosili kmetje, se že ve zakaj!

Gospod davkar je zacvilil, ko je zvedel za to ovadbo. Tresel se je po vsem životu, pa je še s tresočo roko napisal nasprotno ovadbo in mu je pomagala gospa in je stalo notri, da je gospod sodnik več na komisijah nego v uradu, da je na čitalniški bal prišel v škornjih, po polnoči pa da je ogovarjal starejšo dale s »kavka stara!« — mlajše pa s »kavka mlada!« in da je gospod sodnik sploh individij v pravem pomenu besede.

Na cesti pa se je gospod davkar jako globoko in glasno klanjal gospodu sodniku, skoro pregloboko in preglasno in je gospod sodnik napravil novo ovadbo zoper gospoda davkarja, gospod davkar in njegova milostna pa novo zoper gospoda sodnika.

Potem sta imela oba gospoda disciplinarno preiskavo, vsak svojo, in sta dobila oba gospoda ukor, vsak svojega.

Pa sta bila oba gospoda, vsak za svojo osebo, uverjena, da je ukor krivičen. Povesil se jima je nos in sta izgubila vero v državo in nebo. In ko je prišel cesarjev god, ni bilo nobenega izmed nju v cerkev.

In na cesarjev rojstni dan takisto ne.

In potem se je reč razvijala, kakor se ni mogla drugače in je šla usoda svojot pot: stari cesar je pričel hirati in je umrl, država je razpadla!

Tako je na tem svetu!

Beseda o manifestacijah.

Pogovorimo se o manifestacijah. Manifestacije so dandanes zelo aktualna stvar. „Slovenec“ je pisal, da je bil odhod črnoarde koalicije iz ljubljanskega magistrata najslabša manifestacija kar jih je videla Ljubljana. Resnica je, da je bila ta manifestacija takoj na ulici konfiscirana in torej Ljubljana sploh ni videla: drugi dan pa je bila tudi konfiscirana na papirju, tako da Ljubljana in svet o nji nista mnogo izvedela, kar ni škoda niti za Ljubljano niti za svet, kajti sramota ni bila še nikomur v čast.

Mi smo mislili doslej, da je bila najslabša manifestacija ona, ki se je vršila v septembrskih dneh 1. 1908. v Ljubljani, ko je uboga uničevana in zatirana Ljubljana povzdignila svoj glas proti nemški oholosti in avstrijskemu nasilju in je vkljub svoji znani mirnosti in zanesenosti vzdržala dva dni in dve noči na ulicah in se umaknila šele, ko so počile puške: to je bila za nas zgodovinska manifestacija, ker je Ljubljana izpregovorila v imenu narodne časti, ker se je zavzela za Ptuj in kot slovensko kulturno središče zahtevala zadoščanja za vse krivice, ki jih je takrat trpel naš narod; zato je v tistih dneh že mogočno odmeval po njenih ulicah klic: proč od Avstrije... To je bila velika in do takrat naša največja narodna manifestacija poškropljena z našo slovensko krvjo. Tako smo mislili mi... „Slovenec“ je kmalu mislil drugače in pisal samo o „nesrečnih septembrskih dogodkih“ — zato je zanj „največja manifestacija, kakršne Ljubljana še ni videla“ odhod par brezpomembnih ljudi iz ljubljanskega magistrata...

Ali pa smo mislili, da je bila največja manifestacija — vsaj pisali smo tako — ko smo pokopavali dr. Kreka. Mi vsi, ki smo tolikrat pozabili na narodna izdajstva klerikalizma, smo se združili takrat v skupne vrste, da smo izkazali čast moži, ki je tik pred smrtjo visoko dvignil prapor našega nacionalizma in da s tem pokazemo našim narodnim nasprotnikom, da v vprašanju narodne države ni nobene razlike med nami ki smo šli takrat s čistimi srci za pogrebom in smo si ponavljali besede klerikalnega voditelja: „Vi vsi, ki ste seme izkrvavelega naroda, mislite samo na to, kako boste združili vse svoje sile...“ In smo se do danes držali po teh besedah... Oni so pa mislili le na svojega strankarja, zavrgli njegov jugoslovanski nacionalni program in danes pišejo, da je bila „največja manifestacija, kakršne Ljubljana še ni videla“, ko je sedaj država v samobrambi morala zapoditi z ljubljanskega magistrata ljudi, ki vedno in povsod nastopajo proti nji...

Ali pa smo mislili, da je bila najslabša manifestacija — in tudi pisali smo tako — ko je prišel v Ljubljano dr. Korošec in mu je gospa dr. Tavčarjeva v Unionski dvorani izročila pet debelo vezanih knjig, popisanih s podpisami naših žen, mater in deklet, ki so do zadnje gorske koče podpisavale deklaracijo in se s tem izrekle za skupno jugoslovansko državo — saj se še spominjate, kako veličastno je takrat bila Ljubljana — in glejte, zmotili smo se, to ni bila „največja manifestacija, kakršne Ljubljana še ni videla“, ampak bila je zdaj, ko so hujšakci in demagogi morali zapustiti magistrat, ker niso hoteli priznavati ne državne oblasti, ne tistega jugoslovanskega narodnega narodnega čustva, ki je ponos ljubljani-

skega mesta... Ali pa smo pisali, da je bila „največja manifestacija, kakršne Ljubljana še ni videla“, ko se je 28. oktobra 1918. zgrudila stara Avstrija pred 14. Wilsonovimi točkami na kolena in smo po več ko 1000 letih tujega robstva dne 29. okt. na Kongresnem trgu, proglasili svojo narodno državo, ki jo je bila seveda med tem ustvarila junaška srbska vojska. To je bila — kakor se vidi na fotografijah — res veličastna manifestacija, ali vsaj morala bi biti največja, če bi se bili vsi zavedali važnosti tega dogodka, toda tudi ta manifestacija ni bila „največja“, kar jih je Ljubljana videla — ampak ta, ki je bila tako protidržavna, da jo je morala policija razgnati.

Našteti bi mogli še mnogo res veličastnih manifestacij, ko je Ljubljana pokazala svojo narodno in državno zavest n. pr. ono, ko je pisatelj Finžgar govoril svoj govor: „Jugoslavija ali smrt“... ali ono, ko je dr. Korošec govoril: „Dvignite glave, kajti bliža se Vaše odrešenje“, ali takrat ko je škof Jeglič pristopil na deklaracijo i. t. d. Toda vse to ni zdaj nič, to so zmote preteklosti, in vse tiste manifestacije so bile samo krinke, za katere so skrili svoje samopasne namene.

Geslo „Jugoslavija ali smrt“ je zdaj prevzela Orjuna — in klerikali so bore proti nji —, geslo „Dvignite glave, kajti bliža se Vaše odrešenje“ so pristaši istega dr. Korošca spreminili v „Povesite glave, ker se niste odrešili“ in škof Jeglič proklinja, kar je pred nekaj leti blagoslovljal. Zato je zanje „največja manifestacija, kakršne Ljubljana še ni videla“, ako kak Pirc, Stanovnik, Kremžar, Tokan, Lemež i. dr. v spremstvu par svojih pristašev naredi sprehod od magistrata do Prešernovega spomenika in pri tem zabavljajo čez državo in vkljub prepovedi hočejo lagati pred svojimi najetimi ljudmi.

Tako narodi žive lahko v velikih zgodovinskih zmotah. Zakaj so n. pr. Grki postavili spomenik Leonidu pri Termopilah in prokličili Efiljato? Zakaj niso naredili narobe? Ali ni bilo škoda ljudem, ki so tam padli? Efiljat je vendar hotel dobro: pripeljal je sovražnike grški vojski za hrbet in jim odprl pot v deželo Po „Slovenec“ bi bila to „največja manifestacija domovinske ljubezni, kakršne Grška še ni videla...“ Morebiti se bodo čez sto let učili otroci v ljubljanskih šolah nekako tako: pred sto leti je bila svetovna vojna: Srbi so se borili z orožjem, Slovenci in Hrvati pa z manifestacijami. V manifestacijah so bili oboji taki junaki, da so ves svet premagali pravzaprav oni, osvobodili Srbe in ustvarili svojo narodno državo. Zato so hoteli imeti prvenstvo v državi, posebno tudi za to, ker so bili najbolj kulturni... Ker jim Srbi tega niso hoteli priznati, so naskočili ljubljanski magistrat in so ga zavzeli. Tam so preklicali vse manifestacije, češ dam jim je žal, da so z njimi zmagali v svetovni vojni, posebno zato, ker jim Srbi niso mogli rešiti niti Goriške niti Koroške, katerih Slovenci z manifestacijami osvobodili niso bili mogli, in da proglašajo vse svoje manifestacije — torej tudi njih zmage — za ničeve, za zmote in prevare, in so rajši prvi na ljubljanskem magistratu nego drugi v Jugoslaviji in sploh zaradi kulture i. t. d., da ne priznajo države, posebno pa ne Srbov, ker je to ljudska volja in da gredo rajši v Avstrijo, Italijo, ali v internacionalo, nego da bi izpolnjevali dolžnosti v lastni državi. V znak, da mi-

slijo resno, je ljubljanski magistrat državi napovedal vojno. Srbi so bili vojne siti — oni so se namreč borili 7 let z orožjem ne z manifestacijami — in so poslali rajši gerenta na magistrat. Zdaj pa se je zgodilo nekaj, česar Ljubljana še ni videla. Ko so mestni očetje odhajali z rotovža, so kazali tako bojevitost, da jih je morala policija razgnati, zato je bila to „največja manifestacija svobodne Ljubljane“...

Hotel sem Vam, gospodična, napisati nekaj vidovdanskimi misli. Priznati bi morali ta dan vsi globoko svečano, resno in s toplo zavestjo njegove bolešne tragike, velikega herojstva in vznešene simbolike. Toda vsi ga ne bomo praznovali enako, kajti manifestacije so različne in celo pri isti manifestaciji nimamo vsi enakih čustev. Kar se dogaja pri nas v zapeljanih masah je tragično in smešno. Difficilne est satyram non scribere. Le pogledajte naš sedanji položaj v svitu vidovdanskega solnca! Ali smo padli res tako nizko, da bomo zatajili vse, kar je bilo v naši preteklosti lepega in velikega in oboževali enodnevnega bogove, ki se pojavljajo iz mračnih sfer sedanjosti, da zadoste svoji častihlepnosti in dobičkaželjnosti. Kje ste vi, vidovdanski junaki na Kosovu, ki

ste šli z zavestjo, da padete, ker je tako velevala čast in ponos narodnega imena? Kje ste vi vsi, ki ste trpeli stoletja in iskali potji na Kosovo, da postanete osvoboditelji? Kje ste vi junaki zadnjega stoletja, ki ste ustvarili sen naših največjih duhov? Vi ležite po grobovih, na Vašem delu pa se pasejo in ga hočejo uničiti podli ciniki, ki še nikoli niso bili zmorni žrtve. In njih izbruh do Vas in Vašega dela so „največja manifestacija“... Efiljat je postal junak in narod, ki mu sledi, gre v lastno pogubo. Toda v tisočih slovenskih src, ki so jugoslovanska, bo danes žarek spomin na Vas in vsi ti bodo glasniki novega življenja, dela in boja, da rešijo Vaš spomin skrunilcev in podležev, ki iščejo svoje efiljatske slave v boju proti Vam in Vašemu velikemu evan geliju. Da ne bo zopet Ljubljana videla „veličastnih manifestacij“, ki morajo biti konfiscirane, ker so nacionalna sramota — ampak bo zopet manifestirala v duhu onih velikih dnij, ki tvorijo njeno najlepšo zgodovino ko je vstajala iz malega pomemčenega zaslužnjega mesta v zarje Vidove, dokler ni bila osvobodjena po Vaših herojskih borbah in oživila v žarkih vidovdanskega solnca...

Ameriški individualizem.

Znani organizator prehrane zaveznških armad v času svetovne vojne in sedanji trgovski minister Združenih držav Hoover je izdal pred kratkim zanimivo knjigo „Ameriški individualizem“, v kateri razlaga, kako je Amerika tako kolosalno napredovala. Knjiga predstavlja obenem zelo poučno orijentacijo v mnogih gospodarskih in socialnih problemih. V naslednjem posnemamo glavne misli moža, ki zavzema v gospodarskem življenju Amerike eno najvažnejših mest.

Zadnjih osem let, pravi Hoover, opazimo, kako je obšlo revolucionarno gibanje dve tretjini zemeljske oble. Vzrok tega gibanja ne smemo iskati samo v nesrečnem izidu svetovne vojne zankatere države. Sama vojna je bila v svoji zadnji fazi borba socialnih naziranj. Vzrok socialnega gibanja izvirajo iz neenakosti in krivice, ki so se nakopičile od pamtiveka do neznosnega socialnega bremena in ki jim je svetovna vojna pripomogla, da so se izbile na površje. Temeljni vodilni princip človeške družbe so bili podvrženi v vojni teži preizkušnji. Velike teorije o zmagi nad bedo ki tare človeštvo, so našle svoje propagatorje in pristaše. Nastale so velike formule, ki so obetale na mah rešiti vse pereče socialne probleme. Ogromne ljudske mase so se organizirale pod svojimi prapori z nadami, porjenimi iz mizerije in trpljenja. In to silno socialno vrvenje se ni omejevalo samo na narode, ki so zašli v revolucionarni vrtnec.

Zdaj, ko je uhtnil vojni vihar je zavzele revolucionarno gibanje in prevratni pokret prvo mesto v družabnem življenju. Nemiri in nezačudenost izpodirja celo pri nas v Ameriki važne faktorje človeškega napredka. V velikih preizkušnjah in doživljajih, ki smo jih spoznali v svetovni vojni, smo dobili vsi mnogo novih naziranj in dolžnost nas vseh je, da proučimo te nove struje, če hočemo trezno opredeliti svojo bodočnost.

Te ideje so našle splošen odmev celo v onih državah, ki so v vojni manj trpele. Mnogi ljudje so upali, da bodo žrtve in težke posledice svetovne vojne prerodile in oduševile civilizacijo; mnogi so mislili, da bo popolnoma edinstvo v ciljih sledilo tudi popolno edinstvo v delu za popravitev napak, ki jih je napravila civilizacija v mirnem času. Toda dočim so bile vse duhovne in materialne sile usmerjene ka doseg edinega cilja svetovne vojne, smo zašli po vojni v kaos, iz katerega momentano ni izhoda. Socialno življenje je postalo tako komplicirano, pred nami stoji toliko novih problemov, da je orijentacija zelo težka.

Potom napetega proučavanja socialnih problemov smo naleteli na gotove nazore, ki morajo postati temelji našega nacionalnega življenja in iznebiti vsega nedosegljivega in prehodnega, da bi mogli jasno opredeliti prave, stalne in trajne vrednote naše civilizacije. Pri proučavanju teh problemov se moramo bolj poglobiti v našo politično in gospodarsko strukturo, zakaj ona izraža naše socialno naziranje in je mehanizem družabnega reda. Pri tem pa ne bo odveč, če si ogledamo politične in duhovne principe, s pomočjo katerih se je Amerika polagoma dvignila do svoje sedanjice višine in ugleda. To je potrebno ne samo, da obvarujemo te principe pred nevarnostjo napadnih naziranj, temveč, ker je še važnejše, da lahko tudi sami ostanemo na poti ka napredku.

Pet ali šest velikih socialnih nazorov se bori v današnjem svetu za prvenstvo. Eden teh je ameriški individualizem in individualizem demokratičnih evropskih držav, ki so ohranile gotovo rezerviranost napram stanovan in poklicem. Ostala socialna naziranja so: komunizem, socializem, sindikalizem, kapitalizem in končno avtokratizem, ki temelji na dednem pravu, vladavini, na militarizmu ali na božjih pravicah vladarjev. Vse te struje kipe danes v vsaki državi. Tu ena, tem zopet druga zmaguje, kakor so pač krajevne in časovne razmere. Prikolone so tako, da neprestano vplivajo na vlado in ljudstvo. Nekatere teh idej so morebiti bolj prikladne za eno raso kakor za drugo. Nekatere so lažnive, druge resnične. To, kar nas v danem slučaju zanima, je njihova borba s fizičnimi in duhovnimi silami v Ameriki.

Pristaši nekaterih omenjenih socialnih programov se trudijo, da bi izpodbili naše ameriško naziranje, nekateri tak pristaji, kakršni so tudi med nami, pa nas skušajo pregovoriti, naj zamenjamo naš preizkušeni individualizem docela ali deloma s to ali ono njihovo teorijo. Oni trdijo, da so naši socialni temelji nezdružljivi, da se je tako feudalizem in avtokratizem, kakor tudi ameriški individualizem izživel in da ga je treba odpraviti. So ljudje, ki res z nezaupanjem gledajo na naš družabni red, ali pa so jim zmešale glavo krilate fraze razveznih duhov. Zakaj v vrtincu sporov se človek kaj rad spozabi, da hvali ali graja z besedami socialna in gospodarska načela. Toda s svoje strani tudi mi ne smemo pozabiti, da imajo nekatere fraze izredno učinkovitost, ki silijo mase ka aktivnosti. Med take fraze prištevamo »diktauro proletarijata«, »kapitalistične narode«, »Nemčija nad vsemi« itd. Zadostuje, da omenimo nekatere od teh, ki so se v zadnjih desetih

letih tako naglo razširile, da nas postane groza socialnega in političnega razdeljanja, ki bi nas oploilo tam, kjer demagogi vzbujajo živalske instinkte mržnje, ubijanja in razdiranja pod najlepšimi formami političnega idealizma.

Kar se tiče mene, moram takoj spočetka izjaviti, da je izkušnja, ki jo imam od sedemletnega službovanja v grozotah in morijah svetovne vojne, utrdila in povečala v meni vero v čisto resnico, mogočnost in življenjsko sposobnost evolijskega procesa, v katerem se je razvila doslej naša država. Tekom sedemletne borbe proti gospodarskemu nazadovanju, socialnemu razpadu, neprestanim političnim intrigam in vsem, kar more povzročiti kaos osebnih in stanovskih konfliktov, sem spoznal, kako malo pomena pripisujejo ljudje socialnim temeljem in kako velika je potreba, da se lotimo točnega in sistematičnega proučavanja njihovega važnega pomena za človeško družbo. Zato pa sem ostal individualist, neustrašen individualist. In naj še povem, da sem ameriški individualist, zakaj Ameriko so vedno vodili ideali, ka ustvarjajo progresivni individualizem.

Ni dvoma, da ima individualizem, ki se giblje v gotovih mejah, za posledico mnogo neenakosti, tiranije, zatiranja in krivice. Amerika pa je ublažila naziranje individualizma s tem, da mu je dodala princip, ki izključuje vsake skomine glede zatiranja, bodisi od strani oblasti, ali industrije in trgovine. Ako hočemo biti deležni dobrih individualizma, njegove vzpodbude in iniciative, razvoja dela in razuma, popolnega razmaha umstvenih in duševnih sposobnosti, se moramo omejiti na točni in opredeljeni ideal ameriškega individualizma: enakopravnost v možnosti udeleževanja. Ako hočemo ohraniti te dobrine, moramo ublažiti surovost individualizma in pospešiti napredek s pomočjo tistega čuna dolžnosti napram skupnosti, ki je postal bistvena poteza v našem narodu.

Ni mi torej treba govoriti o individualizmu v drugih državah, temveč o ameriškem individualizmu. Naš individualizem se razlikuje od onega drugih držav v tem, da temelji na nastopnih višjih principih: ko vodimo družbo ka napredku s pomočjo sposobnosti posamičnih oseb, moramo osigurati vsakemu individuumu možnost, da doseže v družbi tisti položaj, do katerega ima pravico po svojem intelektu, značaju, podjetnosti in sposobnosti; pri rešitvi socialnih problemov se moramo iznebiti zastarelih stanovskih formul, da razvijemo marljivo delovanje vsakega individua do skrajnih uspehov; individuum moramo pomagati, da doseže svoj cilj, z vso kompetenco, ki jo imamo, in z zavestjo lastne odgovornosti; z druge strani pa je individuum sam dolžan, da se utrdi in osamosvoji v borbi s konkurenco.

Individualizem se ne more obdržati kot temeljno načelo v družbi, če se opira na zakonito pravico pogodb, lastnine in politične ravnopravnosti. Samo to zakonito pravočinstvo ne zadošča. V našem individualizmu smo že davno odpravili princip »vsak zase«, ki je prevladoval v 18. stoletju; ta princip je zahteval, naj dela vsak zase in da naj gredo ka vragu tisti, ki pridejo za nami. Mi smo zamenjali to naziranje z idealno maksimo Abrahama Lincolna — ravnopravnost v možnosti udeleževanja. V imenu in interesu socialne in gospodarske pravičnosti smo uzakonili to maksimo, ker smo se prepričali, da so tisti, ki pridejo za nami, graditelji našega družabnega hrama, da niso vedno najboljši tisti, ki stoje na čelu, ali najslabši oni, ki stoje v ozadju, in ker smo se prepričali, da socialna krivicačnost ruši samo pravičnost. Mi smo se prepričali, da se daje največja vzpodbuda za produktivnost tam, kjer se delo pravično deli. Mi smo se tudi prepričali, da je pravično, razdelitev mogoče doseči samo z gotovo omejitvijo silnišjih in vladajočih. V 20. stoletju smo šli celo še dalje, ko smo osvojili najširši princip dolžnosti in odgovornosti pred drugimi kot temeljni princip individualizma.

Glede vprašanja, v kakšnem položaju je individualizem v starem svetu (v vsakem oziru smo dali mi Evropi več, kakor ona nam), moramo priznati resnico, da je ogromna razlika med princip in duhom individualizma v starem svetu in onim, ki smo ga osvojili mi. In res, mi imamo svoj lasten poseben socialni sistem. Mi smo si ustvarili ta sistem s pomočjo šole, ki smo jo pohajali v kaos socialnih problemov Evrope. Naš družabni red je preizkušen, mi ga izpopolnjujemo in smo pogosto skušali, da ga točno ocenimo in kritiziramo. Naš družabni red je prost vsakega avtokratizma in ne dela kompromisov z njim, temveč se bori proti njemu. Naš družabni red ni kapitalizem, ne socializem, ne sindikalizem, ne mešanica teh naziranj. Kakor večina Amerikancev, tako tudi jaz ne priznavam nikomur pravice, da definira naš družabni red z eno frazo, n. pr. kapitalizem, plutokracija, proletarijat, buržuazija ali kaj sličnega, ali da ga prištevata katerikoli kategoriji, ki dovoljuje, da vlada ena skupina nad drugo.

Socialna moč, o kateri govorimo, stoji mnogo višje in je veliko bolj važna. Ona izvirata iz nečesa veliko bolj trajnega, iz edinega vira človeškega napredka — iz principa, da je treba dati vsakemu individuumu priložnost, da razvije do največje stopnje svoje osebne sposobnosti, s katerimi je obdarjeno njegovo srce in razum. To je edini vir napredka, to je ameriški individualizem.

• 4896 kilometrov med zajutrekom in večerjo. Avljetični poročnik Mughan je 28. tm. zajutkoval v New Yorku, večerjal pa je v San Franciscu. Za pot je rabil 21 ur 40', med temi za let 19.26. Razdalja znaša 4896 km. Srednja hitrost je znašala na uro skoraj 230 km. Predsednik Coolidge mu je brzojavno čestital.

Miran Jarc:

Gledanja.

6. Tisto.

Iz dnevnika vsevsekega skitalka.

...Kam, kam naj izbežim pred grozno tišino, ki preži iz vseh stvari, živali in ljudi kot sfinja na izgubljenega sina.

Človek se človeka boji. Drug drugemu se umikajo, trdo se zapirajo v svoje hiše, kot da jih zalezujejo nočni tatovi.

Povsod so me sprejeli s plaho besedo, kot sproščeni so živeli, kadar sem se poslovlil od njih. Mislil sem, da jih le jaz vznemirjam. Zdaj pa, ko sem prehodil vasi in mesta, dežele in države, vem, da je vsakdo tat in gospodar obnem.

In spominil sem se svojega davnega prijatelja, ki živi visoko v gorah, in podal sem se k njemu. Tu ne brne brojavne žice, niti drdranje vlaka v daljavi ne čuješ, samo redka drevesa strme v pooblačeno nebo kot znalci vesoljnega neurja.

Kajti tudi tu sem se sklanjal pod svinčeno težo temnega ovzdužja in že sem hotel po ure in ure dolgel romanju okreniti svoj korak, ko sem ne da-leč pred sabo že ugledal samotni gra-

dič svojega prijatelja Roka, ki ga je od hipa do hipa osvetila vznemirajoča bliskavica.

Kako sem se bil — po desetih letih — pri vstopu v zgornjo sobo začudil, ko sem videl pri Roku zbrane svoje davne znance in tovariše, ki so prav tako, kot jaz prepotovali nešteto dežel in ki smo se v življenju docela oddaljili in se porazgubili vsak v svojo smer. Obstrmel pa sem, ko sem opazil na obrazih vseh gostov potrlost in molčečnost, ki se je najmučnejše izražala v steklenem pogledu gostitelja Roka in njegove žene. Še bolj pa sem se začudil, ko sem zvedel, da so vsi ti gosti pribežniki kot jaz, ki so se na severu in jugu, vzhodu in zahodu, ob uri najstrašnejšega molčala spomnili svojega nekdanjega podpornika, gospoda Roka, moža miru in mere. Toda noč je bil tudi on sam plah kot vsi ostali. Te naraščajoče groze, ki se je vedno ožih kolobarjih, vijoča od obzorja človeštva, vila okrog tega samotnega poslopja, niso mogli vsrkati vase niti valovi vztočnih dišav, ki so pluli od mahagonijeve mizice lepe gospe Marije, niti jih niso mogli razsekati ostri trozvoki iz klavirja, pri katerem je sedel blede godbenik. Človeška beseda se je odbila od srca kot od skale nad brezdnom in je votlo odmevala boječe

nihala kot nitka, dokler je ni prežal nebeški meč, ki je strahotno zablisnil čez grobno molčanje nočnega vseмира. Gosti so polagoma odšli v drugo sobo k šahu. Gospa Marija me je zadnjega ustavila in s svojo belo roko pokazala na kipe in sohe in slike po omarah, mizah in stenah. Videl sem Afrodito, Artemido, Ateno, Apolono, tihožitja in zatidja pokrajinarjev 19. stoletja. In spet je gospa pokazala na pozabljene rože v vazah na klavirju in mizicah za knjige, ter pristavila:

»Glejte, tako tiho in lepo je bilo našino življenje, odkar sva se z možem priselila semkaj v gore. Toda, odkar...«

Vztrepetala je.

»Odkar je kupil... ono...«

Kot mesečnik ob nenadnem kriku se je zdznila... odkar je kupil ono — želvo!«

Na klavirju je dremala čudna oklop-njača. ki je prej nisem bil niti opazil.

»Vse noči me je pred njo strah.« je gospa nadaljevala. »In radi nje sva se odtujila drug drugemu. On je kakor zblaznel. To ostudna žival celo obožuje, meneč najti v njej skrivno prispodobno za strašno brezbriznost usode. In tako se je zgodilo, da so oni (menila je goste v sosednji sobi) okanjeni za mir, ki so ga mislili doživeti pri naju.

aradi tega — pomislite! — Vrzite

jo skozi okno! — Ne, ne, — potem bo šele, potem...«

Želva se je predramila. Počasi ti-paje s svojimi kremplji se je nerodno pomikala po mahagonijevi deski. Iz oklepa je iztegovala kačjo glavo, ki se ji je ustnica ožila v pokrnel ptičji klun. Luskinje n koži pa so spominjale na ribo, dočim je v očeh mirovala brezmejnja otopenlost in otopenla brezmejnost, brezčasje in brezbrizje ničesa.

Medtem so k nama prišli še ostali.

Zunaj pa je bliskalo in grmel.

Gospod Rok je — kakor v imenu nas vseh — zamolklo spregovoril:

»Glejte — to je vzrok naše in naših bližnjih in daljnih bratov groze, to...«

Očividno je menil želvo, oziroma p o d o b o želve.

V tem hipu pa je orjaški grom pretresel vse židvje, da smo onemeli kot omamljeni in vsi še znoči na klavir in spominjajoči se Rokovih besed: »to je vzrok — groza«, smo videli, kako je iz temnega kota padel na oklopnjačo star — križ!

»To je vzrok groze.« sem si šepetal in strmel v križ, ki je vso žival pokril in je njega podoba zrastle v brezstrešje.

Križ! Križ! smo si v duhu ponavljali in se zavediti prav vsi strašne veličine tega spoznanja. In podali smo si roke, stoječi na usodnem razpotju. »

Pogled po svetovni politiki.

Francija in Nemčija.

Zmaga levičarskih strank pri volitvah v francoski parlament je presenetila ves svet, tudi Nemce. Ti nikakor niso računali na možnost padca g. Poincaréja. Pričakovali so pač minimalen uspeh leve, a nikakor ne tako velikega. Upliv teh volitev pa se je pokazal pri stranki nemških nacionalistov, ki si je izvajala pri volitvah lepo zmago in tvori sedaj najvažnejšo skupino v Reichstagu. Njih odločen nastop se je pokazal takoj. Zahtevali niso samo, da sodelujejo pri vladi, temveč da vstopijo v njo takorekoč kot voditelji. Zahtevajo zase najvažnejša mesta, s katerimi bi mogli po svoji volji voditi nemško politiko.

Že prej so bili odločeni, se postaviti na čim najbolj rezervirano stališče glede poročila izvedencev. Rezultat francoskih volitev pa jih je še bolj utrdil v tej odločitvi. Sklenili niso samo, da bodo »proučevali« to poročilo, v upanju, da ga slednjič ovzržejo, temveč predvsem so se odločili začeti boj zoper najtehtnejšo točko tega poročila, zoper kontrolo nemških železnic. V tej točki se skladajo z večino države. Nemčija se brani in se bo odločno branila podvreči mednarodni kontroli, četudi bi bila zelo lahka, organizacija svojih železnic, predvsem upostavitvi tarifov, ni To kontrolo odklanjajo iz moralnih in materialnih vzrokov. Izredno prosperiranje Germanije pred vojno je imelo pred vsem svojo podlago v razvoju železnic. Vse gospodarsko življenje je bilo z njimi v ozkem stiku. Z dobro premišljeno in komplicirano igro tarifov so voditelji cesarstva favorizirali eno ali drugo industrijo, tvorili, regulirali ali pospeševali trgovske toke, uničevali tujo konkurenco itd. To so prednosti in orožja, katerim se Nemčija noče odreči.

Kontrola železnic pa je glavna točka v poročilu izvedencev. To je najbolj varno in najbolj produktivno jamstvo. Ako se ta točka odpravi, nima vse poročilo nobene vrednosti več.

Ako bi prišla v Nemčiji nacionalna vlada na krmilo, s katero možnostjo je treba prej ali slej računati, potem bo edino tesno sodelovanje in enotno nastopanje Francije in Anglije lahko prisililo Nemčijo, da respektira izvedeniško poročilo.

Če se ne bo vršil zadosten pritisk s strani zaveznikov, potem obstoja celo večja ali manjša možnost zopetne upostavitve monarhije v Nemčiji. Na prestol pa ne bo poklican bivši cesar, ki je v vsakem oziru popolnoma diskreditiran, pa tudi ne kronprinč, zoper katerega obstojajo resni pomisleki in ima mnogo nasprotnikov, temveč sin zadnjega, ki ima osemnajst let.

Ce bi prišli nacionalisti do vlade, bi v primerenem trenutku začeli z operacijami. Uprati bi se jim mogli edino socialisti, toda ti so izgubili premočno pri volitvah; od 171 glasov so padli na 100. Vse, kar so izgubili, so pridobili komunisti, katerih je 62 namesto 16. Teh se pa nemška vlada, pa naj bo že nacionalistična ali ne, prav nič ne boji. Če bi se ganili, ve, kako jih je treba obvladati: s strojnimi puškami in tanki. Vsako začasno ojačenje komunistov pride takoj prav nacionalistom, ker se vse zmerne in meščanske stranke boje boljševizma. Edini pomislek, ki ga imajo monarhisti proti restavraciji, je slab vtis, ki ga bi napravila v Angliji in predvsem v Franciji.

Nobena skrivnost ni, da se Nemci zopet pripravljajo na vojno. V zadnjem času se vedno bolj oborožujejo, celo Angleži polagoma spregledavajo te stvari. Tajno sodelovanje med nemško regularno armado, imenovano Reichswehr, in tajnimi vojaškimi nacionalističnimi organizacijami, se poglablja. Trenutek ni več daleč, ko se bo vse to javno pokazalo. Posledice tega pa lahko postanejo za vso Evropo usodopolne!

Prilastitev snopa med Ameriko in Japonsko.

31. maja je japonski poslanik v Washingtonu predal vladi Zedinjenih držav memorandum, ki je bil protest proti vseljenjskemu zakonu, katerega je parlament sprejel 26. maja.

Ne da se zanikati, da znači ta zakon toliko kot zatvoritev Amerike japonskim izseljencem. Japonska se je sicer že prej pri diplomatiskih pogajanjih zavezala, da bo kolikor mogoče omejila to izseljevanje. Da je pa Amerika napravila iz teh diplomatiskih dogovorov ameriški zakon, je japonsko javno mnenje silno razburilo.

Dejanski položaj se brez dvoma ni spremenil, toda moralni položaj je čisto različen. Dosedaj je šlo za prijateljski dogovor med obema državama. Sedaj pa gre za uzakonjeno izključitev celega človeškega plemena. Ameriški zakon stavi Japonsko v isto vrsto z ostalimi azijskimi plemeni, kot so n. pr. Kitajci in Indijci. S tem je odvzel tokijski vladi značaj zapadne vlade z

vsemi privilegiji, ki jih vsebuje. Svetovno stališče Japonske je torej ogroženo.

Najvišji interesi dežele so pri tem prizadeti, da celo njena čast. Vsaj Japonci razumevajo položaj s tega stališča. »Mi ne ljubimo vojne,« piše nek japonski časopis, »toda čuti časti nas bo prisilil, da vržemo rokavice.«

Seveda je ameriška vlada odgovorila na japonski protest. Besedilo tega odgovora je bilo objavljeno 19. t. m. Odgovor je zelo uljuden in prijazen, med tem ko je bila japonska nota ostra. Kot je to navada v diplomatiskih odgovorih, g. Hughes ni odgovoril na glavno očitaje. Skušal je samo dokazati, da novi zakon ničesar ni spremenil v položaju; poslušaj se je pri tem besed predsednika Coolidgea, ki sicer ni bil za ta zakon, a ga je vendar potrdil, priznavajoč, da je edina razlika, ki jo zakon uvaža, ta, da se vseljevanje kontrolira legislativno in ne več diplomatsko.

G. Hughes je nadalje pokazal, da je kongres z zakonito ureditvijo vseljevanja storil nekaj, do česar je imel pravo. To pravo se mu ne more odrekat potom kakega diplomatskega akta. Pravo tega zakona je bilo že formalno rezervirano v japonsko-ameriški pogodbi l. 1894. V vseh teh točkah je položaj Amerike zelo trden. Kot je pisal New York Herald, smatra Amerika diskusijo za končano. Bati se je samo, da Japonska ne bo tako lahko sprejela istega mnenja in se ne pridruži mnenju lista »Timesa«, ki pravi, da pušča ameriški odgovor stvar na točki, na kateri je bila prej.

Blizanje med Herriotom in Macdonaldom.

Herriot je hitel na sestanek z Macdonaldom. V Nemčiji so mislili, da ga bodo notranji odnosi zadrževali še dalje časa od zunanjega delovanja, pa so se zmotili. Herriot vidi, kako se treba poizuriti za rešitev reparacijskega vprašanja, ker odlašanje samo jači odpor. Angleški in francoski listi sozlasno zatrjujejo, da je pogovor med Herriotom in Macdonaldom v Checquersu potekel povsem sporazumno. Vlada načelnika se obrneta še do Belgije in Italije, na kar se vrši sredi julija v Londonu konferenca, na kateri se store sklepi o proceruri, ki bo sledila. Oba ministrska predsednika sta se dogovorila, da posetita skupno bodoče zborovanje Društva narodov. Macdonald se po francoskih informacijah zavezuje za to, da bi istopila v Društvo Nemčija, označujoč njen vstop za predpogoj k rešitvi problema varnosti in razorožitvene kontrole. V novo konstelacijo seima včlenili izvedba pogojev Dawesovega poročila. Angleški premier smatra dalje z ruhrsko okupacijo zvezana vprašanja, ki so bila doslej glavna ovira francosko-angleškemu sporazumu, za dopolnilo k varnostnemu problemu. Trenutek vojaške izpriznitve, sankcije in železniški režim odpadejo iz diskusije takoj, ko se v Društvo narodov vstvari zadostno jamstvo za varstvo in izvedbo reparacijskega načrta. Herriot je v pogovoru z novinarji izjavil, da je trdna njegova vera v antanto, za katero je deloval po svojih najboljših močeh. Zbližanje med našimi narodi je storilo veliko delo v preteklosti; to je danes in v bodočnosti za svetovni mir naravnost zahteva. Novi francoski ministrski predsednik Herriot je spoznal, da je vsak kulturni, gospodarski in socialni napredek v državah odvisev od udeležitve velikih evropskih preblemov. Tozadevno se razločuje od svojih prednikov. Herriot stremi po vsem po edinstvi med aliranci, ki je ključ k pomirjenju Evrope. Dosedanje Herriotove izjave kažejo bistveno bližanje Macdonaldovim pravnim nazorom. Ako se po tej poti vstvari trdna francosko-angleška vez, ki bo držala tudi druge zaveznike, je upati na skorajšnji sporazum v reparacijskem problemu.

Poincaréjev opomin.

Poincaré je imel v Verdunu pri vojni proslavi govor, v katerem je izjavjal, da izvestnim inozemcem ni všeč, ako se Francozi spominjajo svojih zmag, in dobijo se nezavestni ali zaslepljeni Francozi, ki bi radi zastili žalost in slavo Francije in pozablajo na vse virgli francosko ljudstvo v roke prejšnjega sovražnika. Ako bi bila Nemčija po vojni izpolnjevala svoje obveznosti, bi se lahko opustila vsaka jeza in moč bi bili brez sovraštva normalni odnosi z njo. Ali Nemčija ni imela od premirja dalje nikakega drugega stremiljenja kakor izogibanje se reparacijskega plačila. Izpraznitev Poruhrja bi bila velika nepredvidnost. Nemčija bi videla v njej samo znak slabosti in bi se še bolj kot doslej vpirala versailleski pogodbi. Poincaré ima morda povsem prav, ali miren je lahko že radi tega, ker je v Herriotovem kabinetu vojni minister Nollet. Kako so zarjuli pan-germanistični listi, ko so zagledali njegovo ime med novimi ministri. No-

llet pozna Nemčijo temeljito z vseh strani in Nemci poznajo Nolleta in njegovo energijo in pripranost, da bo najodločnejše odbil vse proti Franciji naperejene nakane Nemcev baš on. »Deutsche Allg. Zeit.« je rekla, da je pravi francoski ministrski predsednik sedaj Nollet in ne Herriot. Dva človeka sovražijo do skrajnosti v Nemčiji. Ta dva sta Poincaré in Nollet. Po odpadu Poincaréja je torej ostalo staro skrajno sovraštvo, razlito na Nolletovo ime. To dejstvo pričča dovolj jasno, da Nemci po Poincaréjevem odhodu ne smejo misliti na to, da nastopajo časi v katerih bi se mogli začeti obnašati, kakor da niso bili poraženi kot je bilo zapisano v Versaillesu.

Od neplodnosti k plodnosti.

Ameriške Zjedinjene države bodo objavljene na konferenco, ki bo sredi julija. Na dosedanja vabila k reševanju evropskih preblemov smo čuli iz Amerike vedno jednak odgovor: Sporazumite se najprvo med seboj, potem bomo pomagali! Sedaj sta ubrala Francija in Anglija skupno pot napram Nemčiji in Belgiji ter Italiji bosta sigurno solidarni. Trden dogovor je tu, toraj naj se približa še Amerika, to tem boli, ker gre za izvedbo Dawesovega načrta. V Washingtonu so zelo zadovoljni s potekom pogovorov v Checquersu. Zato pa naj ugodne francosko-angleški želji, da bi se udeležil general Dawes osebno napovedane konferencie. Macdonald je v spodnji zbornici odločno izjavil, da se pripravljajo popolno sporazumljenje med zaveznicami in tako je pričakovati prave medzavezniške konferencie, katere naj bi se udeležila tudi Amerika. S francoske in angleške strani se gladi pot Nemčiji, da ne bo povoda za izgovore o nasilstvih, nastavljenih prevarah in nameravanem izmozgavanju Nemčije.

Nemški poslanik v Parizu Hoersch je te dni poročal v Berlinu, da je v pogovoru s Herriotom dobil jasen vtis, da hoče novi francoski premier brez dvoma napram Nemčiji voditi politiko spravljivosti in pričakovati po njegovem mnenju v bližnjem času nov dokaz za izpremembo v smeri francoske politike napram Nemčiji. Vse to dozori na prihodnji konferenci. V Checquersu so pogovori uspeli izborni, zato upajamo, da bo plodna tudi juljska konferenca ter da sploh nastopimo dobo uspešnih sporazumov in sklepov, ki spravijo do rešitve reparacijske in vsa druga vprašanja. Mnogo je v tem pogledu odvisno od Amerike. Ako bo na konferenci navzoč zastopnik Zjedinjenih držav, se bo Nemčija obnašala vse drugače kakor pa v slučaju, ako ga ne bo.

Vojaška kontrola.

Ko se je vračal dr. Beneš iz Zeneve, je izjavil novinarjem, da je imelo med vprašanji, katere so se obravnavala v Svetu Društva narodov pod njegovim predsedstvom, pravi mednarodni in splošni pomen vprašanje vojaške kontrole v Evropi. Spočetka so bila težka razkritja, ali končno se je dobila oblika, ki je bila sprejeta soglasno. Že dejstvo, da se je to vprašanje obravnavalo v Svetu, je znak nove dobe. Kakor je tudi Jovenel opomnil, se bliža trenutek, ko preneha medzavezniška vojaška kontrola v raznih državah, ki so jej podrejene. Trenutek, ko bo ta kontrola prenešana na Društvo narodov, da jo bo ono izvrševalo, bo ogromnega pomena, ker bo znak, da prehajamo iz izjemnega stanja k normalnim odnosom. Nismo še tako daleč ali omenjeni trenutek se bliža...

Iz raznih držav.

K sanaciji Avstrije, o kateri se je razpravljalo v Zenevi, se je uradno razglasilo, da se je kazala tudi to pot naklonjenost državi in da je izvršen važen korak naprej v ureditvi uprave. Tudi o madžarski sanaciji se je govorilo. Madžarska vlada je pričela uredniševati administrativno reformo. Pogajanja za mednarodno posojilo potekajo ugodno. Zanimivo je, da se je odločevalo o pomoči Avstriji in Madžarski pod predsedstvom Čeha dr. Beneša. Tako je kazala Praga svojo dobrohotnost Dunaju in Budimpešti. — Bliza se priznanje Rusije s strani Francije. Glede priznanja se mora francoska vlada dogovoriti še z ameriško, ker se je bil Poincaré zavezel za enotno nastopanje z Zjedinjenimi državami napram sovjetski Rusiji. Po izvršenem priznanju odpotuje v Rusijo misija s poslancom Moutetom na čelu, da naveže z njo nove gospodarske stike. — Takozvani Vranglov otok si hočejo prilastiti Američani. Leta 1867. ga je razkril ruski preiskovalec Vrangl. Na otoku so zaloge premoga. Leta 1922. je priplula tja angleška ekspedicija in ga proglasila za angleško last. Iz tega se je bil razvil oster spor med sovjetsko Rusijo in Anglijo. Sedaj je hotela posadka nekega parnika zasesti otok, izobesiti ameriško zastavo in spraviti otok pod ameriško upravo. Iz tega nastane nova napetost med Rusijo in Ameriko. — Anglija je pretzala di-

plomatične vezi z Mehiko. Tamkajšnji angleški zastopnik Cummius, ki je živel v deželi že dolgo časa, se je obnašal napram mehiškanskim oblastim arogantno, tako da so mu končno rekli, da naj odpotuje prostovoljno, sicer ga izženejo. V Londonu razburjenje. Sedaj je Cummius odšel in pretrgani so diplomatični stiki. — Zunanja politika republikanske Grčije se hoče poravnati s Francijo. Novi grški zastopnik v Parizu je bivši zunanji minister Politis, znan prijatelj Francozov. Ta ima nalogo, da zravna dolgo časa obstoječa nasprotstva in obnovi dobre in prijateljske vezi s Francijo.

Izlet »Jadranske Straže« duž Jadrana 13.-23. jula.

(Definitivni program iz uslovi učestvovanja.)

Javljaj nam Centrala Jadranske Straže iz Splita:

Kao što je već u dnevnoj štampi javljeno, Centrala Jadranske Straže i njeni Glavni Odbori u zemlji priredjuju od 13. do 23. jula ov. god. veliki monstre — izlet od Sušaka do Kotora, skopčan sa mornaričkim svečanostima u pojedinim mestima koja će se ticati, manevrima flote, razgledanja znamenitosti naše obale itd.

Program je putovanja definitivno redigovan, tako će izletnici stići na Sušak dana 13. jula, ukrcati se na jednu ili više najudobnijih naših parobroda, i, tičući Kraljevicu, Bašku, Rab, Šibenik, Trogir, Split i okolice, Gruž, Dubrovnik, Boku Kotorsku (gde će biti glavne svečanosti), Korčulu, Hvar, Vis, Komizu i Preko kod Zadra, vraćajući se posle 10 dana putovanja za najpovaljnije dobi po našem divnom Jadrana, na Sušak dana 23. u 6 s. u jut.

Upravo su završeni i pregovori sa upravom Jadranske Plovidbe te su fiksirani i uslovi za pojedine učesnike. Ovi su:

Cena je za pojedinca ukupno za I. klasu Din 3800 a za III. klasu Din 3300. Razlika između obeh klasa jest u tom što su izletnici odeljeni pri spavanju i ručanju, čim je obim klasama jednako dozvoljen pristup u sve delove ladje. U ovim je cenama uključena i hrana, bez pića, za sve vreme putovanja, a sastoji se iz prvorazrednih jela. Svaki je učesnik dužan da uzima hranu na brodu.

Izletnici se prijavljuju kod najbližeg im Gl. Odbora. Ako je nekome iz mesta gde ne postoje Gl. Odbori Jadranske Straže zgodnije da se prijavi direktno Centrali, može da to učini s tim, da skupa sa telegrafskom prijavom pošalje takodjer telegrafski čitavi iznos novca. Svaki pojedini Glavni Odbor organizuje izletnike iz svog područja i utanačuje dan kad će se izletnici priključiti vozilu i otputovati za Sušak. Po svojoj će prilici imati učesnici iz zemlje na raspoloženju poseban voz, za koji će plaćati sniženu (po-svojoj prilici za 75%) cenu. O tom će dobiti obavesti poslednjih dana od svog Glavnog Odbora.

Sudeći po mnogobrojnom upitima koji su Centrali stizali u toku priprema, opravdana je nada da će se prvom izletu ova kore vrsti priključiti veliki broj učesnika iz svih krajeva naše domovine, što bi bilo poželjno s obzirom na veliku korist koja će iz tog rezultirati koliko za budućnost našeg Jadrana, toliko i za obaveštenost svakog pojedinog učesnika o našem, što je najdragocenijim biserom naše otadžbine. Preporučamo stoga da se svatko, tko ikako može, priključi izletu i pohita na naše more, na naš Jadrana.

Obzirom na apsolutnu kratkoću vremena potrebno je da svak stvori najhitniju odluku i neposredno se prijavi svom Glavnom Odboru, odnosno Centrali. Dana 2. jula Centrala mora znati do u detalje tačne kolike će izletnika prisustvovati i koliko ladja treba da angažuje, pa se preko toga dana ne će ni u kom slučaju moći da uzme u obzir nikakova prijava. Stoga u sredu 2. jula u podne svi Glavni Odbori zaključuju prijavu i javljaju Centrali rezultat, te je apsolutno nužno da se do toga časa javi poslednji učesnik i polji čitavu sumu. Za ovo mesto imaju se interesenti prijaviti Glavnom Odboru Jadranske Straže u Ljubljani, kod predsednika dra R. Marna, rač. odelj. min. trg. in industr. gde će dobiti sve detaljne informacije i moći da polože svoj novac.

POTNI PROGRAM MORNARIŠKIH DNI JADRANSKE STRAŽE U JULIJU 1924.

13. jultja. (Nedelja). Sprejem gostov na Sušaku ob 13. pri prirodu brzovlaka. Razvrstitev gostov po kabinah parobroda. Obed na parobrodu. Ogled Sušaka. Na večer zabava in razsvetljava na čast gostom.

14. jultja. (Ponedeljek). Odhod iz Sušaka ob 7. Prihod v Kraljevicu ob 7.30. Odhod iz Kraljevice ob 9. Prihod v Crkvenicu ob 10. (Kopanje po volji). Odhod iz Crkvenice ob 13. Obed na morju. Prihod v Baško ob 14.30. Odhod iz Baške ob 15.30. Dohod v Rab ob 17.30. Večerja v Rabu na parobrodu, kjer se tudi prenoči.

Vožnja po morju traje pet ur.

15. jultja. (V torek). Odhod z Raba ob 7. Prihod v Šibenik ob 14. Potuje se preko zadarskega kanala. Prenoci se v Šibeniku radi pregledovanja znamenitosti in vodopada na Krki.

16. jultja. (Sreda). Odhod iz Šibenika ob 11. Prihod v Trogir ob 13.30. Prihod v Split ob 17.30. V Splitu se gostom priredi svečani sprejem od strani društva in meščanstva. V Splitu se prenočuje.

Vožnja po morju traje štiri ure.

17. jultja. (Četrtek). Ogledovanje Splita in okolice. Odhod iz Splita ob 23. a potuje se preko splitskega, makarskega, korčulanskega in mljetskega kanala v mesecini.

Vožnja po morju traje 10 ur.

18. jultja. (Petek). Prihod v Gruž ob 9. Ogled Gruža, Dubrovnik in okolice; prenoči se v Gružu. Zvečer javna zabava.

19. jultja. (Sobota). Odhod iz Gruža ob 7. Prihod v Kotor ob 11. Ogledovanje mesta. Odhod iz Kotora ob 16. Prihod v Tivat ob 17. Prenoci se v Tivtu. Ogledovanje arsenala in drugih mornariških objektov. Zvečer javna zabava.

20. jultja. (Nedelja). Odhod iz Tivta ob 7. Prihod v Ercegnovi ob 8. Tu se izvrši veliko odkritje spomenika ustreljenima kapetanoma Hadžiji in Srzenticu ter drugim Bokečcem. Odhod iz Ercegnova ob 24.

21. jultja. (Ponedeljek). Prihod v Korčulo ob 7. Odhod iz Korčule ob 10. Prihod v Hvar ob 13. Odhod iz Hvara ob 16. V Vis se pride ob 17. a odide se ob 18. V Komizi se pristane ob 19. Tu se prisostvuje lovu sardel z poletno mrežo.

Vožnja po morju od Ercegnova do Komize s presledki traje 11 ur.

22. jultja. (V torek). Ogledovanje v Komizi tvornice za prepraniranje sardin. Ob 9. krene se iz Komize z ladjo do glasovite Modre špiplje na otoku Biševu po sredini Jadrana, da jo izletniki pregledajo. Odhod iz Biševa ob 12. Plove se po odprtem morju, ter se pristane v zadarskem kanalu, v Preki pri Zadru, ob 19. Tu je zadnja večerja na morju. Iz preke se odplave ob 21. a pristane se v Sušaku ob 6. jutraj. To je deseti dan potovanja.

Vožnja traje 15. ur s prestanki od Komize do Sušaka.

★ ★ ★

Gosti bodo na ladji od 13. jultja (nedelja) od 13. ure pa do 22. jultja (torek) do šeste ure jutraj. Potovanje traje torej 9 dni.

Gosti imajo na ladji polno oskrbo za osem dni; na dan ukrcanja imajo obed in večerjo a na dan izkrcanja samo zajutrk, tako, da se računa devet dni polne oskrbe. Cena hrane na ladji je fiksirana, a plačajo plača vsaki gost posebe.

V mestih, kjer parobrod ne more pristati na obali, se potniki izkrcavajo s parobrodskimi čolni na obalo.

Nemška organizacija na Češkem.

Kakor poročajo češki listi, bo Bund der Deutschen i. B. v dneih 28.-30. junija t. l. na slovesen način slavi trideseti občni zbor v Liberecu. Bilo je l. 1894., ko so v Pragi nemški poslanci dr. Barenth, dr. Kinderman, Legler, Prade in dr. Schücker položili temelj za to novo osvetovalno germanizacijsko korporacijo. Kmalu potem so ustanovili odbore v čeških Budjevicah, Mostu, Hebu, Boru itd., tako da je imel Bund že v prvem letu 61 odborov s 6572 člani. Izvoljene so bile komisije za šolstvo in književnost, za posredovanje dela, za gospodarske zadeve, posebna komisija v finančne namene. Ustanovili so »Nemško ljudsko banko v Čehih« in priridili razstavo nemške domače industrije in narodne umetnosti. Organizirali so krasne slavnosti in skrbeli, da se ohranijo posestva v nemških rokah itd. L. 1902. so ustanovili okrajne zveze. Tedaj je bilo 665 odborov z 41.000 člani. Bund je štel 373 ljudskih knjižnic ter vrhutega potujočih knjižnic kar 44. Bundov kolektor je šel med ljudi v 130.000 izvodih. Božično darilo je naklonil 130 šolam. L. 1910. je ustanovil »Poljedelski in obrtni kreditni zavod Nemcev v Čehih«. Zidali so sirotišnice, l. 1910 kupili v Praticah Marketne lazne, izdali nemške narodnostne zemljevide, od l. 1911 izdajali samostojne časopise, organizirali mladino v posebnih nacionalnih organizacijah. Na vseh vernih dušdan so vsako leto prirejali dobrodelne akcije v prosep rev in sirot.

To delovanje se je tako razvijalo, da je štel Bund tik pred svetovno vojno 1200 odborov s 120.000 člani. Njegovi izdatki za tisto (1914.) leto so znašali skoraj 900.000 kron (v šolske namene, za božična darila, za preskrbo sirot, posredovanje dela, izvrševalne namene, ohranitev zemlje itd.) V 2 letih svojega obstoja je zasedel 22.106 mest, ustanovil 773 knjižnic s 200.496 knjigami in zvezki ter 84 potujočih knjižnic.

Svetovna vojna je to naglo naraščanje ustavila. L. 1918. se je vršil občni zbor Bunda v Zatu, število članov je padlo l. 1919. na 18.000. Sedež Bunda je bil prenesen v Toplice. Medtem pa so prevzemale nove nemške organizacije mnogo nalog Bunda. Ustanavljale so se »Helmatschollen«, ki se bojevitve nastopajo v ohranitev in novo pridobitev zemlje, prirejali so se božični sejmi v podporo domače obrti in narodne umetnosti, naglo je zrasel »Kreditanstalt der Deutschen«, ki je prevzel mnogo Bundovih zadač.

Bund der Deutschen i. B. je izdal za libereški zborovanje slavnostni spis, v katerem se čita poleg drugega tudi tole: »Vsi naši napori bi bili brez pomena, jamstvo za ohranitev nemstva tiči v narodni zavesti in v silni volji posamnikov. Uspeh mladomemskih krogov Bunda je spojitve oziroma približanje zvez nemške mladine v »Sudetendeutschen Jugendgemeinschaft«, čimbolj se upravičuje teh težej priznava, tem bolj sigurna je nada, da se bo končno le posrečilo razne sloje nemškega prebivalstva priversti do spoznanja, da »gospodarska vprašanja niso gospod. marveč le sluga narodne ideje.«

Bund der Deutschen i. B. dokazuje dalje, da je od 1127 velikih industrijskih podjetij v češkoslovaški 746 v nemških, a samo 192 v čeških rokah. Če se prištejejo utrakvistična podjetja na češko stran, tvorijo skupaj približno 50%. Glede tekstilne industrije je samo 1/2, čisto češkega kova, če se prištejejo k temu utrakvistična podjetja, ostane le 1/4 v nemških rokah.

Kar se steklarske, porcelanske in keramične industrije tiče, je razmerje nemških latnikov proti češkim 14:1 (če se

priloge utrakvistična podjetja k češkemu je razmerje 7:1, pri papirnicah je razmerje 30:1 (če se priležejo utrakvistična podjetja k češkemu, je razmerje 5:1), pri kemični industriji 3:1 (če se priležejo utrakvistična podjetja k češkemu, je razmerje 1:1). Pa tudi razmerje v rudarstvu in plavžarstvu itd.

Samo tobačna industrija se mora označiti za čisto, ker je to državna industrija, daš majo tobačne tvornice v Čehih, na Moravici v šleziji enako število nemških in čeških delavcev. (Vsekakor silno zanimivo priznanje od samih Nemcev). K veleindustrijskim podjetjem priležejo Nemci vsa podjetja, v katerih je zaposlenih več kakor 100 nameščencev, kakor se to navaja v spisu »Veleindustrij v CSR. Nem-

ški ali češki značaj podjetij je izražen v registriranem nazivu tvrdke, z imeni lastnikov in prokuristov, z jezikom korespondence, z bančnim stikom itd.

Pomenljivo je ogledati si vse, kar so si Nemci osvojili, da bi s tem povečali svoj pomen v državi. Če prečitamo katerikoli uvaževanje, katerikoli članek iz Bundovih krogov, vidimo jasno, kakšni cilji so Nemcem vedno pred očmi. Prevtar je oslabil njih razmah, ali zadnji čas so jeli iznova organizirati svoje sile v osvojevalnih nacionalnih društvih.

Upamo, da bodo naši vrli bratje Čehi vedno bdeli na straži ter bistro gledali, kam je usmerjeno delovanje nemških osvojevalnih organizacij.

Gospodarstvo.

Dr. M. Obersnel:

K vprašanju carinske zaštite naše železne industrije.

III.

Naša carinska tarifa, v bistvu tarifa prejšnje kraljevine Srbije, ki sploh ni imela industrije železa in jekla, navzlic izjemam iz leta 1921. Še ni v skladu z našim sedanjim gospodarskim ustrojem. Ne le, da višina carinske zaštite vobče ne zadošča, tudi besedilo tarife, razvrstitve blaga in razmerje med posameznimi postavkami marsikje ne ustreza zahtevam, ki so utemeljene v dejstvu, da imamo v državi železarnice in jeklarne, ki kovno železo in jeklo izdelujejo in podeljujejo. Tako je carinska zaštita izdelka v nekaterih primerih ne le relativno — v razmerju napram vrednosti — temveč celo absolutno nižja od carinske zaštite, ki jo uživa sirovi material, iz katerega je dotični proizvod izdelan. Sem spada tudi dejstvo, da razpis z dne 22. septembra 1920. l. C. br. 61.602, ki je po ustavi nezakonjen, tudi take izdelke brezpogojno opraveča od uvozne carine, ki se v zadostni množini izdelujejo doma. To stanje je v naravnost diametralnem nasprotju z zahtevo, da naj carinska politika domače delo štiti. Naša carinska politika marsikje naravnost onemogočuje domače delo!

V utemeljitev naj služijo sledeči podatki, zgrajeni na podrobnih analizi posameznih postavk*) naše carinske tarife.

Carinska zaštita znaša po naši tarifi od povprečne vrednosti proizvoda po cenah iz prve polovice meseca junija t. l.

a) 15.3 do 19.6% pri fasoniranem železu, pri nefasoniranem železu v šipkah in pri pločevini debeline 3 mm ali več;

b) 12 do 14.6 % pri žičnikih, vroče valjanem tračnem železu, žici nad 1 mm debeline, martinskem jeklu v valjanih šipkah in pločevini do največ 2 mm debeline;

c) 7 do 9.3 % pri martinskem jeklu v kovanih šipkah, pri žici izpod 1 mm debeline in pri hladno valjanem tračnem železu 1 mm debeline ali več;

d) 1.6 do 4.5 % pri apretiranih šipkah, hladno valjanem tračnem železu izpod 1 mm debeline in pri specialnem jeklu v šipkah;

e) sploh brez vsake resnične zaštite so železniške tračnice, ki se izdelujejo v državi v teži do 21 kg na tekoči meter.

Zaradi primerjanja bodi tu ugotovljena višina carinske zaštite nekaterih izdelkov železne industrije v Italiji:

Valjano železo v šipkah, okroglo, nad 8 mm debelo	38%
valjano železo v šipkah, okroglo, od 5 do 8 mm	44%
valjano jeklo v šipkah, okroglo, nad 8 mm	26 do 64%
valjano jeklo v šipkah, okroglo, od 5 do 8 mm	29 do 69%
hladno valjano tračno železo, 1 mm deb. ali več	32 do 45%
pločevina, debeline 4 mm ali več	38 do 42%
pločevina, debeline 1.5 mm	39%
vlečena žica, debeline 2 mm	27%
vlečena žica, debeline 1 mm	27%
vlečena žica, debeline 0.4 mm	30%
železniške tračnice	41 do 47%
žebli (žičniki)	40 do 90%

Carinska zaštita v bivši Avstro-Ogrski je znašala pred vojno pri železu v šipkah 33%, češkoslovaška carinska zaštita znaša 38%, polska 33% od vrednosti.

Iz teh podatkov izhajajo sledeče ugotovitve:

1. Grobi izdelki so drugod v povprečno najmanj dvakrat višji meri zaštite nego pri nas.

2. Čim višja je vrednost proizvoda, čim več je torej v njem domačega dela, ki bi se moralo zaščititi, tem manjša je pri nas carinska zaštita, do čim je drugod tudi pri stopnjujoči se vrednosti proizvoda carinska zaštita povprečno v stalno enakem razmerju.

*) Ker mi je prostor tu pretesno omejen, objavim podrobno analizo posameznih za našo železno industrijo važnih postavk v »Trgovskem listu«.

K stališča zaštite domačega dela so po teh ugotovitvah utemeljene sledeče zahteve:

1. Vse splošne, na nobene pogoje vezane oprostitve od uvozne carine je treba ukiniti, kjer gre za proizvode, ki se izdelujejo v naši državi.

2. Višina carinske zaštite domače produkcije železa naj se bolje prilagodi strogo zaščitni smeri, ki prevladuje v dobi po vojni v gospodarski politiki drugih držav.

3. Carinska zaštita naj se spravi v pravilnejše razmerje napram stopnjujoči se vrednosti, izhajajoči iz nadaljnega podelovanja.

Industrija železa in jekla pričakuje od nove carinske tarife, da bo tem postulatoma ustrežala. Nedogledne posledice bi imelo z našo industrijo, ako bi tudi sedanja, gotovo za daljšo dobo merodajna revizija carinske tarife odrekla domačemu delu potrebno zaščito ali ako bi ostale tudi v novi tarifi vse one grobe neskladnosti, ki jih ima sedanja tarifa.

Konečno bo brez dvoma tudi v naši gospodarski politiki obveljala strogo zaščitna smer. Ali naša železna industrija je po dolgoletnem hiranju in propadanju že tako oslabiljena, da dolgega odlašanja ne more več vzdržati. Ako je torej državi na tem, da ji pomore, naj to stori prav kmalu, kajti drugače bo prepozno.

Stanislav Vdovič.

Valorizacija?

(Pripombe k predavanju dr. Belina.)

Če je stal v normalnih časih stroj, ki ga je bilo treba amortizirati v petih letih, desetisoč, smo si vsistvarili z vsakoletnim odpisom zneska dveh tisoč v tej dobi rezervno za nabavo novega. Obenem pa smo vsistvarili še malo tajno rezervno, ki se je realizirala, kadar smo izranžirani stroji prodali. Če se vsled padanja valute cena novega stroja v petih letih podesetorila, si z amortizacijo prvotne nabavne glavnice in s prodajo starega stroja še nismo vsistvarili rezerve za nabavo novega, ako nismo v letih levalvacije ničesar posebej zanj rezervirali. Vseeno je v bistvu, če to posebno rezervno izkažemo javno, ali jo vsled neugodnih davčnih predpisov držimo tajno. Imeti jo moramo, ker sicer je obratovanje ogroženo, kadar se stari stroj obrabi, in velik del slučajeve, kjer pridejo podjetja v zagato, je pripisovati ravno nepravilni amortizaciji produkcijskih sredstev in nezadostnim rezervam.

Normalno bi se moralo vsako delniško podjetje z ustanovno glavnicjo — ako je bila zadosti visoka — obnavljati in primerno širiti. Nove emisije so samo pri izrednem povečanju obrata umestne. Danes se ta princip premalo upošteva. Vkljub vsem knjigovodskim trikom dostikrat poznavalcu razmer iz raznih bilanc ni težko uganiti, da morajo nekatera podjetja vsled nedostatka rezerv že za redno obnovo svojih produkcijskih sredstev poseči po zvišanju delniške glavnice potom novih emisij. Naravno je, da se v takih slučajih delniški kapital ne more trajno primerno obrestovati in mora tečaj delnic vsled nepovoljne rentabilnosti zdrsiti pod par.

Seveda, če smatramo bilanco kot sliko fiktivne likvidacije, je v redu, ako v zgoraj omenjenem slučaju po petih letih stroj izkažemo z vrednostjo n. pr. 20.000 in smatramo razliko 10.000 kot dobiček. To stališče je pa ravno napačno, ker podjetja se ne ustanavljajo, da likvidirajo, ampak da obratujejo in vspevajo. a obnavljanje produkcijskih sredstev in ohranitev življenjske sile so rezerve neobhodno potrebne in sicer tem večje, čim hujša je devalvacija denarja, kajti pri trajnem obratovanju se itak skoro vsi valorizacijski dobički sami od sebe s produkcijskimi sredstvi vred absorbirajo. Edino iz rezerv, nabranih iz realiziranih poslovnih dobičkov bi se lahko zviševala nominalna delnica oz. bi se delničarji z izdajo gratis delnic znatno odškodovali za devalvacijo denarja.

Da bi se bilo ravnalo po tem načelu, bi tudi v največji devalvacijski konjunkturi malokatero podjetje izplačalo kaj dividende, temveč raje nabiralo rezerve. Seveda bi potem ne imeli

»Gründungsperiode«, ampak tudi ne poloma na efektivnih tržiščih in raznih problemov, katerih likvidacija nas sedaj tlačí. Veliko bi se bilo prihranilo, kar se je brezmišlno in nezasluženo potrošilo.

Nerazumljivo je torej, kako more dr. J. Belin resno predlagati, da naj se s samo valorizacijo postavk, ki predstavljajo »stvarne vrednote« zviša oz. valorizira delniška glavica in dividenda. Delniška glavica je vendar investirana v produkcijskih in obratnih sredstvih (tov. poslopjih, strojih, zalogah itd.), in se, kakor smo že rekli, s temi vrednostmi sama od sebe znači večina valorizacijskih dobičkov. Podjetje, ki na taki sofisticirani podlagi zviša glavico, jo kmalu ne more več primerno obrestovati, in tečaj delnic mora nazadovati. Korist od takega navideznega dobička ima samo fiskus, ne pa delničarji.

Drugo vprašanje je seveda, če je prav, da se v današnjih razmerah obdači ves bilančno izkazan dobiček. Moderni nacionalni ekonomski so mnenja, da naj se obdačijo sploh samo konzumirani ne pa reinvestirani dobički, pri delniških družbah torej samo razdeljene dividende, ne pa dotacije rezerv in potentekem tudi ne dobiček, ki se porabi za zvišanje delniške glavice, ker ga je treba smatrati kot re-investicijo. Če bi ta zahteva prodrla, bi bilo seveda veliko boljše, ker bi se brez strahu pred davčnim vijakom izkazovale vse rezerve, ki resnično obstojajo. Iz objavljenih bilanc bi se tedaj točneje spoznalo, če se držijo podjetja politike močnih rezerv, ki je veliko bolj važna kot politika visokih dividend. Tudi Rathenau opozarja na okolnost, da je dobljen voditeljem zmerom bolj pri srcu procvit podjetja kakor pa korist delničarjev. Velik socialno-kulturni pomen delniških družb tiči ravno v tem, da se del dobička v komunističnem smislu razlašuje, za reinvesticijami odtegne zasebnemu trošenju in porablja v korist splošnosti.

Logično bi se morala pa enaka pravica priznati tudi zasebnim podjetjem, da se ne bi spreminjala v delniške družbe samo radi davčnih olajšav podjetja, ki za to obliko niso ne po svoji stroki ne po obsegu primerna.

Dejstvo je, da bi danes malokatero podjetje moglo iz lastnih in resnično obstoječih sredstev zvišati delniško glavico saj približno v razmerju z devalvacijo denarja. Delničarji, ki so z nakupom delnic »reševali« svoj kapital, so torej precej razočarani. Vendar se v obče ne more reči, da bi se jim godila posebna krivica. Delničar je le takrat resničen solastnik podjetja, če se za njegovo vodstvo kaj briga. Večina delničarjev — to lahko konstatiramo na nešteti občinih zborih — se iz gole indolence vsakemu vplivu na vodstvo odreče. Ti ne izvršujejo svoje dolžnosti, in se jih tedaj mora smatrati za navadne upnike, ki jim gre poleg obrestovanja v obliki dividende vključ devalvaciji samo nominalne. Kaj drugega je pač v slučajih, kjer sindicirana večina terorizira in potlačí v brezpravnost eventualno opravičeno opozicijo. Takrat opozicija na krivico navadno ne more reagirati drugače, nego da prodaja svoje delnice in drugih ne kupuje. In to je v današnjih razmerah tudi eden izmed vzrokov velikega mrtvila na našem efektivnem tržišču.

DAVKI IN GOSPODARSTVO.

Od kod se jemljejo davki, ki jih plačujemo državi in kdo mora odnoso lahko nosi davčna bremena, to je tema, o kateri se je mnogo pisalo, o kateri pa imajo ljudje še vedno nejasne pojme. Še bolj žalostno je, da brezvestni agitatorji še vedno trdijo, da lahko država eksistira brez davkov, ali pa, da lahko davke plačuje samo vlekakapital. Kadarkoli govorimo o davčnih davkih, ne smemo pozabiti, da morajo biti davki vedno del dohodkov, ki jih imajo državljani, ne pa del imetja ali kapitala. Kjer so davki tako visoki, da zahtevajo ne samo dohodek, temveč tudi del kapitala, tam naravno davčna bremena rušijo temelje, na katerih stoji produkcija, in vplivajo kvarno na gospodarski položaj lastnikov kapitala in proizvodnikov dela v produkciji, trgovini in svobodnih poklicih.

Toda davčna obremenitev ne sme zahtevati nič vseh ali večjega dela dohodkov tega ali onega podjetja. Če se to zrodi in če država pravočasno ne uvidi težkih posledic, tedaj so gospodarska podjetja obsojena na zastoj, ker nimajo na razpolago fonda, iz katerega bi lahko po potrebi zvišala svoj kapital; to pa pomeni, da ne morejo razširiti svojega obratovanja in da ne napredujejo v tehnično oziru. Taka podjetja postanejo kmalu konkurenčno nesposobna in so obsojena v gospodarski borbi za obstanek na neizbežen pogin. Toda taka podjetja bi bila na zelo slabih nogah tudi iz enostavnega razloga, ker bi noben kapitalist ne vložil svojega kapitala v podjetje, o katerem ve, da mora dajati ves ali veliki del čistega dobička v obliki davkov v korist države. Davčna obremenitev mora biti torej pravična. To pomeni, da mora zadeti premožne sloje veliko bolj, kakor siromašne. To je prvo načelo modernega obdavčenja. To zahteva ne samo pravičnost, temveč tudi družabna smotnost. Mizerija in čut zavisi med bednimi — dva glavna temelja, na katerih stoji delni uspeh komunistične propagande v nekaterih državah, —

sta slaba svetovalca, ker ne vodita k pozitivnemu ustvarjanju, temveč k razdeljanju. Prva naloga vsake zdrave družbe in države je v tem, da ne dovoli, da bi začela razpadati. Temu pa se je mogoče izogniti — v današnjih časih, ko so narodi izgubili del svojega potrpljenja in stoji deloma pod vplivom fantaziranja ali brezvestnih demagogov — ne samo potom sistematične obnove in povečanja produkcije, temveč tudi na ta način, da dela država večjo in občutnejšo razliko v ravnanju s premožnimi in siromašnimi davkoplačevalci. Pri takem ravnanju se pojavijo nastopni rezultati: 1.) davčna sredstva siromašnih se znižajo; 2.) davčna bremena bolj in najbolj premožnih se zvišajo v večji meri in 3.) zniža se fond, s katerim se vsakoletno povisa celokupni kapital ki je vložen v trgovino in industrijo. V takih razmerah je otežkočen napredek industrije, kar pomeni, da bo v bodoče ogroženo zboljšanje gospodarskega položaja bednih in manj premožnih.

Zakonodajalec in državnik morata vedno balancirati med obema omenjenima principoma. Pri davčnih obremenitvah se morata zakonodajalec in državnik držati načela pravičnosti in pravila, ki pravi, kdor ima 10, naj da 1, kdor ima 20, naj da 3. Ta element socialne pravičnosti pa mora zakonodajalca vpoštevati samo toliko, kolikor ni nevarnosti da izpodkoplje temelje industrije — kapital, čigar neprestano naraščanje je prvi pogoj za zboljšanje ljudskega blagostanja. Vse drugo, kar je na dnevnem redu o tem problemu v raznih brošurah in manifestih, je ali fantazija, ali pa ničvredna demagogija. Gorje onim, ki res verjamejo, da more država obstajati brez davkov, ali da lahko davke plačujejo samo bogati sloji! Take zmote se maščujejo nad narodom same: najlepši dokaz za to trditve je sovjetska Rusija, kjer se nacionalni kapital neprestano manjša, obenem s tem procesom gospodarskega razpada pa je v veliki nevarnosti blagostanje ljudskih mas v bodoče. Davkov ne morejo plačevati samo bogati, ker bi v tem slučaju njihovo bogastvo izgubilo, sami pa bi prišli v kategorijo siromašnih. Kdo naj torej plačuje davke? Morda bi kdo mislil, da, ko ne bo več bogatih, ne bo tudi davčnih bremen. Žal, da temu ni tako. Davki ostanejo, in če bi ne bilo več bogatih slojev, bi jih morali plačevati samo siromaki, za katere se prelivajo tako pogosto krodilove solze.

—g Novosadska blagovna borza 26. junija. Danes se je vršilo protestno zborovanje industrijalcev in ekonomov, zato blagovna borza ni poslovala.

—g Tedenski živinski sejem v Zagrebu. Zagreb, 26. junija. Na današnjem živinskem semnju so cene znatno poskočile in to volom za 1 Din, ostali živini pa za 50 para pri kg. Dogon debelih svinj je izostal. Cene za kg žive vage so noetirale v Din: voli I. 14—16, II. 10—13.50, III. 8—9; krave I. 12.50—14.25, II. 9.50—11, III. 8—9; junice I. 14.50—16, II. 13.50—14.50; teleta 15.50—17, II. 15.50—15; svinje mesnate 17—19; prešički do 1 leta 17—20, nad 1 letom 16—18. Konji za komad: žrebota do 1 leta 4500—5000, do 2 let 5—6000, do 3 5570—7000.

—g Carinska konferenca na Rakeku. Trgovska zbornica v Ljubljani opozarja vse zainteresirane, da se vrši XIV. redna carinska konferenca na Rakeku ponedeljek 30. junija ob 18. pop. v zgradbi carinarnice.

—g Carinska konferenca v Ljubljani. Trgovska zbornica v Ljubljani obvešča vse zainteresirane, da se vrši prihodnja carinska konferenca v ponedeljek 30. junija ob 18. pop. v njeni posvetovalnici.

—g Oglasi. (Podatki pri trg. zbornici v Ljubljani.) Dobava raznega orodja. Pri ravnanstvu državnih železnic v Zagrebu se vrši 14. julija ofertalna licitacija glede dobave raznega orodja. — Dobava vodomernega stekla. Pri ravnanstvu državnih železnic v Subotici se vrši 14. julija ofertalna licitacija glede dobave vodomernega stekla. — Dobava gumijevih cevi za vestingshasove zavore. Pri ravnanstvu državnih železnic v Subotici se vrši 14. julija ofertalna licitacija glede dobave gumijevih cevi za vestingshasove zavore. — Dobava opeke. Pri ravnanstvu drž. železnic v Subotici se vrši 15. julija ofertalna licitacija glede dobave opeke. — Dobava bakrenih izdelkov. Pri ravnanstvu drž. železnic v Zagrebu se vrši 15. julija ofertalna licitacija glede dobave bakrenih izdelkov (palic, cev, zakovic, žice itd.)

Razgled po slovanskem svetu.

— Kateri listi so dovoljeni v sovjetski Rusiji? V Sovjetski Rusiji je glasom uradne odredbe dovoljena kolportaza sledečih novin: »Rote Fahne«, »Berliner Tagblatt«, »Vossische Zeitung«, »Berliner Börsenkurier«, »Frankfurter Zeit.«; francski: »Hamanite«, »Temps«, »L'Ere nouvelle«, »L'Europe nouvelle«; angleški: »Daily Herald«, »Daily Chronicle«, »Daily News«, »Manchester Guardian«, »Observer«, »New Stateman«, »New Leader«, »Nation«, »Amerikanski«, »Christiane«, »Science«, »Monitor«, »Chicago Daily News«, »Newyork Amerikan«, »News République«, »Dakota«, »Freie Presse«, »Il Popolo d'Italia«, in »Unita«.

— Češkoslovaško kulturno središče v Rimu. Češkoslovski imajo v Rimu svoj »Istituto czecho — slovacco«. Ta zavod se naslanja že na svoječasne posete Rima s strani čeških učenjakov, katere je pošiljala v Rim pred vojno češka samouprava. Predvsem so hodili v Rim po nalogu češkega državnega odbora zgodovinarji že od leta 1887. Sedaj imajo Češkoslovski v ulici Pompeo Magno svoj zavod, ki služi v prvi vrsti zgodovinskim preiskovalcem, v drugi pa hoče pomagati Češkoslovkom pri strokovnem delu v Italiji in seznanjati italijanski narod s češkoslovaško kulturo.

— Kriza koalicije in češkoslovaški parlament. Se prejšnji teden se je zdelo, da se parlamentarno zasedanje podaljša do polovice julija, in finančni minister je ponovil na konferenci svoje energične zahteve, naj se finančni problemi rešijo prej, predno se poslanci razidejo na letne počitnice. V tem pa je prišel nepričakovani sklep, da se parlament razide najpozneje v petek. Naravno, da finančni predlogi na ta način ne bodo sprejeti, senat pa bo razpravljal še o nekaterih zakonskih predlogih, ki so bili zadnji čas na dnevnem redu v parlamentu, nakar nastopi počitnice. Narodni poslanci se sestanejo bržkone že 2. julija, da uredi nekatere formalnosti. Po informacijah iz parlamentarnih krogov ni posebnega upanja, da bi se mogle difference med koalicijskimi strankami poleti zgladiti tako, da vse kaže, da se parlament sestane tudi jeseni pod vplivom delne krize. Parlamentarni krogi celo govorijo o terminu novih volitev, ki bi mogle biti razpisane po novem letu.

— Nov Smetanov spomenik. V Litomišlu v jugovzhodni Češki, kjer se je pred 100 leti rodil Smetana, je bil odkrit v nedeljo njegov spomenik. Spomenik, ki predstavlja Smetano v nadnaravno veliki figuri, je delo znane hiparja Jana Sturše. Istega dne sta bili odkriti v Litomišlu dve Smetanovi spominski plošči in sicer na hiši in v sobi, kjer se je komponist rodil. Narodno gledališče je vprizorilo pri tej priliki v Litomišlu Smetanovo »Libušo«.

— Arheološke izkopnine na Vyšehradu. Arheološke izkopnine na praškem Vyšehradu, ki jih vodi arheolog dr. Niederle, so prinesle v razmeroma kratkem času lepe rezultate. Cilj teh izkopnin je, da se ugotovi kako je izgledal Vyšehrad, sedež čeških knezov, v času Přemislavcev do Karla IV. Ker je bil z veliko opreznostjo in trudom odstranjen zelo velik nasip, so odkrili staro cesto, ki je vodila od nekdanjega starega mosta. Pri kapelici sv. Martina so izkopali ostanke grobov iz XII. stoletja.

— Nov politični proces v Rusiji. V moskvi se je pričel te dni nov politični proces. Pred revolucionarnim tribunalom se zagovarja 13 obtožencev, ki so osumljeni vohunstva. Med njimi so mornariški častniki Savinov, namestnik prokuratorja gubernskega sodišča Kony, hči bivšega varšavskega gubernatorja Skalanova-Andrejeva in tehnik Čiževsky. V istem času se je pričel v Petrogradu proces proti 42 osebam, ki so obtožene radi vdeležbe v pokretu Savinkovskih organizacij. Pri kakoviti je zopet več smrtnih obsodb.

— Kongres kirurgov v Petrogradu. Nastopni vsruski kongres kirurgov se sestane v Petrogradu koncem maja 1925. Program za ta kongres je že izdelan.

— Kokainizem v sovjetski Rusiji. Kokainizem se širi po sovjetski Rusiji prav tako, kakor po večjih mestih zapadne Evrope. Ruske oblasti so že davno nastopile proti temu socialnemu biču z energičnimi ukrepi, toda uspehi ni bil baš velik. Te dni se je obrnil komisarjat notranjih del na zakonodajno oblast s predlogom, naj se izpopolnijo zakoni in odredbe, ki prepovedujejo prodajo kokaina in sličnih strupov. Ti zakonski predlogi so zelo rigorozni in zahtevajo za vsakega, kdor se pregreši proti novim odredbam, najmanj 1 leto težke ječe in izgubo imetja. Milicija je dobila nalog, da strogo preiskuje vse lokale, kjer se prodaja in živa kokain.

— 10 letnica svetovne vojne in komunistične demonstracije. Kongres komunistične internacionale, ki se vrši te dni v Moskvi, je sprejel Zinovjev predlog, naj se v znak protesta proti imperijalistični svetovni vojni vrše od 27. julija do 4. avgusta mednarodne demonstracije po vseh komunističnih taborih. Zinovjev je v svojem referatu naglašal, da te komunistične demonstracije niso naperjene samo proti mednarodni buržuaziji, temveč tudi proti kompromisni politiki socialnih demokratov.

— Ministrstvo za ženske zadeve. V Pragi je imel ženski narodni svet pred nekaj dnevi sejo, v kateri so se razpravljale razne zadeve. Med drugim se je sprejela tudi zahteva, da bi se v državni upravi odpravile vse naredbe, ki omejujejo žensko enakost v državni službi. V vsakem resortu državne uprave naj bi odlovala žena kot osebni referent. Vse komisije v katerih se razpravljajo o ženskah, naj se pritegnejo zastopnice ženskih organizacij. V prihodnji vladi naj bi bila imenovana žena za ministra brez portfelja. S to žensko zahtevo se med drugimi bavi tudi »Češkoslovaška Republika«, ki pravi, da ne ženski minister brez portfelja, marveč žena kot pravi strokovni resortni minister ima biti ideal češkoslovaškega ženskega gibanja. V to svrhu pa bi moralo biti delovanje ženskega gibanja mnogo intenzivnejše nego je bilo doslej.

Glavni urednik:
RASTO PUSTOLEMSEK.
Odgovorni urednik:
VALENTIN KOPITAR.